

## הישיבה השלושים-ותשע של הכנסת התשיעית

יום רביעי, כ"ח חשון תשל"ח (9 נובמבר 1977)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

### א. שאלות ותשובות

יש לזכור כי בדיקת הרישוי נותנת "תמונת מצב" ליום הבדיקה אך אינה מבטיחה אוטומאטית את תקינות הרכב בימים שלאחריו.

2-3. בנוסף לבדיקות הרישוי השנתיות מתכוון משרד התחבורה להפעיל, במהלך שנת העבודה הנוכחית, נידת חדשה לבדיקות רכב בדרכים.

כן מתכוון המשרד ליוזם מיבצעי בטיחות ולהשתתף בהם, בשיתוף עם משטרת ישראל וגורמים ציבוריים אחרים.

74. עלייה במספר תאונות הדרכים והאמצעים להקטנתן

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר התחבורה ושר התקשורת ביום ב' באב תשל"ז (17 ביולי 1977):

לפי נתונים שהתפרסמו, מסתבר שבחודשים ינואר – אפריל 1977 חלה עלייה של 15.6% בתאונות הדרכים, בהשוואה לאותה תקופה בשנת 1976: בתקופה זו נהרגו 190 בני אדם, 1,110 נפצעו קשה, ו-1,175 נפצעו קל.

נוכת העלייה בקציר הדמים בכבישים רצוני לש-  
אול:

אילו אמצעים עומד לנקוט משרד התחבורה כדי להקטין את מספר תאונות הדרכים ולצמצם את מספר הקרבות?

שר התחבורה ושר התקשורת מ. עמית:  
גם השאלתה הזאת נוגעת לתאונות דרכים וגם עליה אני מענה אחרי-כך.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:  
אני שואל את השר: האם הוא מעביר את התשובה לשאלתה לפרוטוקול, או יענה עליה אחרי-כך?

שר התחבורה ושר התקשורת מ. עמית:  
אני מעביר אותה לפרוטוקול.

תשובת שר התחבורה ושר התקשורת מ. עמית:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בחודשים ינואר – אפריל 1977 אירעו 5,095 תאונות דרכים, לעומת 4,652 תאונות דרכים בתקופה המקבילה אשתקד. דהיינו, עלייה של 9.5% במספר תאונות הדרכים.

בשנת 1976 היה מספר התאונות זהה כמעט למספר התאונות בשנת 1975, אך חלה ירידה משמעותית בחומ-

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. הסעיף הראשון בסדר-היום: שאלות ותשובות.

11. כלי רכב בעלי ליקויים בטיחותיים

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר התחבורה והתקשורת ביום י"ג בתמוז תשל"ז (29 ביוני 1977):

לפי הסקר שנערך על-ידי המרכז לבטיחות בדרכים מתברר שבבדיקות פתע שנערכו ל-450 כלי רכב נמצאו 282 כלי רכב (62%) עם ליקויים בטיחותיים.

נוכת העובדה שמספר תאונות הדרכים בארץ הוא גבוה ומספר הקרבות, הרוגים ופצועים, הוא גדול; ואחת הסיבות לתאונות היא משום שהרכב הוא בלתי-תקין מבחינה בטיחותית – רצוני לשאול:

1. האם הממצאים של המרכז לבטיחות בדרכים תורמים את המציאות בכללותה?

2. האם המשרד עומד לערוך בדיקה מקיפה של כלי הרכב מבחינת תקינותם הבטיחותית?

3. אילו אמצעים עומד לנקוט משרד התחבורה כדי להבטיח שבכבישים ינועו כלי רכב הממלאים אחר כללי הבטיחות?

שר התחבורה ושר התקשורת מ. עמית:  
אדוני היושב-ראש, כנסת ריקה! ונכבדה.

חייקה גרוסמן (המערך):  
למה "ריקה"? אנחנו לא נחשבים?

שר התחבורה ושר התקשורת מ. עמית:  
כן נחשבים. אני מוכרח להגיד שאני בתור טירון קצת גבוה. יש לי גם שאלות וגם הצעות לסדר-היום באותם הנושאים. הייתי רוצה לא לחזור על עצמי וגם להגיד כמה דברים כלליים. מכל מקום, אדוני היושב-ראש, לשאלתה 11 של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, אשר נוגעת לתאונות דרכים – היות שחברת הכנסת איננה, אני מענה אחרי-כך, כאשר מענה על ההצעה לסדר-היום. אני מעביר את התשובה לפרוטוקול.

תשובת שר התחבורה ושר התקשורת מ. עמית:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ממצאי רשות הרישוי, הנובעים מנתונים אודות שיעור הפסילה של כלי רכב בעת בדיקת הרישוי השנתית, מצביעים על ליקויים בטיחותיים בכ-30% מכלי הרכב.

לשאלה 4: בעקבות פניית החושבים בבקשה לח-  
דש את נסיעות האוטובוסים לשוב הוטל על המפקח  
על התעבורה במחוזות חיפה והצפון להיפגש עם נצי-  
גי הישוב לשם בחינת הנושא וגיבוש פתרון מתאים.

#### 147. אי-מתן היתרים לחברות תעופה אמרי- קניות לנחות בעטרת

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר  
התחבורה ושר התקשורת ביום י"ב באב תשל"ז (27  
ביוני 1977):

בעתון "ידיעות אחרונות" מ-19 ביולי 1977 פור-  
סם: משרד החוץ האמריקני ביטל היתרים שהיו לשתי  
חברות אמריקניות לטיסות שכר מניו-יורק לנמל-התעו-  
פה עטרות.

בעתון נאמר שהמניע לביטול ההיתרים הוא, כנראה,  
מדיני.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה בעתון היא נכונה?
2. האם במסר על-ידי החברות מה הן הסיבות  
לביטול טיסות השכר לעטרות?
3. האם בירר משרד החוץ אצל משרד החוץ  
האמריקני את הסיבות לביטול ההיתרים?
4. האם נעשתה פעולה על-ידי משרד החוץ  
לחידוש היתר נחיתה לחברות תעופה אמריקניות בשדה-  
תעופה עטרות?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:

חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו איננה כאן.  
השאלתה נוגעת בהיתר או ביטול היתר, כנראה מדי-  
ני, של ממשלת ארצות-הברית לטיסות לעטרות. אני  
אתן את התשובה המפורטת בכתב. אני רוצה לומר  
פה שלא היה כאן ביטול היתר אלא לא נתנו מראש  
את הרשיון הזה. הסיבות ביסודן מדיניות, ידיעות  
והועברו למשרד החוץ.

תשובת שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מחלקת המדינה של ממשלת ארצות-הברית  
לא ביטלה היתרים אלא סירבה לתת אותם.
2. הסיבה לאי-מתן היתרים, כפי שנמסרה לחברות  
התעופה — לטענתן, על-ידי מחלקת המדינה — היא  
פוליטית.
3. הסיבות ברורות על רקע מסמכים שהועברו  
למשרד החוץ על-ידי מינהל התעופה האזרחית.
4. חברות תעופה אמריקניות ממשיכות במאמציהן  
לקבלת ההיתרים הדרושים.

#### 169. הפניית אניות מנמל אילת אל נמלים אחרים

חברת-הכנסת מ. עמאר שאל את שר התחבורה ושר  
התקשורת ביום י"ט באב תשל"ז (3 באוגוסט 1977):  
בנמל אילת חלה בחודש האחרון האטה ניכרת בע-  
בודה בשל מספר האניות המצומצם הפוקד את הנמל.

רת הפגיעה בתאונות אלה — במספר הנפגעים ובמספר  
ההרוגים.

משרד התחבורה ימשיך, במסגרת התקציב העומד  
לרשותו, בפיתוח התשתית ושיפורה במגמה להעלות את  
רמת הבטיחות בדרכים.

במתואם עם משרת ישראל, המועצה הלאומית  
למניעת תאונות, מע"צ ומשרד החינוך, קבע משרד  
התחבורה נושאי בטיחות אשר הטיפול בהם יודגש  
במהלך השנה במסגרת חודשי בטיחות. לדוגמה: הטי-  
פול ברכב דו-גלגלי; ההתנהגות בצומת; אכיפת כללי  
העקיפה, המהירות, שמירת נתיבי נסיעה; בטיחות  
ילדים והולכי רגל וכו'. תתקיימנה תחרויות בטיחות  
אווריות וארציות. יוקמו מרכזי למידה לנוער, לטיפול  
תודעת הבטיחות בדרכים. יורחב השימוש בחגורת  
הבטיחות.

פעולות אלה ואחרות תבאנה, אנו מקווים, לצימצום  
במספר תאונות הדרכים ובחומרתן, למרות הגידול  
במספר כלי הרכב והפיגור היחסי בפיתוח התשתית.

#### 115. הפסקת כניסת אוטובוסים למושב מי-עמי

חברת-הכנסת נ. פדר שאל את שר התחבורה ושר התק-  
שרת ביום ט' באב תשל"ז (24 ביולי 1977):

מושב מי-עמי שוכן בצפון השומרון על גבול  
"הקו הירוק" והוא מוקף כפרים ערביים. עד למלחמת  
יום-הכיפורים היתה תחבורה ציבורית של "אגד" לישוב  
זה, שמקומו האסטרטגי הוא חיוני לבטחון המדינה.  
בעיצומה של מלחמת 1973 הפסיק "אגד" את השי-  
רות למי-עמי בנימוק כי האוטובוסים של הקואופראטיב  
מגויסים לצה"ל.

ברם, מאז המלחמה לא חידש "אגד" את הקו למושב  
ספר זה השוכן בפסגת הר המרוחקת שישה קילומטר  
מהכביש הראשי של ואדי ערה.

תושבי המקום, רובם משפחות צעירות מטופלות  
בילדים, קובלים על ניתוקם ועל אי-יכולתם לצאת  
לעיר הסמוכה (חדרה) לשם סידורים שונים, קניות  
ובילוי.

לאור האמור לעיל, אבקש להשיב לי:

1. האם הודיע "אגד" למשרד התחבורה על הפ-  
סקת השירות למושב מי-עמי?
2. אם כן — האם נתן משרדך הסכמתו להפסקת  
השירות?
3. אם לא — אילו אמצעים ינקוט השר כדי למ-  
נוע מקרים כאלה בעתיד?
4. מה בדעת השר לעשות כדי להביא לחידוש  
מידי של נסיעות "אגד" למי-עמי בשעות שתיקבענה  
בתיאום עם נציגי המקום?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
השאלתה נוגעת לכניסת אוטובוסים למושב מי-  
עמי.

לשאלות 1—3: אני רוצה לקבוע שהפסקת כניסתם  
של אוטובוסים למושב מי-עמי נבעה מאי-שימוש התו-  
שבים בשירותי האוטובוסים, אשר נסעו לישוב וממנו  
ללא נוסעים.

ב. האם נכון הדבר כי האחראי לפרוייקט בנמל חיפה נחשד בינתיים בקבלת טובות הנאה מחברת הנדסה שנמסר לה התיכנון על פרוייקט אחר שבוטל בינתיים?

ג. האם נכון הדבר שלאותו פרוייקט שבוטל הוזמן כבר תיכנון ללא אישור על-ידי אותה חברה מתכננת בסכום של יותר ממיליון לירות?

ד. על סמך מה ממליצה רשות הנמלים להיכנס מיד לביצוע הפרוייקט, ועל סמך אלו נתונים מבססת החברה את ההנחה כי אכן דרושה מיד הרחבת נמל חיפה?

ה. על בסיס איזו שנת מוצא קבעה הרשות כי הגידול הצפוי של מטענים עד 1983 הוא בשיעור של 6%?

ו. האם נכון הדבר ששנת הבסיס קודמת למשבר הפוקד את רשות הנמלים, שהפחית במידה ניכרת את תנועת המטענים בנמלי הארץ?

ז. האם נכון הדבר כי נטילת שנת 1977/1978 כנקודת מוצא תחייב גידול של 11% לשנה כדי להניע לכמות הדרושה המצדקה, על-פי מסמכי הרשות, את הרחבת הנמל?

אם כן — באילו שנים היה שיעור גידול של 11% או למעלה מכך?

ח. האם חושב השר לחזור ולבדוק את כל הצעת הפרוייקט מיסודו באמצעות גורמים אובייקטיביים שלא היו מעורבים עד כה בעניינים אלה?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:

א. המדובר בהרחבת נמל חיפה בהשקעה של מיליארד לירות, בניית רציף עזר ופירסום מכרז לשובר גלים ולרציפים.

ב. המשטרה חוקרת הנושא. יש רגליים לדבר.

ג. לא הוזמן תיכנון כלשהו ללא אישור אצל החברה שנחשדה במתן טובות הנאה למנהל התיכנון של הפרוייקט. החברה הנ"ל הגישה חשבון בסכום של למעלה ממיליון לירות, אך החשבון הוחזר ולא כובד בנימוק כי השירותים שבשבילם נדרש התשלום לא הוזמנו על-ידי רשות הנמלים ואף לא סופקו על-ידי מגיש החשבון.

ד. לרישה: בהתבסס על מחסור צפוי ברציפי מכולות בשנת 1983/84 ועל משך הביצוע של הפרוייקט שהוא כ-6 שנים.

לסיפה: בהתבסס על תחזיות לשנות ה-80 של הובלת מטענים במכולות לעומת היצע רציפי מכולות. ה. רשות הנמלים לא קבעה שיעור גידול של 6%.

ו. התשובה שלילית.

ז. לרישה: הדבר יהיה נכון רק אם כמויות המטענים שיעברו בפועל בנמלים בשנת 1977/78 לא יעלו על הכמויות בשנת 1976/77, וכן אם מכמיליון טונה פרי הדר המועברות כיום בנמלים לא יישלח מאומה במכולות. לפי התחזיות, חלק משמעותי מפרי

מינהלת הנמל מסרה כי בקצב זה ייגרם בשבועות הקרובים משבר חמור; ואם רק אניה אחת או שתיים תפקודנה את הנמל מדי שבוע יהיה צורך להעסיק פועלים מקצועיים בעבודות יזומות ואף לפטר חלק מהפועלים.

בין הגורמים לכך: הפניה מכוונת של מטענים, שיועדו לנמל אילת, לנמלים אחרים. מנהל הנמל, מר זאב מתוקי, התריע על מצב זה ותבע מהממשלה לווסת את תנועת האניות בין הנמלים.

אבקש להשיב לי:

א. על שום מה אין תיכנון כולל של ויסות תנועת האניות בין הנמלים, למניעת קיפוחו של נמל אילת?

ב. על שום מה אין משרד שועה לתביעותיו של מנהל נמל אילת?

ג. האם נקבעה במשרד מדיניות שמגמתה לצמצם את פעילותו של נמל אילת?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:

מדובר פה על תנועת האניות לאילת.

לשאלות: אני רוצה להדגיש שהתנועה ביסוד זה מתבצעת על-פי מגמות הסחר הבינלאומי ונקבעת באורח חפשי, קודם כול, על-ידי היבואנים והיצואנים.

אני חייב גם להדגיש שמספר יבואנים, ובתוכם גם משרד התעשייה, המסחר והתיירות, החליטו להעביר חלק ממטעניהם דרך תעלת סואץ לנמלי הים התיכון, במקום דרך נמל אילת. והיה לשיקולים-האלה יסוד — אני מעריך — כלכלי, ואולי גם שיקול אחר.

אנחנו לא יכולים לכפות על בעלי המטענים את המוצא והיעד של מטעניהם, אבל אנחנו בהחלט חושבים שצריכים למצוא דרך להוזיל את עלות ההובלה היבשתית מנמל אילת במגמה להשוות את עלות ההובלה דרכו לעלות ההובלה דרך נמלי הים התיכון.

היום הנה יושבת ועדה בין-משרדית ומחפשת דרך — כמוכן, הכל מתחיל ונגמר בתקציב — לתת סובסידיה לכל טונה. מדובר פה על הרבה כסף, על סדר גודל של 40–50 לירות לטונה הובלה, במקום 15 לירות היום. זה יעלה למדינה כמה עשרות מיליוני לירות. בכל אופן, זו הדרך היחידה שאנחנו רואים — ויש לבדוק את העניין עם המשרדים הממשלתיים — שבאמצעותה נוכל להשקיע. זה הכיוון שאנחנו הולכים בו.

185. הרחבת נמל חיפה בהשקעה של מיליארד לירות

הכריזתה ה. קופמן שאל את שר התחבורה ושר התקשורת ביום י"ט באב תשל"ז (3 באוגוסט 1977):

ב"הארץ" מיום 28 ביולי התפרסמה ידיעה שבה נמסר על ביקורת מצד גורמים כלכליים שונים על הרחבה מוקדמת של נמל חיפה לכיוון מזרח, בהשקעה המתקרבת למיליארד לירות.

אי לזאת רצוני לשאול:

א. האם כבר אושרו אילו שהן פעולות בקשר לפרוייקט זה?

**שרי-התחבורה ושרי-התקשורת מ. עמית :**  
חבר-הכנסת זיידל שואל בנושא של תאונות דרכים. כפי שאמרתי קודם, אתייחס לנושא זה בהרחבה בעת הדיון על ההצעות לסדר-היום, שאחת מהן הוגשה על ידי חבר-הכנסת זיידל. מה שבטוח — בטוח.

**הלל זיידל (הליכוד) :**  
השאלתה שלי הוגשה עוד בחודש אוגוסט.

**שרי-התחבורה ושרי-התקשורת מ. עמית :**  
אני אחראי בקושי לשבועיים האחרונים. אני יודע שהיה פיגור במענה על שאלות. אני מתנצל על כך.

**סגן השר א. ארידור :**  
לא, לא היה פיגור במענה. התקופה של שלושה שבועות נחשבת רק לגבי תקופת הישיבות של הכנסת.

**שרי-התחבורה ושרי-התקשורת מ. עמית :**  
אז אני לא מתנצל. יש פה גם שאלות מחודש יולי.

**מאיר פעיל (מחנה שלי) :**  
בכל מקרה, גד יעקבי יכול להשיב על כל השאלות.

**שרי-התחבורה ושרי-התקשורת מ. עמית :**  
אני מתייחס לשאלות בריצנות. אני חושב שהבעיה איננה פורמאלית ורצוי להשיב על השאלות מוקדם ככל האפשר ובהרחבה ככל האפשר. היתה פגרה, הבנתי.

**לשאלה 1 : כן.**  
**לשאלה 2 :** הנושא נמצא בבחינה של מומחי משרד התחבורה והמטה למלחמה בתאונות דרכים.

**לשאלה 3 :** בתקופה ינואר-יולי 1977 התרחשו כ-9,200 תאונות דרכים עם נפגעים. מספר הנפגעים בתקופה זו היה כ-13,120, מהם 368 הרוגים.

**לשאלה 4 :** בשנת התקציב 1977/78 מוקצות 12 מיליון לירות במסגרת התקציב הרגיל — הסברה והדרכה, סקרים ומחקרים, סידרת הבטיחות והחנייה וכו' — 31 מיליון לירות לפיתוח מערכות תשתית.

**לשאלה 5 :** פעולות משרד התחבורה רבות ומגוונות ולא ניתן לפרטן במסגרת זו. אפרט אותן בתשובה להצעה לסדר-היום.

### 337. גידול בקציר המוות בדרכים

**חבר-הכנסת נ. פדר שאל את שר התחבורה ושר התקשורת ביום י"ד בחשוון תשל"ח (26 באוקטובר 1977) :**

זה שנים קוצר המוות בדרכים את קצירו האיום בישראל, שאף עולה על קציר מלחמות דהגנה. בזמן האחרון התרבה כמות התאונות ומספר ההרוגים בתאונות גדל למדי אסון לאומי.

אבקש להשיב לי :

א. האם אכן חל גידול משמעותי בזמן האחרון בקציר המוות בדרכים ?

ב. אם התשובה לכך חיובית — בכמה חל גידול זה ?

ההדר יישלח במכולות בעוד כ-5 שנים וכן תגדלנה כמויות המטענים בשנת 1977/78. אגב, הנושא של המכלת הדרים הוא נושא מעניין מאוד. אני שמעתי שיש יסוד לכך שבעוד 3-5 שנים חלק גדול מההדרים יעברו במכולות.

**לסיפה :** בשנים 1967/78, 1968/69, 1969/70 ו-1974/75.

ח. הפרויקט נבדק ואושר על-ידי ועדת המנכ"לים לשיחור משרות מהקפאה ועל-ידי ועדת השרים לענייני כלכלה. יחד עם זאת תיערך בחינה חוזרת של נתוני התחזיות בטרם ייחתם חוזה הבנייה.

**היו"ר י. מ. אברמוביץ :**  
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת קופמן.

**חיים קופמן (הליכוד) :**  
האם אין אפשרות לנצל ולהסב את נמל אשדוד מבלי להרחיב ללא צורך את נמל חיפה ? שנית, מה שיעור העלייה של הגידול, אם איננו 6%, כפי שציינתי בשאלתה ?

**שרי-התחבורה ושרי-התקשורת מ. עמית :**  
לשאלתך הראשונה, חבר-הכנסת קופמן : נמל אשדוד נמצא גם הוא בהרחבה והוא מיוחד לנושאי צובר. כלומר, יש אופי שונה לשני הנמלים : נמל חיפה מתרכז במה שנקרא "ג'נרל קארגו" ובמכולות, וזו עיקר ההרחבה בו, כפי שציינתי ; ואילו נמל אשדוד — כאשר נגיע לפרויקטים גדולים של רכבת נראה איך זה משתלב — יורחב לצרכי מטעני צובר.

לגבי שיעור הגידול, לא אוכל לענות כרגע ואני מוכן לענות במיוחד.

### 209. קרבנות תאונות דרכים מבין נוסעי טנדרים

**חבר-הכנסת ה. זיידל שאל את שר התחבורה ושר התקשורת ביום כ"ג באב תשל"ז (7 באוגוסט 1977) :**

במאמר שהופיע בעתון "הארץ" מיום ג', 2 באוגוסט 1977, תחת הכותרת : "היתר ממשלתי לרצח בדרכים", התפרסמו מספרים מדאיגים על היקף תאונות דרכים, שהתבססו על מחקר של המרכז לבטיחות דרכים שעל-ידי הטכניון. ממחקר זה מתברר שבשיעורים הכוללים של הרוגים ופצועים קשה בתאונות דרכים היו מעורבים בצורה מדאיגה טנדרים המסיעים נוסעים.

לאור גילויים אלה רצוני לשאול :

1. האם גילויים אלה נכונים ?
2. האם מוכן שר התחבורה לשקול ביטול או צימצום מתן רישיונות להסעת נוסעים בטנדרים ?
3. מה הם המספרים האחרונים במשך שנה על תאונות דרכים ?
4. מה הוא תקציב משרדך למלחמה בתאונות דרכים ?
5. באילו דרכים פועל המשרד להקטנת הקטל בדרכים ?

ב. היוכל כבוד השר להודיע מתי יבוצעו התיקונים ההכרחיים?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
חבר-הכנסת אמוראי איננו נוכח באולם. השאילתה שלו נוגעת להפרעות לשידורי טלוויזיה באפיק 8. אני מעביר את התשובה לפרוטוקול.

תשובת שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ההפרעות לשידורי הטלוויזיה באפיק 8 קיימות, בעיקר, בתנאים מטיאורולוגיים המלווים שרב.

הפרעות אלה גברו בקיץ שנת 1976 בעקבות הפעלת משרד רב עצמה באותו אפיק במצרים, הפעלה אשר נעשתה ללא תיאום או אישור בין-לאומי כלשהו. השידורים ממצרים משבשים הקליטה גם באפיקים אחרים הנמצאים בתחום תדרי U.H.F.

עלימנט לשפר הקליטה במרחב השפלה, לרבות בר-חובות, הותקן לאחרונה משרד באפיק 27 U.H.F., אשר אינו מושפע מהתנאים המטיאורולוגיים ומהמשרד המצרי. הודעה על כך פורסמה בכלי התקשורת.

כיום נקלטים היטב השידורים באזור רחובות באפיק 27 U.H.F.

משרד התקשורת מקיים מעקב אחר ההפרעות באפיקים הקיימים במגמה לשפר הקליטה ככל האפשר.

### 139. הזנחה ואי-סדרים בחלוקת דואר

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר התחבורה ושר התקשורת ביום י"ב באב תשל"ז (27 ביולי 1977):

נודע לי, והדבר פורסם גם בעתונות, על אי-סדרים חמורים והזנחה רבה בחלוקת הדואר באזורים אחרים בארץ, בעיקר בגוש דן, וזאת כתוצאה מעבודה רשלנית של נערים המועסקים כדוורים זמניים בתקופת החופש.

דברי דואר נמצאו זרוקים ברחובות ו/או לא חולקו למעניהם במועד.

אבקש להשיב לי:

1. כמה נערים ועובדים בלתי-מיומנים אחרים מועסקים כממלאי-מקום של דוורים בתקופת הקיץ?

2. מה הם תנאי הקבלה של נערים לעבודה בדוירות ואיזו הכשרה הם עוברים?

3. האם וכיצד מתבצעת ביקורת שוטפת על עבודתם?

4. אילו אמצעים ינקוט משרדך:

א. להבטחת פיקוח יעיל על חלוקת דברי דואר?

ב. להנהגת קריטריונים ברורים ומחמירים באשר לקבלת כוח עבודה זמני לביצוע הדוירות?

5. האם יש תכנון שנתי בנושא חופשות הדוורים?

6. מדוע לא יורה משרדך על ויסות החופשות, כך שהן תתפרסנה לאורך כל השנה ותפתחנה את הנוקם הנגרם לציבור?

ג. לקראת כניסתך לתפקיד השר הממונה על ענייני התחבורה — האם גיבשת תכנית למלחמה מוגברת בתאונות דרכים?

ד. האם אתה חושב גם להועיק את דעת הקהל נגד מצב זה?

ה. האם אינך חושב שיש להכריז מצב חירום לאומי בכל הנוגע לרצח בכבישים?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
גם חבר-הכנסת פדר הגיש הצעה דחופה לסדר-היום בנושא של תאונות דרכים. על כן אענה בקיצור על השאילתה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:  
אני מבקש מהשר לומר אם הוא מעביר תשובות לפרוטוקול.

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
אני מעביר אותה לפרוטוקול ואענה בהרחבה במסגרת תשובתי להצעה לסדר-היום.

תשובת שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)  
א. כן.

ב. מהנתונים הארעיים המצויים בידינו לתשעת החודשים הראשונים של שנה זו, בהשוואה לשנה שעבר, רה, בולטת עלייה של 11.7% בתאונות דרכים עם נפגעים — 11,878 לעומת 10,634; עלייה של 10.3% במספר הנפגעים — 17,826 לעומת 15,576; ועלייה של 9.3% במספר ההרוגים — 482 לעומת 441.

ג. התכנית למלחמה בתאונות דרכים היא ארוכה ומגוונת ולא ניתן לפרטה כאן. הנני מפנה אותך לחוברת ההסבר לתקציב משרד התחבורה לשנת 1977/78, שבה מפורטות פעולות המשרד בתחום זה.

ד. בהחלט.

ה. הכרזת מצב חירום בתחום הבטיחות אינה פתרון לבעיה. הפתרון נעוץ בתכנית עבודה ובהיקף וקצב יישומה.

### 138. התגברות על ההפרעות בקליטת שידורי טלוויזיה ברחובות

חבר-הכנסת ע. אמוראי שאל את שר התחבורה ושר התקשורת ביום י"ב באב תשל"ז (27 ביולי 1977):

תושבי אזור רחובות, כשאר אזרחי המדינה, משלמים את אגרת הטלוויזיה, אלא שלא כשאר האזרחים: הצפייה בשידורים היא סיוט החוזר על עצמו מדי ערב, והפעם בשל ההפרעות התכופות הנגרמות על-ידי הטל-וויזיה המצרית.

לדעת מביני דבר, הקמת מגבר באזור רחובות תביא לידי הפסקת ההפרעות. לנוכח הסבל הנגרם לתושבי האזור, הנני לשאול:

א. אם אכן המגבר עשוי לחסל את הליקוי החמור — האם מוכן כבוד השר להורות על התקנתו לאלתר?

בשבועות האחרונים חלים שיבושים רציניים בקשר הטלפוני עם המנויים באזור עמק-הירדן.

תקלות חוזרות ונשנות אלה, עד כדי ניתוק מלא של מספר ימים, גורמות נזקים חמורים והפסדים של מאות אלפי לירות למפעלי התעשייה ומשבשים פעולתם של שירותים חיוניים (מרפאות, בתי-חולים) בטבריה וישובי האזור. מכשיר הטלפון הוא אמצעי הקשר היחיד של ישובים אלה.

נודע לי כי המועצה האזורית עמק-הירדן וכן נציגי הישובים שבתחום שיפוטת פנו למשרד התקשורת לב-דוק את מקור התקלות ולשפר את רשת קווי הטלפון. פניותיהם לא נענו עד כה.

אבקש לדעת:

1. מדוע לא פעל משרדך עד כה, חרף פניות נציגי ישובי האזור, לתיקון השיבושים החמורים?
2. כיצד בדעת משרדך לפעול כדי להביא לתיקון מהיר של הליקויים?

**שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:**  
השאלתה נוגעת לשיפור הקשר הטלפוני לישובי הצפון ועמק-הירדן. יש פה מספר שאלות בדבר הקשר הטלפוני ואי-שביעות רצון בנוגע לקשר הטלפוני. אני רוצה לומר מלה כללית בנושא זה.

**חייקה גרוסמן (המערך):**  
אדוני השר, השאלה היא ספציפית ביחס לישובים מרוחקים.

**שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:**  
אענה לשאלה הספציפית. אבל ברשותכם, חברי הכנסת, אני רוצה להעיר הערה כללית. הנושא של הקשר הטלפוני בארץ הוא אחד הנושאים הכאובים ביותר. יש כיום 166 אלף דהיינו קרוב ל-170 אלף, אני שם, אשר ממחינים להתקנת טלפונים, מכל הסוגים. יש כיום כ-6,000 טלפונים מקולקלים. בדרך הטבע הטיפול בתקונם לא צריך להימשך יותר מ-24 עד 48 שעות. אם יש מצבים שעדי לתיקון עוברים שבועיים-שלושה הרי הדבר נובע, בראש וראשונה, מחוסר אמצעים.

אני מצטער לומר — ועלינו לומר לעצמנו את האמת ולא למרוח ולא לטיח דברים — שאינני רואה בעת-הנראה לעין, ובמסגרת התקציבית הקיימת, אפשרות לשיפור משמעותי של המצב אלא אם כן נמצא דרכים מיוחדות לכך.

בדיון שיהיה בתקציב, על שלושת המרכיבים שלו: מרכיב הבטחון — קשה מאוד לגעת בו; מרכיב הצריכה — עם כל מה שקשור בו; עניין הסובסידיות — למעשה, הכל ילך לצריכה. מה שייפגע אלה ההשקעות. אני רוצה להדגיש שבמשך שלושה-ארבע השנים האחרונות היה פיגור משמעותי בהשקעות בתשתית. כל המעי-רכת של הטלפונים, של הכבישים, של חידוש הציוד של אוטובוסים — המערכת הזאת ממש קורסת תחתיה. כלומר, יש פה בעיה של הזנחה והאטה בעבר וגם חוסר אפשרות להקצאת אמצעים נוספים בעתיד. כל זה, כמובן, איננו תשובה לשאלה ספציפית, אבל חשוב לזכור זאת כאשר מדברים על הבעיות הספציפיות. אני

**שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:**

השאלתה דנה בנושא של העסקת בני-נוער לחלוקת דואר, כאשר היו התרשלות והזנחה רבה ואי-סדרים. לפני שאני עונה לשאלתה אני רוצה לומר שאני אישית גם כן זועזעתי בעצתי למקרא הדברים כאשר שמעתי שנערים אשר הועסקו בחלוקת דואר זרקו את הדואר, במקום לחלק אותו, והלכו להתרחץ בים.

הבעיה היא בעיה ואני אענה עליה עכשיו במפורט.

1. באזור תל-אביב-יפו הועסקו נערים בשני מחזורים; בכל מחזור — כ-200 נערים ונערות. זאת כדי לאפשר לכ-100 דוורים בכל מחזור לצאת לחופשה המגיעה להם.

2. (א) קיים הסדר עם לשכת התעסוקה לנוער אשר עלי-פיו מופנים בכל שנה למשרד התקשורת, עלי-ידי הלשכה, הנערים הטובים אשר הועסקו בשנה החולפת; (ב) כל הנערים המופנים למשרד עוברים בדיקה ובחינה מוקדמת. מתקבלים רק הנערים העומדים בבחינה זו; (ג) לדור היוצא לחופשה מוצמדים שני נערים למשך שלושה ימים לקבלת הדרכה מהדור האזורי; (ד) בתום ההדרכה (סעיף ג') מקבלים הנערים הדרכה נוספת מסגל הפיקוח.

3. (א) מבוצעת ביקורת על עבודת הנערים. מחוסר כוח-אדם לא ניתן להפעיל פיקוח צמוד והביקורת נעשית במספר מצומצם של אורים; (ב) הנערים חותמים בגליון הנוכחות בצאתם ושבים מהחלוקה; (ג) המפקחים בודקים את הדואר המוחזר.

לדעתי, אסור לנו להיתפס להאשמה כוללת ולפגוע במאות תלמידים ששירתו את הציבור מתוך דבקות במשימה ובחרירות שאיננה נופלת מזו של דוורים מבו-גרים. ציינתי את התופעה החמורה, אבל בגלל פרט מסוים אסור לנו להקיש על הכלל כולו.

4. אנו מקווים, עלי-ידי פעולת הכנה יותר מעמיקה בקיץ הבא, לשפר השירות ולמצות אחריות רבה יותר מנערים אלו.

- 5—6. (א) במדור הדוורים יש מחסור חמור בעובדי-דים. מחסור זה הולך ומחמיר עם התבגרות אוכלוסיית העובדים הוותיקים ופרישתם מהעבודה; (ב) ההיענות למקצוע הדוירות מועטה. הנענים אינם עומדים בחלקם בקריטריונים הנדרשים; (ג) מצב זה מונע מהעובדים הקיימים מימוש זכותם ליציאה לחופשה במשך כל ימות השנה, גם כאשר הם זקוקים לה ביותר. לפיכך, הוצאת הדוורים לחופשה מינימאלית בחודשי הקיץ היא הכרחית. השאלה היתה מדוע לא מווסתים יותר טוב את היציאות לחופשה; (ד) במצוקת כוח-האדם שבה אנו נתונים אנו מקבלים משוק העבודה את המצוי.

מאגר כוח-האדם היחיד העומד לרשותנו בחודשי הקיץ הוא תלמידים בחופשתם, ובאמצעותם בלבד ניתן לאפשר חופשה לדוורים. כאמור, נעשה כמיטב יכולתנו לשיפור המצב.

126. הקשר הטלפוני הלכוי עם מנויי אזור עמק-הירדן

**חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר התחבורה ושר התקשורת ביום י"ט באב תשל"ז (3 באוגוסט 1977):**

196. שאלת הקמתן של תחנות שידור פרטיות  
חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר התחבורה ושר התק-  
שורת ביום כ"ג באב תשל"ז (7 באוגוסט 1977):  
אודה לכבודו אם ישיבני:

המתעתד כבוד השר לגשת בזמן הקרוב לביצוע  
ההבטחה לאפשר הקמתן של תחנות שידור פרטיות —  
ראדיו וטלוויזיה — במדינת ישראל?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
השאלה דנה במתן רשות להקמת תחנת טלוויזיה  
או תחנת ראדיו פרטית. אמנם חבר-הכנסת שובל איננו  
נוכח כאן, אך בכל זאת הייתי רוצה לומר כמה משפטים  
בעניין זה. אף כי במצע של מספר מפלגות, לרבות  
מפלגות הקואליציה, כתוב שיש לעודד יומה פרטית  
בשטח זה, הרי הבעיה סבוכה ומפותלת, גם מבחינה  
עקרונית וגם מבחינה טכנית, והיא טעונה החלטת הממש-  
לה. היא לא בתחום אחריות משרד התקשורת. משרד  
התקשורת יפעל בהתאם להחלטת הממשלה. אני דואג  
לכך שהנושא יועלה בקרוב על שולחן הממשלה. כאשר  
תהיה החלטת ממשלה נפעל בהתאם לה.

והרי התשובה המפורטת: שאלת הקמתן של תחנות  
שידור פרטיות — ראדיו וטלוויזיה — היא מורכבת ומ-  
סועפת בהיבט העקרוני שלה ובהיבט הטכני.

עצם ההחלטה בדבר הקמת תחנות כאלה צריכה,  
לדעתי, להידון בדרג ממשלתי. אם נתקבל החלטה חיר-  
ית יהא על משרד התקשורת לקבוע את הכללים והמב-  
נים הטכניים להקמתן.

בכוונתי ליזום דיון בפורום ממשלתי בעניין זה.

197. התקנת טלפונים ציבוריים ברחוב ילדי  
טהראן בגבעתיים

חבר-הכנסת מ. חריש שאל את שר התחבורה ושר התק-  
שורת ביום כ"ג באב תשל"ז (7 באוגוסט 1977):

רחוב ילדי טהראן בגבעתיים מאוכלס בזוגות צע-  
רים ומרובים בו התינוקות והטף.

בקרב הרחוב אין אף טלפון ציבורי אחד ואין  
שום דרך להועיק במקרה הצורך עזרה רפואית, מש-  
טרית או כל סיוע חירום אחר. התושבים ברחוב פנו  
לגורמים מינהלתיים במשרד התקשורת, אך לא זכו  
להיענות.

רצוני לשאול:

האם יואיל השר לפעול בדחיפות להתקנת טלפונים  
ציבוריים באזור על-מנת למנוע אסון ברחוב עמוס יל-  
דים?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
טלפון ציבורי הותקן ברחוב ילדי טהראן בגבעתיים  
ביום שני, 7 בנובמבר 1977, כלומר, השבוע. אפרופו  
הנושא של טלפונים ציבוריים כאוב מאוד. יש הרבה  
ואנדאליסם, הרבה השחתה. עצם העובדה שהטלפון הזה  
הותקן איננה בשום פנים ואופן אומרת שהטלפון הזה  
יאריר ימים. מכל מקום הוא הותקן.

רואה את העניין בחומרה בלתי-רגילה. נזדקק למאמץ  
מיוחד בעניין זה. עכשיו לשאילתה.

1-2. משרד התקשורת פעל לשיפור הקשר הט-  
לפוני בצפון, לרבות ביישובי עמק-הירדן. בכל שלבי  
העבודה קיים מנכ"ל משרד התקשורת קשר הדוק עם  
ראש המועצה האזורית עמק-הירדן ועם נציגי הישובים.  
במהלך חודש יוני שנה זו — השאילתה היא מסוף  
יוני — נפתחו המרכזות הבין-עירוניות החדשות בעפר-  
לה ובטבריה וחל שיפור ניכר בתנועת השיחות ובמערכת  
החיוג. כן החלו לפעול מרכזות חדשות במגדל-העמק,  
כפר-תבור, ראש-פינה ועילבון. משרד התקשורת ימשיך  
לפתח את מערך התקשורת בצפון הארץ, כשהיעדים  
העיקריים הם נהלל, עין-חרוד, בית-שאן והגליל המע-  
רבי.

198. ניתוקו של קיבוץ סמר מרשת הטלפון

חבר-הכנסת ד. רוזוליו שאל את שר התחבורה ושר  
התקשורת ביום כ"ג באב תשל"ז (7 באוגוסט 1977):

מן העתונות מתברר שקיבוץ סמר שבערבה מנותק  
מרשת הטלפונים אף שחלפו כשנתיים-יוחצי מאז עלו  
ראשוני המתיישבים על הקרקע.

לפיכך הנני מבקש לדעת:

1. האם המידע המתפרסם בעתון הוא נכון?

2. מה בדעת השר לעשות כדי שלקיבוץ סמר שב-  
ערבה יהיה קשר טלפוני?

3. האם יש ישובים נוספים שאין להם קשר טל-  
פוני?

4. אם יש כאלה — מה תכנית המשרד לבל יהיה  
ישוב ללא קשר טלפוני?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
בשאילתה מדובר על קשר עם קיבוץ סמר שבע-  
רבה.

לשאלה 1: התשובה חיובית.

לשאלה 2: בעקבות קשיים טכניים, שגרמו לעי-  
כובים בסיום עבודות פיתוח הרשת לקיבוץ, הורה  
מנכ"ל משרד התקשורת להתקין ראדיו-טלפון כפתרון  
זמני.

לשאלה 3: יש מספר ישובים חדשים אשר אין  
להם עדיין קשר טלפוני.

לשאלה 4: משרד התקשורת מפתח רשת טלפון  
לכל ישוב חדש מיד עם קבלת ההוועדה על הקמתו.  
במקרים רבים — לדאבוני, אינו חושב את זה לכבודו  
— קיבלה הנהלת המשרד מידע על הקמת ישובים רק  
לאחר עלייתם על הקרקע. במגמה לשפר את המציאות  
הזאת צורפו, לפי דרישת משרד התקשורת, נציגי המש-  
רד לוועדה לתיכנון תעשייה וערים ולוועדה לתיכנון  
ערים חדשות. כפתרון זמני — כי אי-אפשר לפתור את  
הדברים בנתיאחת — מתקנים בכל ישוב חדש מכשיר  
ראדיו-טלפון המשמש תחליף עד לסיום פיתוח רשת  
הטלפונים.

חוברת ד', ישיבה ל"ט  
— שאילחות ותשובות (נוף, עמית, יגורי, אברמוביץ, שינמן) —

## 212 אייחבור קיבוץ סמר לרשת הטלפונים

חבר-הכנסת א. יגורי שאל את שר התחבורה ושר התק-  
שורת ביום א' באלול תשל"ז (15 באוגוסט 1977):

בעתון "מעריב" מיום 2 באוגוסט 1977 פורסמה קדי-  
עה המפרטת את העובדות הבאות:

זה כשנתיים וחצי מאז עלה קיבוץ סמר שבערבה  
על הקרקע מנותק הישוב, הנמצא כ-500 מטר בלבד מן  
הגבול, מכל קשר טלפוני.

עוד בנובמבר אשתקד שילם הקיבוץ למשרד התק-  
שורת את דמי ההתקנה, ועד כה, למרות פניות רבות,  
טרם חובר הישוב לרשת הטלפונים.

אבקש להשיב לי:

1. האם נכונות הידיעות המפורטות לעיל?
2. אם כן — מה בדעת כבוד השר לעשות לחיקון  
המצב?
3. האם יש במשרד התקשורת קריטריונים ברורים  
להעדרת ישובי ספר מבודדים בהתקנת טלפונים?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
השאלה של חבר-הכנסת אסף יגורי זהה לשאלה של  
חבר-הכנסת רוזווליו ולכן גם התשובה זהה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת יגורי.

אסף יגורי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):  
אם אין קו טלפון לישוב — האם אפשר לתת הנ-  
חיות להישען על ישוב סמוך?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
אני מוכן לבדוק את זה, אבל אמרתי שבינתיים,  
בכל מקרה, מתקנים טלפון על חוטים, ראדיו-טלפון,  
כך שהבעיה פתורה ביסודה, אבל אפשר לבדוק זאת.  
הנושא הספציפי שהעליתם זה ישוב מבודד שאין בקרי-  
בתו שום ישוב אחר.

## 344. עבירתו של קשב הראדיו מיכאל גורדוס על תנאי רישונו

חבר-הכנסת פ. שינמן שאל את שר התקשורת ביום י"ד  
בחשוון תשל"ח (26 באוקטובר 1977):

בעתונות נמסר כי קשב הראדיו מיכאל גורדוס  
הוזהר על-ידי משרד התקשורת על שבהאזנתו הוא עו-  
בר על תנאי הרשיון שניתן להפעלת תחנה לקליטת  
ידיעות ולהפצתן. כזכור, היה זה גורדוס הראשון שגילה  
את דבר פעולת הקומאנדו הגרמני לשחרור בני הער-  
בה במוגאדאישו.

שאלות הן:

1. מה הם הקריטריונים שלפיהם ניתן אישור  
להפעלת תחנה לקליטת ידיעות ולהפצתן?
2. האם הרשיון ניתן למיכאל גורדוס, או למיכאל  
גורדוס כקשב רשות השידור?
3. האם עבר קשב הראדיו מיכאל גורדוס על תנאי  
הרשיון?

## 211. הרחבת מספר תאי הדואר והקריטריונים לגבי ק-יעת עריפות לקבלתם

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר התחבורה ושר התק-  
שורת ביום א' באלול תשל"ז (15 באוגוסט 1977):

במכתב שקיבלתי מאזרח מתוארות העובדות הב-  
אות:

האזרח הפונה ושניים מחבריו הקימו לאחרונה חב-  
רה חדשה לייצור כימיקלים לצרכים תעשייתיים. במס-  
גרת התארגנות, החברה פנו למנהל דואר באר-שבע  
בקש: לפתוח תיבת דואר. להפתעתם קיבלו תשובה  
על גבי טופס סטאנדארטי ובו נאמר כי כל תאי הדואר  
תכונים, "מספר הממתנים לתאי דואר רב", ולכשיגיע  
תורם יקבלו הודעה.

אבקש להשיב לי:

1. מה הנימוק להגבלת מספרן של תיבות הדואר  
שהן שירות זול לאזרח ונוח גם לדואר עצמו?
2. מה בדעת כבוד השר לעשות לשיפור המצב?
3. האם יש, עד להרחבה, קריטריונים ברורים לק-  
ביעת עדיפויות בהקצאת תיבות דואר?
4. אם אין קריטריונים כנ"ל — מי הוא הגורם  
המוסמך במשרד התקשורת לקבוע עדיפויות מסוג זה?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:

חבר-הכנסת נ"פ שאל בנושא התקנת תאי דואר  
באר-שבע.

לשאלה 1: המדיניות של משרד התקשורת היא  
להרחיב ככל האפשר את השימוש בתאי דואר. זה חו-  
סך דוורים וזה יותר נוח. מספר תאי הדואר המותקנים  
נקבע בעיקר בהתאם לאפשרויות הפיזיות בכל בית-  
דואר, כדי להתקין תא דואר צריך שיהיה בניין. מספר  
תאי הדואר המותקנים נקבע גם בהתאם לאפשרויות  
התקשורתיות של משרד התקשורת.

לשאלה 2: המדיניות לנו לשיפור המצב: מתכו-  
נים להרחיב את מספר תאי הדואר בכל מקום שהדבר  
אפשרי.

לשאלות 3-4 לגבי הקריטריונים: ההוראות הקיי-  
מות קובעות שיש לספק תאי דואר למבקשים לפי  
סדר הגשת הבקשות, פרט למקרים מיוחדים, לדוגמה  
ישובים שאין להם שירות דואר. למקרים המיוחדים יש  
קריטריונים קבועים. במקרים אלה האחראי לקביעת  
העדיפות הוא מנהל שירותי הדואר במשרד התקשורת.

לשאלה הספציפית על החברה לייצור כימיקלים:  
בשעתו לא היה מקום בדואר המרכזי והוצע לה תא  
באחד הסניפים. היא לא השיבה על כך. בינתיים התפנו  
תאים בסניף המרכזי והועמד לרשותה תא בסניף המר-  
כזי.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):  
אני מברך על החידוש שהשר מתמצת את השאלה  
ועל-ידי כך מוסד השאילחות נשכר.

- לשאלה 2: הרשיון ניתן למיכאל גורדוס ככתב, לא כקשב רשות השידור.  
 לשאלה 3: "האם עבר קשב הראדיו מיכאל גורדוס על תנאי הרשיון?" התשובה היא חיובית: הוא עבר על תנאי הרשיון.  
 לשאלה 4: בתאריך 20 באוקטובר 1977 נשלחה למר גורדוס אזהרה בכתב.  
 לשאלה 5: יינקטו צעדים נגד מפירי החוק עד ביטול הרשיון.

4. אם כן — מה עשה בנדון משרד התקשורת?  
 5. מה בדעתו של המשרד לעשות כדי להבטיח אי-הישנות מקרים דומים בעתיד?  
 שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
 השאילתה נגעה בנושא של קשבנו מיכאל גורדוס והתפקיד שהוא מילא במיבצע "לופטהנזה".  
 לשאלה 1: אישור להפעלת תחנה לקליטת ידיעות והפצתן ניתן לכתבים וסוכנויות ידיעות.

## ב. הצעות לסדר-היום

### 1. התערבות מפלגתית של הממשל בשירות הציבורי וברשות השידור

"לא יחפשו בני-הנוער בשדות זרים בכל הקשור לפי-תוח מחשבה עצמית" — ראיון של שר החינוך והתרבות ל"ידיעות אחרונות" מיום 5 באוגוסט 1977. באותו ראיון מבטיח לנו השר כי — ציטוט: "לא נשרוף ספרי לימוד, אבל נקרב הנוער למקורות היהדות". לשריפה, חס וחלילה, לא הגענו. אבל ספרי ילדים שהיו מומלצים בעבר הוצאו משימוש מכיוון שמצויירים בהם בנים ללא כיפה על הראש, או בוטל האישור לספר משום שהאמנים, גיבורי הספר, הופיעו בלילות שבת לפני קהל.

אמר עוד שר החינוך והתרבות: "היתה זו שגיאה להתבטל בפני חכמות זרות, להיכנע ולהישטף בורם המתירני... מסוכן ומוזק היה שלא ציינו תלמידיו בכלים שבעזרתם יהיו מסוגלים להתמודד כהלכה עם בעיותינו ברוח, בנפש ובחומר". ועוד הוא אומר: "חור" בה עלינו לחנך נוער שלא יהיו בו ספקות בשאלות זהות, מרות, זיקה, זכות, חובה ויעוד".

אדוני השר, שאינו נוכח באולם, האומנם כך? הרי שר החינוך והתרבות הוא ירא שמיים. מי יידע צלונו ה' ? ואילו אנו רק בשר ודם אנחנו. איש חיד נודל גישוש, ללא בדיקת הספקות, הוא או קנאי חשון או שמא לא חכם במיוחד.

הגדיל לעשות מר דני ורמוס, האורים והתומים של הפדאגוגיה היהודית. בדיון על התכנית החדשה של הראדיו, במליאת רשות השידור, אמר מר דני ורמוס — אני מצטט: "בעמוד 18 בתכנית יש פירוט של התכנית 'לאם וילד' ואיני מוצא כאן שום דבר הק"שור להיסטוריה של עם ישראל ושל הקשר של עם ישראל לארצו". ועוד: "קצת צורם שבכל מערכת הש"מ מות אין מלחנים ואמנים יהודים דתיים".

אזניכם השומעות, חברי הכנסת, הפדאגוגים החדשים מבקשים להתחיל בשטיפת המוח כבר מילדות, מהתכנית "לאם וילד". לא עוד שירי ילדים על דב"רים בטלים כמו "החמור הקטן", לא השיר על "פרח נתתי לדני" — במקומם נצייד תינוקות של בית-רבן בתשובות מוכנות מן ההלכה, תשובות העוקרות כל ספק.

הנה לפני חזון של משרד החינוך, המזכירות הפדאגוגית, הפיקוח על הוראת הגיאוגרפיה, מ"ס 15 בספטמבר השנה, ובו כתוב: "לאחרונה נשמעה בפני שר החינוך והתרבות הטענה כי בבתי-ספר רבים עדיין משתמשים במפת קווי שבתת הנשק לשעבר, כאשר קווי

היו"ר י. מ. אברמוביץ:  
 חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות לסדר-היום. ההצעה הראשונה — הצעתה של חברת-הכנסת חייקה גרוסמן: התערבות מפלגתית של הממשל בשירות הציבורי וברשות השידור. רשות הדיבור לחברת-הכנסת גרוסמן.

חייקה גרוסמן (המערך):  
 אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. נושא ההצעה כפי שאני הגשתי הוא: התערבות פוליטית בשירות הציבורי וברשות השידור.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:  
 כך מופיע הנושא בלוח ההצעות לסדר-היום.

חייקה גרוסמן (המערך):  
 אין לי טענות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
 אולי אפשר לדעת מי מהממשלה ישיב על ההצעה?

היו"ר י. מ. אברמוביץ:  
 שר התחבורה ושר התקשורת.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
 מצד אחד, זה מוזר ומצד שני, מוזר מאוד — — —

היו"ר י. מ. אברמוביץ:  
 סליחה, ישיב חברת-הכנסת ארידור.

חייקה גרוסמן (המערך):  
 אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה הנחיתה עלינו שני צמדים שידרו עלינו שלובי זרוע: ביטול הפיקוח על הוון, על הספקולאציות הפיננסיות מחד גיסא, והפעלת פיקוח על המחשבה ועל ההתבטאות, מאידך גיסא: מינימום התערבות הממשלה בכלכלה, בצד מאקסימום התערבות הממשלה בשירות הציבורי ובכלי התקשורת.

קדמה להתערבות הישירה פעולת ריכוך אידיאולוגי גית ופוליטית: יועציהם ודובריהם של ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות מנסים לאלף אותנו בינה מהי יהדות וכיצד נוצא מתחת למכש הפדאגוגי שלהם נוער יהודי ללא ספקות.

שר החינוך והתרבות, למשל, חושב כי אם יתנוסס דגל ישראל בכל כיתת לימוד, כי אז — אני מצטט:

מר אלישר אומר ברמזי דברים שניהול לשכת העתונות אינו נראה בעיניו. איזה ניהול כן נראה בעיניו? עם הנחיות באילו ביטויים על העתונאים להשתמש ובאילו לא?

אינני פוסלת מינויים פוליטיים לגיטימיים במסגרת סבירה. אבל יש הצטברות של מינויים פוליטיים בעמדות שאינן פוליטיות לחלוטין. אם הכוונה לטהר את המנגנון כולו ולהחליף את ה-merit system ב-spoil system — שהכוונה המשמעותית היא להחליף את שיטת המעלות, על משקל שירת המעלות, בשיטת השלל באופן טוטאלי — הרי נגיע למשטר טוטאליטארי בקלות.

מנחם סבידור (הליכוד):

חברת-הכנסת גרוסמן, אתם עשיתם פוליטיזאציה והכנסתם אנשים פוליטיים למנגנון במשך שלושים שנה.

חייקה גרוסמן (המערך):

אני רואה כמה אנשים פוליטיים שאנחנו הכנסנו לממשלה והם נשארו גם עכשיו במשרד האוצר. אלה היו המינויים הפוליטיים שלנו?

מיכאל חריש (המערך):

אתה מונית כמנהל הרכבת תחת השלטון שלנו. לאיזו מפלגה היית שייך באותה תקופה?

מנחם סבידור (הליכוד):

אתם הרעלתם את כל — — —

חייקה גרוסמן (המערך):

חברת-הכנסת סבידור, אני מכירה את הצעקות שלך ואני שמחה שגם המפלגה שלך לא תמיד מקבלת את דברך ברצינות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

רחמנות, תחזירו לו את הרכבת.

חייקה גרוסמן (המערך):

המושג spoil system הוטבע על-ידי הסנאטור מארסי ב-1832, ובאחרונה הוא משמש להגדרת המינויים במנהל הציבורי — בשירות המדינה — שלא על-פי כישורים אלא על-פי הזיקה המפלגתית, הסיעתית, או לפי שיקולים אישיים. יש בזה מן הגישה הפארטרנא-ליסטית, הפעלת החלות שגובלת בנפטיסם.

התביעה של נאמנות אישית לתכנית פוליטית תוך מסגרת חוקתית היא מסוכנת. רבוחי, מי שמכנה את פועלי ישראל היוצאים להפגנה בהגנה על השכר בשם בול-שביקים — יכול רק לצפות שיאמרו על שיטת ממשלו שהיא מוליכה למשטר שאינני רוצה להזכיר ברגע זה את שמו.

משה נסים (הליכוד):

לא את הפועלים, רק את המארגנים.

מנחם סבידור (הליכוד):

סטאלין היה בשבילך אבי האומות. למה את נפ-געת?

חייקה גרוסמן (המערך):

אגב, לא שמעתי, ואני למדתי היסטוריה, על הפגנות

הפסקת האש הכללים את הגולן, יהודה ושומרון, חבל עזה וסיני מודגשים מעבר ל'קו הירוק'. אבקשכם לב-דוק הן את מפות הקיר הנפוצות בשימוש בבתי-הספר והן את האטלסים והמפות למיניהם וגו'." על החתום: יצחק הינברגר.

חברי הכנסת, האומנם? הרי טרם סופחו השטחים המוחזקים וטרם הוחל עליהם החוק הישראלי — גם לא על-ידי הממשלה הזאת. מהו איפוא עניין זה אם לא פוליטיזאציה בחינוך והוראות מלמעלה איך לחשוב ומה להבין?

מר שמואל כץ, יועץ ראש הממשלה לענייני הסברה, שולח "הנחיות למסבירים", תפריט מוכן ומזומן מ-11 באוקטובר השנה, מוגש לכל העורכים והכתבים בכלי התקשורת. אלה אמנם רק "הנחיות" ולא "הוראות", הן אמנם מכוונות "למסבירים"; אך מה לעשות והאיש ברשות השידור, המנהל בפועל של חטיבת החדשות, מר ויקטור גרייבסקי, הזדרז, כנראה, יתר על המידה והפנה את ההנחיות לידיעת העורכים והכתבים בראדיו ובטלוויזיה. אלה, מבויישים, מחזירים את ההוראות לשולחן. מה יש בהוראות אלו אם לא אוניפור-מיוזאציה של כלי התקשורת, קבלת הוראות במקום מחשבה עצמית, דיקטאט רוחני ופוליטי וצווים ללכת בתלם של המשטר החדש? שם נאמר, בין היתר: "אין להירתע מהפרכת המיתוס של העם הפלשתינאי, שאין לו מולדת והקיים, כביכול, בנפרד מערביי ארץ-ישראל החיים בעבר הירדן המערבי... הפרכה נמרצת של עצם המושג 'עם פלשתינאי' היא משימה הסברתית מיידית ועליונה בחשיבותה". ומה יעשה כתב החושב כי עם פלשתינאי אמנם קיים? נדמה לי שיש בממשלה זו מספר שרים שלא יוכלו להסב מקצועם ולהיות כתבים בראדיו; הם גם לא יוכלו להיות מסבירים בחוץ, כי הם פשוט סבורים שקיים עם פלשתינאי וצריך לנהל עמו משא-ומתן. וכך כתוב, נדמה לי, בנייר העבודה — — —

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ: הצבעת בעד?

חייקה גרוסמן (המערך):

מעניין מה תעשה התנועה הדמוקרטית לשינוי נוכח דמוקראטיה מעין זו ושינוי מהסוג הזה. התנועה הזאת תהיה מעתה אחראית, לאחר הצטרפותה לממשלה, גם לדמוקראטיה "המפוארת" הזאת וגם לשינוי "המהלל".

יוראן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

מה אתם עשיתם ברשות השידור? אתם בעצמכם הנהגתם כניסת מפלגות לרשות השידור, ולא רק לרשות השידור אלא לכל מקום במדינה.

חייקה גרוסמן (המערך):

קריאת-ביניים, אבל לא לעניין. אין זה מפליא כי מר אליהו בן-אלישר, המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה, הודיע ב-1 באוגוסט השנה לד"ר מירון מד-ויני כי ברצונו לשחררו מתפקידו כמנהל לשכת העתונות הממשלתית, וזאת אף-על-פי שד"ר מדויני משרת בשרות המדינה מ-1962 והוא נבחר לתפקיד במכרז ולא היה זה מינוי פוליטי של הממשל הקודם. לפי התקשי"ר, חברי הבית, משרה זו אינה מדורגת כמינוי ממשלתי.

סוציאליים ליד ביתו שודרה הידיעה בהדשות. ראש הממשלה עדיין איננו מקציב זמן בטלוויזיה לחדשות לפי ראות עיניו.

הטענות כנגד רשות השידור על שדיווחה על הת-סיסה בקרב הפועלים הן נסיון של סתימת הפה לקהל. לצערי, חזרו כלי התקשורת השכם והערב על כך, כי הפועלים הוסעו באוטובוסים למקום העצרת בכיכר מלכי ישראל. לוא היתה לי זכות הועקה לעורכי החד-שות הייתי מטיחה נגדם כי, כידוע, אין לפועלים מכר-ניות פרטיות ועל כן הם הוסעו באוטובוסים.

**שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:**  
לא? אין לפועלים מכוניות פרטיות?

**חייקה גרסמן (המערך):**  
לא דחפו אף אחד בכוח לאוטובוס. כולם התייצבו מרצונם החפשי ומצוקתם הנכפית עליהם על-ידי המשטר החדש.

**מנחם פבידור (הליכוד):**  
אראה לך מאות מכתבים מי כפה עליהם.

**חייקה גרסמן (המערך):**  
גם לי יש מכתבים.

**שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:**  
לעסקני הפועלים ודאי יש מכוניות.

**חייקה גרסמן (המערך):**  
יש לי טענות נוספות ביחס לשיקול-דעתם של כת-בים מסויימים כשהם קובעים מה חשוב יותר ומה פחות ובאיזה נושא יש עניין לציבור. מכאן עד להטלת פיקוח ותכתובים על רשות השידור הדרך ארוכה. כל נסיון לשנות את חוק רשות השידור יהיה בבחינת פגיעה בחופש הדיבור. איננו רוצים כי במסים של כל אורחי המדינה ייקימו כלי תקשורת המפסמים את המוחות בלאומנות צרה, באנטי-סוציאליזם, בדמאגוגיה ובטרור רוחני. כל כלי התקשורת חייבים להישאר רשות עצמאית הנותנת ביטוי לכל הדעות ומדווחת באופן אובייקטיבי על מאורעות במדינה. חופש הדעות הוא עדיין דבר מח-נך. המגמתיות של הכתבים בימים האחרונים מעוררת אצלי מחשבה נוגה מאוד כי אמנם גזיפתו של ראש הממשלה באחראים על מחלקת החדשות נפלה על אז-ניים כרויות. הם הבינו את הרמז הדק.

אנו מזהירים את הממשלה לבל תרים יד על אחת מאשיות הדמוקראטיה, על כלי התקשורת החפשיים. לא נעים לומר, אבל אומר זאת לעובדים בפרשת השידור: הם אינם צריכים לפחד; בל תיפול רוחם. בסופו של דבר גם לא כדאי להיות קונפורמיסטים קטן. אני יכולה רק להבטיח להם כי הכנסת וכל דורשי הטוב יגנו עליהם. אני יכולה לעשות פאראפראזה מדברי שופט-האור: אני פסימית בחשבי על המציאות; אני אופ-טימית בפעולה להוריד את הממשלה הזאת מהשלטון בכחירות הבאות.

**היו"ר י. מ. אברמוביץ:**  
רשות הדיבור לסגן השר יורם ארידור.

רבות ושביתות במשטר שכוננו הכולשביקים. ואפשר גם לשאול האם גם ההפגנות של "גוש אמונים", ביניהן הפגנות אלימות נגד צה"ל, האם גם הן היו כמו של בולשביקים?

חברי הבית, בבריטניה פחות מ-100 פקידים בכי-רים, מתוך 300 אלף עובדי מדינה, שייכים למפלגה השלטת. יש מינויים פוליטיים סבירים ולגיטימיים. אך מה שקרה עם עלייתה של ממשלת הליכוד לשלטון מדליק "אור אדום" אצל כל אלה שאופייה של מדינת ישראל כמדינה דמוקראטית ומתקדמת חשוב להם כחלק מהגשמת הציונות.

בידי ידיעות מוסמכות כי אנשי ממשל בכירים ביט-לו בימים האחרונים, תחת לחץ מלמעלה, את הופ-עותיהם על התכנית הכלכלית של הממשלה הזאת, וזאת כדי שלא תישמע, חס וחלילה, מלה ביקורתית על התכ-נית.

וילמדני שר החקלאות מדוע, למשל, משרה של מנהל "מקורות" זקוקה למינוי פוליטי? מדוע נציב המים חייב להתחלף עם חילופי השלטון? לרשות החב-רות הממשלתיות מונה אדם חדש במקום ברגר; לנציב שירות המדינה מונה אדם חדש במקום יעקב ניצן. והרשימה ארוכה. עתה תובעים צעירי הליכוד להחליף גם את מנהל מרכז ההסברה, אף כי הוא הסכים לממן את הכינוס של התנועה למען שלמות הארץ על חשבון מרכז ההסברה. מה שמדוהים הוא שמונו לתפקידים ראשיים בתחום החינוך, התרבות, רשות השידור, נב-שים שמבחינה פוליטית ונפשית קשורים יותר ל"גוש אמונים" מאשר לספסלים האלה.

בימים האחרונים התחדדו היחסים בין הממשל לרשות השידור. חבר-הכנסת קורפז שלח מכתב בשם הקואליציה לשר החינוך המר ותבע ממנו לפעול נגד עוינותו הראדיו והטלוויזיה לתכנית-ארליך. אני מקווה שציטטתי בדיוק. בימי כהונתה של הממשלה הקודמת וכה ראש האופוזיציה מר בגין לסיקור נרחב בכלי התקשורת, לעתים ללא פרופורציה, ובכל זאת לא פתח-נו בקאמפאניה כזאת נגד הראדיו והטלוויזיה. מה צרות-העין הזאת? נכון, מר דינאל פאר הכתיש אמנם כי היתה התנגשות בינו לבין ראש הממשלה על רקע התביעה לקבוע מסגרת חדשה של "נאומים לאומה" של ראש הממשלה. אין הנושא של "שידורים לאומה" של ראש הממשלה מטריד אותי לחלוטין. זכותו של ראש הממשלה לבקש הופעה בטלוויזיה כאשר יש לו מסר מיוחד למסור לאומה, גם אם המסר איננו לרוחי ותכנו מנוגד להשקפתי. קשה לומר כי הטלוויזיה תש-ביעה נחת את הממשלה הקודמת. לא פעם גיפחה את הופעותיהם של אנשי "גוש אמונים", הצניעה הופעות של תנועות הנוער, המעטיה בערכה של התנועה הקי-בוצית וכה הלאה. אך מעולם לא התיימרנו כי בידנו הזכות להכתיב לכלי התקשורת מה להצניע ומה להב-ליט. ביקרנו, אך לא ביקשנו להטיל מרות.

אנו עדים לנסיון של שימוש רעוע, שימוש אנטי-דמוקראטי, בכלי התקשורת הממלכתיים על-ידי השלטון, נסיון לצנזר משדרים, לתבוע העלמה של חדשות לא נוחות לממשל. קצפו של ראש הממשלה יצא על שידור הידיעה בדבר הפגנה של עובדים סוציאליים ליד ביתו. הוא טען כי כאשר נאם לפני עשרות אלפים לא הב-ליטו זאת, אך כאשר הפגינה קבוצה קטנה של עובדים

חוברת ד', ישיבה ל"ט

— הצעות לסדר-היום (ארידור, בגין, חריש, שריד, דרוקמן, פעיל, הלל, אולמרט, שחל) —

על הדברים האלה. אבל לבוא ולציין לגנאי את קירוב הנוער למקורות היהדות? האם זה מה שצריך לעשות?

יוסי שריד (המערך):

היתייית של הרב קוק אינה היהדות של כלל ישראלי, וזו השאלה, אל תיתמם.

סגן השר י. ארידור:

לגבי זה, חבר-הכנסת שריד, ברצוני לומר — — —

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

חבר-הכנסת שריד, יש לך בכלל מושג מה זו יהדות?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לפחות כמוך, הרב דרוקמן. עוד לא הוכח שאתה יהודי יותר טוב אף מאחד מהיהודים היושבים במדינת ישראל. מי שמך לקבוע מיהו יהודי?

יוסי שריד (המערך):

— — — זה לא הופך אותך לתלמיד חכם יותר מאחרים.

שלמה הלל (המערך):

מי שכופר ביהדותם של אחרים אינו יהודי טוב, גם אם הוא חבר כנסת וגם אם הוא מתפלל חמש פעמים ביום.

אהוד אולמרט (הליכוד):

חבר-הכנסת הלל מדבר כאילו היה לפחות הרב הלל.

סגן השר י. ארידור:

יש חילוקי-דעות; יש מדיניות אחת ויש מדיניות שנייה. מה אתם רוצים מהממשלה — שהיא לא תבצע את המדיניות שלה? האם זה יכול להיכנס תחת הכותרת "התערבות מפלגתית של הממשל בשירות הציבורי"? הרי הממשלה גיבשה לעצמה מדיניות והיא מבצעת את המדיניות שלה. אבל מה הקשר בין זה לבין התערבות? מה הקשר בין זה לבין החדרת התורה היהודית לבתי-הספר? אתם יכולים, במסגרת דיון על משרד החינוך והתרבות, להעיר את הערותיכם ולהציע את הצעותיכם. אבל למה לפסול את זה? יכחינה שיטת העבודה של הממשלה? עניין זה שהעיתים לא רק שהוא לא פסול אלא חובת הממשלה לטפל בנושאים האלה, מפני שבמשך שנים רבות לא טיפלו בהם די הצורך.

דבר שני, חברת-הכנסת גרוסמן דיברה על מינויים פוליטיים מפלגתיים. היא אמרה שאיננה פוסלת מינויים פוליטיים במסגרת סבירה, ויפה שאמרה זאת, מפני שהמינויים הפוליטיים, שנעשו בעת שחבריה של חברת-הכנסת גרוסמן היו בשלטון, נעשו כשיטה של הממשלה של הקודם, עוד איזו שיטה.

למשל, שגרירים: האם שמעתם פעם אחת על שגריר שפרש מתפקידו והצטרף לליכוד? שגריר מקצועי, שגריר שמונה במינהל תקין. האם שמעתם על מישהו מהשגרירים שעשה זאת?

משה שחל (המערך):

עכשיו, כשאתם בשלטון, יהיו לכם כאלה.

סגן השר י. ארידור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הפוסלת — במומה פוסלת. זה מפתיע מאוד, ואולי גם נועז, שדווקא בימים שבהם מפלגתו של המציעה לסדר-היום גייסה את הסדרות העובדים לפעולה מפלגתית — דווקא בימי אלה היא באה להציע לסדר-היום של הכנסת דיון על התערבות מפלגתית בשירות הציבורי. להפעיל את ההסדרות כמכשיר מפלגתי זה מותר? ההסדרות שייכת רק למפלגה אחת? היא אינה שייכת למפלגה אחת — היא שייכת לכל פועלי ארץ ישראל.

(קריאות: — — —)

האופוזיציה בהסדרות היא אפילו גדולה יותר באחוזים מאשר האופוזיציה של המערך בכנסת.

ראשי-הממשלה מ. בגין:

כן, בהחלט נכון.

(קריאות: — — —)

סגן השר י. ארידור:

חבר-הכנסת שריד, האם זה מרגיז אותך מה שאמרתי? אתה הרי יודע שזה נכון.

אתם לוקחים כסף שנגבה מכלל פועלי ישראל ומפרסמים מודעות מפלגתיות תחת כותרת הסתדרותית. אתם שוכרים אוטובוסים מפלגתיים במימון הסתדרותי כללי. ולזה אתם קוראים הביטוי של רצון הפועלים?

מיכאל חריש (המערך):

זה לא רציני.

סגן השר י. ארידור:

זה רציני מאוד. יכלתם לעשות את הפעולה במימון ובמאמץ מפלגתיים, אולם לזה, כנראה, כוחם המפלגתי לא עמד לכם.

ואז באה חברת-הכנסת גרוסמן ואומרת שכבוד ראש הממשלה כינה את פועלי ישראל בשם "בולשביקים". אבל אני רוצה לשאול את חברת-הכנסת חייקה גרוסמן, אולי היא תיתן לנו את המועד שבו המלה "בולשביקים" הפכה אצלה לכינוי גנאי?

(קריאה: לזה אין תשובה בפיה של חברת-הכנסת גרוסמן.)

(חברת-הכנסת ח. גרוסמן קוראת קריאת-ביניים)

וכאן מדברים על כך שאסור לשר החינוך והתרבות לדבר על יהדות? אני רוצה להגיד: אני מונה הרבה וכויות לשר החינוך והתרבות, אולם את העניין של החדרת התודעה היהודית לבתי-הספר לא הוא הגה; אין זו המצאה שלו אלא זה רעיון של שר-החינוך והתרבות המנוח זלמן ארן זכרוננו לברכה. אם כן, באותה מגמה ממשיך שר החינוך והתרבות, במגמה הברוכה של הגברת התודעה היהודית. איזו תודעה צריך להקנות לתלמידים יהודים בבתי-הספר? האם צריך להקנות להם תודעה אנטי-יהודית? או אולי תודעה נייטרלית מבחינה יהודית? הרי זה בית-ספר יהודי וצריך להקנות לתלמידים תודעה יהודית. לכן, מה הפסול? להיפך, אני חושב שצריך היה לבוא ולברך

סגן השר י. ארידור :

אולי תיתנו לי דוגמה אחת ? אבל אני שומע על שגרירים מקצועיים שמצטרפים למערך. הם פתאום קיבלו את המפלגה הנכונה, לדעתם.

יוסי שריד (המערך) :

שגרירים זו דווקא דוגמה לא טובה, כי הם יודעים יותר מהאחרים שהמדיניות שלכם בלתי-אפשרית.

סגן השר י. ארידור :

אתה חושב שהיו מינויים פוליטיים לגבי שגרירים ? לא. אבל שגרירים הצטרפו למערך בעת שפרשו מהשי-רות הציבורי. אחד היה אפילו ברשימה לכנסת, אולם הוא לא נבחר. אחד רוצה לעמוד בראש רשימה — אני מקווה שגם הוא לא ייבחר. שגרירים הצטרפו למערך.

האם שמעתם על מנהל כללי של משרד ממשלתי שאחרי שפרש מתפקידו הצטרף לליכוד ? האם במשך שלושים שנה שמעתם על מקרה אחד כזה ?

משה שחל (המערך) :

היה מנהל כללי של משרד ממשלתי אחד שהיה חבר הליכוד כאשר מונה.

סגן השר י. ארידור :

מי זה ?

( ק ר י א ו ת : מי זה ? )

( ק ר י א ה : ורדי. )

אהוד אולמרט (הליכוד) :

ורדי היה איש הליכוד ? אתה פשוט לא יודע מה שאתה מדבר, אבל זה לא מקרה ראשון.

חיים בר-לב (המערך) :

ומה עם דירקטורים של חברות ?

סגן השר י. ארידור :

תיכף אגיע גם לשאלת הדירקטורים.

חייקה גרוסמן (המערך) :

אני לא הזכרתי אף במלה אחת את עניין מנהלים כלליים של משרדים ממשלתיים.

סגן השר י. ארידור :

במשך שלושים שנה אי-אפשר היה למנות מנהל כללי אחד שאולי אחר-כך יתברר שהוא איש הליכוד. המנהלים הכלליים היו אנשי המפלגה השלטת.

במקרה אחד, במקרה שהיה בשליטתה של מפלגת הפועלים המאוחדת, העיפו את המנכ"ל עוד לפני שהשר נכנס לתפקידו ומינו במקומו מנכ"ל מאנשי המפלגה.

חייקה גרוסמן (המערך) :

לא נכון, פשוט לא נכון.

סגן השר י. ארידור :

זה היה מר אשכנזי, מנכ"ל משרד הקליטה לשעבר.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

דרך אגב, הוא חניך האסכולה הרביזוניסטית מיסר-

דו.

סגן השר י. ארידור :

אני יכול לתת לכם שמות. כדי להיות בטוח, חב-רת-הכנסת חייקה גרוסמן, מינו את מר אשכנזי ב-6 ביוני 1977, כמה ימים אחרי הבחירות, כחבר מועצת המנהלים של חברת "לפידות", חברת מחפשי נפט בע"מ.

חייקה גרוסמן (המערך) :

אתה פשוט לא עונה לעניין. אני לא דיברתי על מנכ"לים. גם אתם מיניתם מנכ"ל ולא דיברתם על זה.

מנחם סבירדור (הליכוד) :

ברכתב לא נתתם להעלות אדם בדרגה אם לא היה חבר המפלגה שלכם. למה לדבר על מנכ"לים ?

חייקה גרוסמן (המערך) :

אתה היית מנכ"ל הרכבת. עד היום אינני יכולה לסלוח למערך שאתה היית מנכ"ל הרכבת.

אהוד אולמרט (הליכוד) :

בינתיים היו מנכ"לים אחרים ורכבת אין.

סגן השר י. ארידור :

גם מנכ"לים, גם שגרירים, כמעט שהיה אפילו מינוי מפלגתי מיוחד לנגיד בנק ישראל.

תקפת את שר החינוך והתרבות. גם הוא מינה מנכ"ל, אבל הוא מינה כמנכ"ל אדם שקודם היה משר-נה למנכ"ל. מדוע אי-אפשר לשבח אותו על כך ? על אילו מינויים מפלגתיים את מדברת ? אבל, כנראה הראייה של חברת-הכנסת חייקה גרוסמן היא ראייה סלקטיבית.

חייקה גרוסמן (המערך) :

אתה מדבר על מה שהתכוננת ולא על מה שדי-ברתי.

סגן השר י. ארידור :

אני מדבר על מינויים מפלגתיים. את הזכרת מי-נויים מפלגתיים.

אני אספר היום לבית הזה איך נמנעת עבודה מא-נשים בגלל השתייכות מפלגתית. אני אספר מה קרה לגברת לימור לבנת, המשמשת כיום כעוזרת שלי במשרד ראש הממשלה, כאשר היא רצתה לקבל עבור דה בשגרירות ישראל ברומא. זה היה באפריל 1973 והיו אז שתי משרות פנויות : פקידה בארכיון וטלפון-ניסטית. היא הייתה אז כבר סטודנטית, רצתה להתפרנס ברומא והגישה את מועמדותה לאחת משתי המשרות האלה. קצין המינהלה של השגרירות שאל אותה מה עשתה קודם והיא השיבה שהייתה סגנית יושב-ראש אגודת הסטודנטים באוניברסיטת תל-אביב. אז נשאלה : מטעם איוז מפלגה היית סגנית יושב-ראש אגודת הסטודנטים ? והיא השיבה : מטעם גח"ל. ואז קיבלה את התשובה : אינני יודע אם יש כרגע משרות פנויות. אחר-כך קיבלו לעבודה זו אחרות.

יוסי שריד (המערך) :

איוזה "סקופ".

חברת ד', ישיבה ל"ט

— הצעות לסדר-היום (ארידור, פעיל, שילנסקי, עמאר, שריד, אולמרט, ברילב, גרוסמן, חריש) —

סגן השר י. ארידור :

אני לא מדבר על "סקופ" אלא על עובדה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אדוני שר ההסברה, אדוני סגן השר, האם זו עובדה שהבחורה הזאת היא עכשיו המוכירה שלך ? משמע שגם אתה נוקט מינויים מפלגתיים.

סגן השר י. ארידור :

היא לא המוכירה שלי.

רב שילנסקי (הליכוד) :

יוסי שריד, אני אגיד לך "סקופ", שפקידון קטן בממשלה — —

סגן השר י. ארידור :

שלילת פרנסה מאנשים בגלל השתייכות מפלגתית איננה דבר מצחיק, היא דבר מזעזע וטראגי. אני לא מתייחס לזה בצחוק.

מה שאנחנו נעשה, וזאת אני יכול להבטיח לחברי רת-הכנסת חייקה גרוסמן : יהיה הבדל אחד בין הממשלה הזאת לממשלה הקודמת. בממשלה הזאת אנשי הליכוד לא יהיו פסולים לתפקידים.

( ק ר י א ה : זה המהפך.)

מה אנחנו עושים ברשות השידור ? מה אנחנו עושים ברשות החברות הממשלתיות ? חברת-הכנסת גרוסמן באה בטענות על התערבות פוליטית ברשות השידור. איזו התערבות פוליטית ? בסהכל אמר את-מול שר החינוך והתרבות בתשובה לשאלתה בכנסת, ואני מצטט אותו : "...אמרתי שיש המציעים לשנות את החוק כדי להגביר את פיקוח הממשלה, ואני אינני מצד דד בזה." זה מה שאמר שר החינוך והתרבות אתמול בתשובה לשאלתה בכנסת. אז מדוע לצטט מן העתונים ולא לצטט מדברים שנאמרו בכנסת ? הוא אמר את דעתו באופן הברור ביותר. האם יש מקרה ששר החינוך והתרבות אמר או הנחה איך להכין תכניות מבחינה מפלגתית ? או ששר אחד או ראש הממשלה, שקודם נקבת בשמו, הנחה מישהו איך להכין תכניות מבחינה מפלגתית ? אילו הערות שווא, עלילות, בנושא זה ?

או בעניין המינויים בחברות הממשלתיות : מינו לראש רשות החברות הממשלתיות אדם שהיה פקיד ממשלתי בכיר במשטר הקודם ; מינו כנציב המדינה אדם שאין לו שום הודעות מפלגתיות בכלל — מרצה באוניברסיטה. אבל על החברות הממשלתיות עוד אדבר. לגבי החברות הממשלתיות, אדוני היושב-ראש, כדאי שהבית יידע את העובדות. גם לגבי מינויים מיוחדים. לא אדבר על היסטוריה — —

משה עמאר (המערך) :

חבר-הכנסת ארידור, רגע אחד, אתה סוטה מהנושא.

סגן השר י. ארידור :

מדוע התשובה אינה נוחה לך ? לפתע אני סוטה מן הנושא.

יוסי שריד (המערך) :

אבל מה בכלל הנושא ? אינני מבין. היא הוכירה את הנושא של החברות הממשלתיות.

סגן השר י. ארידור :

מה בסך הכל קורה ? — חברת-הכנסת גרוסמן העלתה נקודה ואז לא נאמר לה שהיא סוטה מהנושא. כאשר אני עונה עם ציטוטים, אומרים לי שאני סוטה מן הנושא.

לא אדבר על היסטוריה, אבל אדבר על תקופה אחת בין 17 במאי ל-20 ביוני. כבר הזכרתי שם של אחד שמונה באותה תקופה. ב-12 ביוני 1977, 8 ימים לפני שנכנסה הממשלה החדשה לתפקידה, ממנים את אהרן רמז ליושב-ראש מועצת שדות-התעופה. זה לא מינוי מפלגתי ? ב-16 ליוני 1977, 14 ימים לפני שהממשלה החדשה נכנסה לתפקידה, ממנים את משה כרמל ליושב-ראש מועצת המנהלים של "אל על". זה מינוי של מומחה לענייני תעופה ? איך אתם לא מתביישים להעלות נושא זה על סדר-היום ?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

הוא היה פעם שר התחבורה.

אהרן אולמרט (הליכוד) :

איך הוא התחיל להיות יושב-ראש ? הוא היה מומחה לתעופה ? היה צריך למצוא תפקיד לאיש אחדות העבודה שלא היה שם.

סגן השר י. ארידור :

איש ה"סיביל סרביס" משה כרמל, פקיד ממשלתי, משרת הציבור, ללא הודעות מפלגתיות. מי שמע על קשר שלו עם הפוליטיקה ? איש לא שמע.

( ק ר י א ה : מי שמע עליו בכלל ?)

הוא יושב-ראש מועצת המנהלים של "אל על".

אין זו, חס וחלילה, שיטה שבה ממשל שניצח ממנה את אנשיו. זו שיטה שלפיה ממשל שנוצח ממנה את אנשיו. אז אתם פשוט חשבתם שיהיו לכם הרבה שנים למנות מינויים פוליטיים. לא הספיק הזמן, אז הודרתם במינויים בין 17 במאי לבין 20 ביוני. השיטה הזאת — אני רוצה לבשר לכם — נפסקה.

גם מינויים אחרים עשיתם — במשרד המסחר והתעשייה. היה עוזר לשר המסחר והתעשייה, בועז אפל-באום. בתוך התקופה הזאת הוא מונה במכרו, מהיר ביותר למנהל יחידת הסרט הישראלי.

חיים ברילב (המערך) :

הוא היה פעיל לא בתוך התקופה הזאת אלא שלוש חודשים לפני כן, ועשיתם טעות חמורה מאוד שהעפתם איש מוכשר בנושא זה.

סגן השר י. ארידור :

אני רוצה להגיד לך, חברת-הכנסת ברילב : אבל אתה לא תכחיש שהעוזר שלך היה פעיל גם במפלגתך. זה, כמובן, לא היה מינוי מפלגתי.

חיים ברילב (המערך) :

הוא בא אלי כעוזר. הוא עבר מכרו כדת וכדין.

חייקה גרוסמן (המערך) :

אתה מוכיח שמה שאמרתי נכון.

מיכאל חריש (המערך) :

איך אתה מרשה לעצמך ?

— הצעות לסדר-היום (ארידור, אולמרט, אברמוביץ, בר-לב, גרוסמן, גרופר, ברמן, פעיל) —

סגן השר י. ארידור :

אתם לא היו לכם מינויים מפלגתיים ? היו לכם.

אהוד אולמרט (הליכוד) :

מר בר-לב, האם בועז אפלכאום — — —

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

אני מבקש. רגע אחד.

חיים בר-לב (המערך) :

אני האזנתי לדברי חברת-הכנסת גרוסמן. היא לא דיברה על מנכ"לים. גם לא דיברה על מינויים פוליטיים, אם אלה מינויים פוליטיים סבירים.

אהוד אולמרט (הליכוד) :

כי זה לא נוח לה. למה לא דיברה ?

חיים בר-לב (המערך) :

היא דיברה על העובדה שאתם מעיפים אחד אחד וממנים אנשים שלכם.

אהוד אולמרט (הליכוד) :

מר בר-לב, האם בועז אפלכאום, שהיה העוזר האישי שלך ומונה או לתפקיד בכיר במשרד, כיהן גם כעוזר לראש מטה הבחירות של המערך באותה תקופה ?

חיים בר-לב (המערך) :

בהחלט לא.

אהוד אולמרט (הליכוד) :

לא ? טוב.

חיים בר-לב (המערך) :

בהחלט לא. עוזר ראש מטה הבחירות של המערך היה חבר קיבוץ בשם יצחק ולא בועז אפלכאום.

סגן השר י. ארידור :

בכל אופן אני מניח שההשתייכות המפלגתית לא הפריעה למר אפלכאום להיות העוזר שלך.

חיים בר-לב (המערך) :

ודאי שלא.

סגן השר י. ארידור :

מה יש ? מה קרה ?

חייקה גרוסמן (המערך) :

העוזרים הם תמיד חברי אותה מפלגה. מישוהו דיבר על עוזרים ?

אהוד אולמרט (הליכוד) :

על מה אתם מדברים ? אתם לא מדברים על מנכ"לים, אתם לא מדברים על סמנכ"לים ולא על סמנכ"לים ולא על עוזרים. על מה אתם מדברים בכלל ?

סגן השר י. ארידור :

אם כך, הרי מנכ"לים מותר למנות, עוזרים מותר למנות.

חייקה גרוסמן (המערך) :

עובדי מדינה שהתקבלו על-פי מכרז.

סגן השר י. ארידור :

זאת אומרת שהעירעור של חברת-הכנסת חייקה גרוסמן מצטמצם רק למנהל לשכת העתונות.

חייקה גרוסמן (המערך) :

לא רק.

סגן השר י. ארידור :

אה. לא רק. כלומר נציב שירות המדינה, ראש רשות החברות הממשלתיות. כלומר, חברת-הכנסת גרוס' מן מתמרמרת, בעצם, על המינויים שבהם לא היה שום קשר להשתייכות המפלגתית של האדם ולמילוי התפקיד.

בסח גרופר (הליכוד) :

מנכ"ל מקרקעי ישראל מונה שבועיים לפני הבחירות.

סגן השר י. ארידור :

כלומר, הממשלה הנוכחית נוהגת בניגוד לשיטה הפוליטית המפלגתית של הממשלה הקודמת.

בסח גרופר (הליכוד) :

שבועיים לפני הבחירות מינו את מנכ"ל מינהל מקרקעי ישראל. זו היתה שערוריה.

אהוד אולמרט (הליכוד) :

חברת-הכנסת זורע יכול להגיד את זה.

סגן השר י. ארידור :

אני יכול לתת רשימה כזאת לעשרות ולמאות.

יצחק ברמן (הליכוד) :

יש פסק-דין של בית-הדין העליון הקובע שבמשרד התחבורה מונה רק אנשים מאחדות העבודה. זהו פסק-דין של בית-הדין העליון.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

חברת-הכנסת ברמן, למה אתם לא מקיימים אותו ? אם יש פסק-דין, תקיימו אותו.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

חברת-הכנסת פעיל, עוד מעט תהיה לך רשות הדיבור.

סגן השר י. ארידור :

בשיטה החדשה, בסגנון החדש שלנו, אנחנו נקיים משטר שבו עובד הציבור יהיה משרת הציבור ולא יהיה משרת המפלגה, כפי שזה היה קיים במשטר הקודם.

לכן אני מציע להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת פעיל.

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בא אני להציע להעביר את הנושא לאחת מוועדות הכנסת.

**מרדכי אלגרבל (התנועה הדמוקרטית לשינוי):**  
איזו?

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

אני רוצה להאיר קטע של הנושא, אשר כבוד השר נמנע מלהאירנו. מדובר בפרשת רשות השידור. אינני רוצה להיכנס לוויכוח בדבר המינויים, מפני שמי שמ"כיר את דעתי יודע — כולכם אותו דבר. כולכם.

(צחוק באולם)

**מרדכי אלגרבל (התנועה הדמוקרטית לשינוי):**  
חוץ ממך, לא?

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

אינני יודע איך נתנהג, חברי ואני, כאשר נגיע לעמדות.

**אהוד אולמרט (הליכוד):**

אין שום דאגה בנושא הזה.

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

כולכם אותו דבר. זו השיטה.

לכן אם אזכה בעתיד —

**אהוד אולמרט (הליכוד):**

לא תזכה.

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

— שתנועתי, או מפלגתי, תגיע למעמד של כוח פוליטי, אולי נלמד לקח ולא נעשה את הדברים הללו. במקום שבו כיהנתי בתפקיד ביצועי, בצבא ההגנה לישראל, נלחמתי כארי נגד השיטות האלה של אפוליות במינויים בגלל השקפות או חברות במסגרות פוליטיות. זאת גם כאשר ידעתי שמדובר במתנגדים מובהקים כגון חברי בצבא שהיו ממוצא של אצ"ל או לח"י.

**רב שילנסקי (הליכוד):**

וכמה קצינים כאלה היו?

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

אני יכול לדבר על אנשים שאני מכיר, וזה ידוע.

**עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):**

למה להפלות אותם וליצור פוליטיזציה של הצבא?

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

לא אדבר על כך מפני שיש לי ביקורת על כל שיטת המינויים המפלגתיים ועל התנהגות המפלגות שהיו שנים רבות בשלטון. אני יכול להציע לליכוד ולד"ש, שהצטרפה עכשיו לשלטון, הצעה מסויימת. למפד"ל אין לי מה להציע, כי היא כבר אמונה על שיטת המינויים המפלגתיים, ולהוציא אותה מהמנהגים האלה — זה "אימפוסטוביליזציה". אבל אתם, החדשים בשלטון, אולי תלמדו לקח ותאפשרו ל"סיביל סרבנטס"

טובים ונאמנים, שעניין המדינה יקר להם והם בעלי מקצוע טובים, איש איש במקצועו, להמשיך ולשרת. אני מקווה שנאמץ לעצמנו את המנהג הזה.

עכשיו אני רוצה לדבר על רשות השידור. קרה דבר בישראל. היתה השמועה על המריבה הקולנית — באה הכחשה אחר-כך.

**ראש-הממשלה מ. בגין:**

היתה רק שמועה.

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

אני אומר: היתה שמועה על מריבה קולנית בין ראש הממשלה ובין עובדים מעובדי הטלוויזיה. אתמול, בוועידת ההסתדרות, אחד מנאמי הליכוד — ואני מצ"טער שלא הייתי ער להביא את שמו, אבל זה בטוח שהוא אמר את הדברים — אמר בערך כך: עכשיו אנחנו נראה לכם; רשות השידור לא תהיה עוד ממלכתית; היא תהיה ממשלתית.

**ראש-הממשלה מ. בגין:**

אין כוונה כזאת.

**פסח גרופר (הליכוד):**

זה לא מחזיב.

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

אני מודאג מזה. מדוע אני מודאג? — מפני שאני, כידוע לכם, בעל השקפת עולם סוציאליסטית. לא הייתי רוצה שבארץ תהיה השתוללות של רשויות שידור פרטיות, ממומנות על-ידי פלאטפורמות ועוד "פלאטונים" מהמין הזה. הייתי רוצה שרשות השידור תהיה ממלכתית, אבל לא ממשלתית, שבה נקיים איזון סביר, שפוי וחכם שלכל גוני דעת הקהל ושל ויכוח הוגן גם בנושאים פוליטיים. הייתי רוצה שנהיה בטוחים כי רשות השידור תישאר ממלכתית ולא ממשלתית.

**ראש-הממשלה מ. בגין:**

היא תישאר ממלכתית.

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

זה נראה לי מוזר, אולם אני שמח שכבוד ראש הממשלה אומר זאת, כי אני חרד מאוד. משטר כזה, המוכר את נכסי המדינה והמכנים משק של תחרות חפשית וכו' וכו' — אם הוא שומר ומרכז דיוקא את אמצעי ההסברה, הרי הוא מוכיר לי משטרים מסויימים מהרבע השני של המאה בכמה מקומות במרכז אירופה ובמזרח הרחוק.

**מרדכי אלגרבל (התנועה הדמוקרטית לשינוי):**

אתה חולם.

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

אני מקווה שאני חולם. הייתי רוצה שגמשיך במסורת הביטוי החפשי שלנו ובבקר זה את זה.

לכן חשבתי שניטיב לעשות אם הנושא הזה יועבר לוועדה. אם תסכים כבוד המציעה, חברת-הכנסת חייקה גרוסמן, שנדבר בעיקר על רשות השידור, אמר לי שהנושא יועבר לוועדת החינוך והתרבות. אם היא

מעלה, קודם כול, להצבעה את הצעת חבר-הכנסת פעיל?  
 היו"ר י. מ. אברמוביץ:  
 כן. קודם את הצעת חבר-הכנסת פעיל.

פסח גרופר (הליכוד):  
 איך תהיה ההצבעה?

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
 תצביעו בעד וגמרנו. תעבירו את הנושא לדיון בוועדה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:  
 חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את ההצעה לוועדה.

#### הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה לא נתקבלה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:  
 אני מעמיד להצבעה את ההצעה להסיר את ההצעה מסדר-היום.

#### הצבעה

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

תעמוד על כך שהיא רוצה להקיף את כל המכלול, צריך להרכיב ועדה משולבת, כי אין טעם שוועדת החינוך והתרבות תדון גם במינזיים.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:  
 ועדת החוקה, חוק ומשפט.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני בפירוש חושב שהנושא הזה, ודאי באספקט של רשות השידור, ראוי שנעביר אותו לוועדה שתדון בו לגופו של עניין, ולוא גם למען תקיים בו הכנסת דיון, בבחינת שוט כזה מעל הממשלה, שלא תחשוב ולא תתחיל להרהר בדבר הפיכת רשות השידור, חס וח"ל, לרשות שידור ממשלתית.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. אני שואל את חברת-הכנסת חייקה גרוסמן האם היא מסכימה שהצעתה תועבר לדיון בוועדה.

חייקה גרוסמן (המערך):  
 כן.

אמנון לין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי שאלה: האם אתה

## 2. האמרת מחירי חלקי חילוף ברכב וריבוי תאונות דרכים

הנבדקות נמצאו ליקויים בטיחותיים משמעותיים. 50.2% ממכוניות הנוסעים נפסלו, 65% — מבין המוניות. המ"צב חמור עוד יותר בקרב כלי הרכב המסחריים — 70.8%, במיוחד בין המשאיות — 72%.

הסקר גילה כי הגורם הראשון במעלה לפסילת כלי הרכב היו פגסי החזית שלא פעלו או שלא היו מכוונים. ארבעת המכללים הבאים בתור, אשר בהם שיעור הפסילה נע בין 12% ל-20%, הם דווקה המכ"ללים שהקשר שלהם לתאונות הדרכים אמיץ ביותר: בלמים, חיבורי הגה וצמיגים.

בדיקת פתע של משרד התחבורה, שנערכה לא מכבר, הורידה מן הכבישים 75% מכלי הרכב שנבדקו, בגלל ליקויים במערכת ההיגוי והבלמים.

בהמלצות שהביא ד"ר בקר, מן המרכז לבטיחות בדרכים, היתה כלולה המלצה לבטל את המיסוי הגבוה על חלפים בטיחותיים. אכן, ועדת הרכב הבין-משרדית שעמדה לזכותם בימים אלה צריכה היתה לדון בנושא של הורדת מסי הקנייה על החלפים לרכב, אולם לא ביטול מוחלט, כפי שנדרש על-ידי הצלאת מס ערך מוסף, אלא רק מיתון מחירי החלפים.

כאן גם מצטרף לתמונה הגורם הבא, הקובע בת"חום זה של מחירי החלפים. זכור היטב הטיפול האינטנסיבי של תכנית הטלוויזיה "כלבוטק" בנושא זה. מתכ"נית זו למדנו כי מכסה לפנס אחורי, למשל, של מכונית ב.מ.וו. 1800 עולה אצל יבואן הרכב 627 לירות, בעוד שאצל יבואן חלפים שאינו יבואן רכב — 135 לירות. חלק בפולקסווגן טנדר עולה 209 לירות

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מציע שכבוד היושב-ראש יודיע שראש המ"שלה הצהיר כאן כי לא יקום ולא יהיה, כי רשות השידור תישאר ממלכתית ולא ממשלתית.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אין לכך כל קשר להצבעה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: האמרת מחירי חלקי חילוף ברכב וריבוי תאונות דרכים — הצעות לסדר-היום של חברי הכנסת גפ"תלי פדר והלל זיידל. רשות הדיבור לחבר-הכנסת פדר.

נפתלי פדר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין זה סוד כי פרט לשנת 1973, בשל מלחמת יום-הכיפורים, גדול מדי שנה מספר ההרוגים בדרכים ממספר הנופלים במערכות ישראל. סופי השבוע האחרונים החמירו את המצב עוד יותר וקציר הדמים של הכבישים דומה, גם באורח אבסולוטי, לזה של מדינות אירופיות גדולות בעלות מיליונים רבים של תושבים.

אחת וסיבות לכך היא מצבם הירוד ביותר של כלי הרכב במדינה ומת בטיחותם הנמוכה, בעיקר בגלל מחירם הגבוה, ללא הצדקה, של החלפים, ובמיוחד החלפים הבטיחותיים.

בדיקת פתע שנערכה על-ידי המרכז לבטיחות בדרכים באמצע השנה גילתה כי ב-62.6% מן המכוניות

או דוגמה אחרת, מדהימה לא פחות: יצרן של תבניות הציע ליבואן רכב לייצר בשבילו את המכסה הפלאסטי של הפנס האחורי ב-70 לירות בערך, אולם הצעתו נדחתה כיוון שהצרכן הישראלי משלם על אותו חלק מיובא יותר מ-500 לירות.

ובכן לא עמדנו כלל על חלקם של המוסכים בביז-בוז מטבע-חוץ ובסכנה לבטיחות הנוהגים והולכי הרגל כאחת. זו פרשה בפני עצמה. אביא רק דוגמה אחת שגם היא הובאה בטלוויזיה. אחת מידידות מכלל האי-תות של מכונית לאנצ'ה בשברה. במקום לפתוח שני ברגים ולהרכיב ידית אחרת, זרק המוסך את כל המכלל וחייב ב-999 לירות את הלקוח, לרבות 80 לירות כדמי עבודה. במקרה הטוב — משליכים לפח את כל המכלל, על מחירו הכבד בדולרים; במקרה הרע — מתקנים או תו ועושים בו שימוש חוזר. זוהי הטכניקה של יוקר חלקי החילוף ואין, למעשה, פיקוח עליה.

אומרים שאין די כספים לשיפור התנאים הפיסיים של התחבורה ולהתאמה משמעותית של הכבישים בארץ למספר כלי הרכב המתרבים במדינה. לפחות צריך היה להזיל את חלקי החילוף, ובמיוחד את החלקים הבטיחותיים, כדי למנוע את סכנות המוות המחריר בדרכים. לכל הדעות, אלה הם מצרכים חיוניים מאוד שחיים ומות בידיהם. יש לכלול אותם בין 100 המוצרים שהי פיקוח נשאר עליהם, אולם לא פיקוח מילולי בלבד אלא פיקוח ממשי שיביא להזלת החלקים ולחסכון מטבע-חוץ.

אל נאטום אוננינו לקול הדם הרב שנשפך בכבישי הארץ, ואפילו רק לדם שנשפך בכבישים השבוע בל-בד.

בשאלתה שהגשתי לשר התחבורה החדש הצעתי להכריז על מצב-חירום לאומי בכבישים. אחת הפעולות הראשונות חייבת להיות הגברת הפיקוח על החלקים והזולתם המשמעותית.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת זיידל, להצעה לסדר-היום באותו נושא.

הלל זיידל (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אף כי המליאה אינה מלאה, אני יכול להביע רק שביעות רצון שביציע יושבים הרבה בני-נוער. אני חושב שטוב מאוד שהם עדים לדיון שאנחנו מקיימים עכשיו על הקטל בדרכים.

מאיר זורע (התנועה הדמוקרטית לשינוי):  
הם עדים לאדישות הכנסת לנושא.

הלל זיידל (הליכוד):

זו המסקנה שלך. אני חושב שהנושא במהותו חשוב והציבור חייב לדעת עליו.

כנסת נכבדה, מאז קום המדינה אירעו בישראל יותר מרבע-מיליון תאונות דרכים, שבהן היו נפגעים בנפש למעלה מ-10 אלפים הרוגים, כ-65 אלף פצועים קשה וכ-300 אלף פצועים קל. מספרים מדהימים ומזועזעים אלה מוכיחים כי בישראל ספגו תאונות הדרכים יותר קרבות מאשר כל קרבות ישראל מאז הקמתה וכל קרבות פעולות המחבלים. המסקנה העגומה היא כי

אצל יבואן הרכב ו-63 לירות אצל יבואן חלקים. פנס ראשי למכונית ב.מ.וו. עולה אצל יבואן הרכב 495 לירות ואצל יבואן חלקים 198 לירות בלבד, והוא כולל חלקים ש"הופשטו" מן המכלל על-ידי יבואן ב.מ.וו. ובמכרים בנפרד.

לעומת זאת, בחלפי המכוניות פיאט ההבדלים הם קטנים ביותר. מדוע? כאן שורש הבעיה.

יבואני הרכב טוענים כי הם נאלצים לקנות את החלקים האורגי-נאליים אצל יצרן הרכב, והם יקרים מאוד; ואילו יבואני החלקים קונים אצל יצרני חלקים. אפילו נכון הדבר — מדוע הפרשי המחירים קטנים אצל יבואני פיאט? — משום שהם אינם חייבים בקנייה אצל יצרן הרכב. גם יבואני הרכב האחרים יכולים היו לתבוע ולקבל מן היצרן היתר דומה.

אלא שהדבר כלל אינו כדאי להם. משרד התחבורה מאשר ליבואני הרכב מחיר גדול פי חמישה ממחיר חלק החילוף. וזה אמור לכלול מס, הוצאות, השקעה בציוד, הצמדה, איכסון וכדומה. ראשית, מדוע יש צורך בהצמדה? — שהרי מכל פיתוח בשער המט"ש הישראלי יוצא היבואן נשכר. אבל יבואני הרכב אינם מסתפקים בכך וגוברים 8% כרווח נוסף.

כאשר נשאל נציג משרד התחבורה באותו משרד "כלבוטק" הוא אישר את התופעה וטען כי אם לא יאשרו ליבואנים מחירים כאלה לא יהיה כדאי להם לתת את השירות. האם איש משרד התחבורה אינו יודע כי יבואני הרכב המעטים חייבים גם במתן השי-רות?

בשאלה זאת גם יוסבר מדוע כה נמוכים — במאות אחוזים — מחירי החלקים של יבואני החלקים, לעומת אלה של יבואני הרכב: יבואני חלקים ישנם רבים, בהתחרות רבה והם יכולים להתחרות בקו החדשות מחירים, ללא רווח מופקע כפי שדורש יבואן הרכב.

אך הטכניקה של ייקור החלקים מעניינת עוד יותר: יבואן הרכב בא למשרד התחבורה ובידו קאטאלוג של היצרן, הכולל את המחירים. במשרד התחבורה אין בודקים הרבה וגם אין משווים עם מחירי חלקים זהים אחרים שישנם בשוק. הם מאשרים את המחיר הקאטאלוגי כפול חמש ואפילו אינם מביאים בחשבון שהיבואן אינו מקבל הנחה רצינית מן היצרן. התוצאה — מחירי החלקים גבוהים מאוד, המדינה מפסידה הרבה הרבה מטבע-חוץ, האזרחים דוחים מיום ליום את תיקון הרכב — והמוות קוצר קצירו בדרכים.

לשיא מגיע הדבר בשערויית הייצור המקומי של חלקים. יש חלקים רבים המיוצרים בארץ. כבר בראשית השנה נפגשו יצרנים אלה עם מנכ"ל משרד התחבורה והתריעו על המצב שיש "מעגל סגור" של יבואני רכב, יבואני חלקים ובעלי מוסכים, המפיקים רווחים גבוהים מאוד מן השימוש בחלקים מיובאים.

הם הביאו דוגמה מדהימה ממשי: יצרן מקומי, המספק, בין השאר, חלקים למערכת הבטחון, הציע ליבואן-רכב מסויים לייצר נקודות מגע — פלאטינות — תמורת 6.5 לירות היחידה לרכב פרטי שמייבא אותו יבואן. הצעתו נדחתה, כיוון שהיבואן מוכר את הפלאטינות ב-42. לירות היחידה, והרווח, שיכולים להפיק הוא ובעל המוסך על התקנה של מוצר במחיר כזה, גבוה בהרבה ממה שיכלו להשיג מייצור מקומי.

לאור חשיבות הנושא אני מבקש לקיים דיון במ-  
ליאת הכנסת.

ד"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לשר התחבורה ושר התקשורת.

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:

אדוני היושב-ראש, כנסת בכבודה, אני רוצה להודות, קודם כל, שאני מרגיש מידה רבה של אי-נוחות כבר בשבוע השני של כהונתי לעסוק בנושא כל כך חשוב וכבד מבלי שאני מצוייד בפרטים ובהחלטות מעשיות. אני מייחס יותר מדי חשיבות לנושא. אני מודע לעניין ונחרד בדיוק כפי שעמיתי חברי-הכנסת פדר ווידל הציגו את העניין כאן.

אחד הדברים שהזוהרתי מפניו כאשר נכנסתי למשרד היה: אל תכריז על מלחמה בתאונות דרכים; זאת עשו כל השרים. לכן, חברי-הכנסת פדר, הבעיה אינה הכיות מצב חירום. הבעיה לא קשורה בהכרזות בכלל, היא קשורה בעשייה, בעשייה ממשית. השאלה מאוד סבוכה ומורכבת. היא קשורה, קודם כל, בהיערכות כוללת.

חברי-הכנסת וידל, אתה הצעת להקים רשות על-יונה למלחמה בתאונות דרכים. אני רוצה לומר לך: אולי לפני זה, או יחד עם זה ובד בבד, צריכים להקים רשות עליונה לתעבורה בדרכים, דבר שלא קיים בכ"ל. אין קונצפציה. אתן דוגמה: האחריות לכבישים בין-עירוניים נמצאת ביד אחת והאחריות לכבישים עירוניים נמצאת ביד שנייה. מוכרחים לחבר את המערכת למערכת אחת כוללת, לחבר את כל אמצעי הרימזור והתמרורים. כאשר הדבר נעשה בנפרד, קשה מאוד לטפל בעניין. אינני מציע לדחות אפילו לדקה אחת את הדברים שהצעת, אבל אנחנו צריכים לגשת לעניין באופן יסודי ביותר. יש בעיה של קונצפציה — איך מטפלים בתעבורה היבשתית בכלל — ואינני רוצה לעסוק כרגע בנושא של רכבות ואמצעי תעבורה אחרים. בסך-הכל אנחנו נוגעים במכלול אחר שהוא משיק, אבל שייך לעניין, והוא כל נושא התשתית.

כפי שאמרתי קודם בתשובה לשאלות, הבעיה של אמצעים מדאגה אותי ביותר. כאשר יש כביש דו-מסלולי, מספר התאונות יורד בצורה משמעותית. אני מוטרד מאוד מהעובדה שאיננו משקיעים בתשתית; ואנו נשקיע באופן יחסי פחות בשנה הבאה, אם הדברים באמת יימשכו כפי שהם נמשכים.

השאלה של מערכת כבישים עירוניים ובין-עירוניים היא שאלה ממדרגה ראשונה ושייכת לעניין הזה אם אנחנו לא נמצא דרכים כדי להשקיע. השקענו השנה 30 או 50 מיליון לירות בנושא הספציפי הזה, אבל זה כאין וכאפס לעומת מה שצריך.

יש בעיה של הציבור עצמו, של ציבור המשתמשים. אנחנו, לדאבונו הרב, עם אשר חי במתח, ואם מותר לי להגיד — גם עם לא מחונן. שני הדברים האלה נוגעים במרכיב האנושי. בטסטיטיקה שנערכה נמצא ש-30% מהעכירות בשנה שעברה הן עבירות מהירות, 18% מהתאונות קשורים בהולכי רגל ו-16% — באי-ציות לתמרורים. שני-שלישים מהתאונות קשורים בהתנהגות אנושית כזו או כזו.

אויבנו המסוכן ביותר הוא זה המשתולל בכבישים וגורם לאבידות כבדות, בנפש וברכוש, בקרב אזרחי ישראל והשתיים הבאים ליהנות בארצנו מזיו השמש, אך הפחד מהכבישים והנסיעה בהם אוחז בהם יותר ויותר.

התאונה הקטלנית ביותר שקרתה בסוף השבוע שעבר בערבה — כשהמיניבוס נמנע כליל ובו שבעה יתיירים נמחצו למוות — מעניק לתאונות הדרכים בישראל ממד אכזרי חדש שאסור להשלים עמו. זוהי מלחמה התשה מתמדת, עקובה מדם, המשתוללת בכבישי הארץ ומקפחת חיי אדם רבים. המופקדים על שמירת הבטיחות בדרכים חייבים לצאת משאננותם ומשיגרת פעילותם היומית ולמצוא פתרון דחוף להפסקת שפיכות הדמים בכבישי הארץ.

חוץ מהאספקטים האנושיים והחברתיים, שהם החמורים ביותר, יש גם האספקטים הכלכליים. הכרחי להשקיע בפיתוח אמצעי מנע מודרניים, דבר שיחסוך כסף רב לעומת התשלומים בעד נזקי התאונות, בפרט לאור המספר העגום המעיד שהנוק הכולל, הישיר והעקיף, מתאונות הדרכים בישראל נאמד בכשלושת רבעי-מיליארד לירות בשנה.

חברי הכנסת, הנסיון המר מוכיח שאין אדם במדינה המחוסן מפני תאונות הדרכים, ויהא זהיר ככל שיהיה. כל נהג הישר בעינו יעשה. הרשלנות, הזלזול, חוסר הסבלנות, המהירות המופרזת, העייפות — כל אלה הם גורמים מסייעים לקטל בדרכים.

חברי הכנסת, אני מבקש לא להרגיע את מצפוננו בכך שנחספת בדיון זה, ובוודאי לא להשלים עם הדעה המקובלת — לצערי, גם ככנסת לפעמים — שדיונים כאלה לא יביאו לשיפור המצב. אסור לנו גם להשלים עם ההנחה הפאטאליסטית — מה אפשר לעשות? — כי אם להצביע על כך שבמשך שנה נהרגים בישראל בתאונות דרכים 2 בני-אדם ליום בממוצע, כ-10 נפגעים קשה וכ-50, נפצעים קל. או ניווכח שהמלחמה בקטל בדרכים חייבת לקבל טיפול אחר מאשר היה עד כה, שלא הבא לתוצאות חיוביות.

רק עליידי עיבר תכנית רב-שנתית שתקיף את כל הגורמים המטפלים בנושאי התנועה — משרדי התחבורה, הפנים והמשטרה, החינוך והרשויות המקומיות — וקביעת נורמות חדשות בבעיות אלה, נצליח אולי להקטין את שפיכות הדמים בכבישי הארץ.

לשם כך ברצוני להציע: הקמת רשות ממלכתית עליונה למלחמה בתאונות דרכים שבה ירכזו כל הסמכויות בנושא זה. ואני מודה: הצעתי הצעה זו בקא-דנציה הקודמת, אך שר התחבורה הקודם לא קיבל אותה. באתי בהצעה זו בשם ועדת הכלכלה של הכנסת, אבל משום-מה לא היתה לה היענות. אני מבקש ומקווה ששר התחבורה החדש יעניין בהצעה זו לאור העובדות המחמירות שהבאתי היום.

אני מציע הנהגת שיפוט מהיר לעבירות תנועה. ולבסוף — הפעלה מחדש של ועדת-המשנה מטעם ועדת הכלכלה של הכנסת לנושא תאונות הדרכים, ועדה שתפקח מבחינה פאראלאמנטארית על ביצוע ההחלטות למלחמה בתאונות הדרכים וכן תיווג חוקים בנושא זה.

כדי לטפל בו ולנסות לעצב מערכת חשיבה ואחר-כך להתאים את כל המערכות לתוך מסגרת אחת.

יש בעיה של עידוד התחבורה הציבורית. ככל שיסעו יותר בתחבורה הציבורית — הסטאטיסטיקה בעניין זה חדה וחלקה — יירדו בצורה דראסטית תאונות הדרך. כיום, נצטרך לעודד את הנסיעה בתחבורה הציבורית, גם בגלל בעיות של יוקר, חסכון באנרגיה, חסכון במט"ב-החץ וכל הדברים הטובים. זו מדיניות שלנו. במה-לך הכלכלי האחרון העלינו את מחירי התחבורה הציבורית רק ב-15%. למעשה, זה היה עולה לאוצר המדינה 50 מיליון לירות אילו היו צריכים להעלות את המחיר של הכרטיס לפי העלויות הרגילות. כלומר, יש פה מדיניות מכוננת. זה מקרה נדיר שבו הסוב-סידה למצרך ולנצרך זהה וצריך לתמוך בזה. אני אומר ומצהיר פה בצורה ברורה ביותר, מעל הבמה הזאת, שנתמוך בעידוד התחבורה הציבורית כמה שאפשר יותר, אבל גם בעניין זה יש מחיר. משק האוטובוסים בארץ לא חודש. הייתי בעבר יצרן של אוטובוסים והיו לי טענות למשרד התחבורה. אינני יודע איך אסתדר עם עצמי עכשיו. אין לך מוצר שיותר קל לתכנן אותו מאשר ייצור אוטובוסים. אנחנו יודעים שצריך 300, 400, 500 — צריך 500 — ונגיית שיהיו 300 אוטובוסים נוספים לשנה. מה קורה? בתנאי לחץ מפי-סיקים בכלל לייצר אוטובוסים, ואז שני המפעלים אשר מייצרים אוטובוסים מחוסרי עבודה, ואחרי שלוש או ארבע שנים יש פתאום מהומה ואז מייבאים אוטובוסים. אין בעניין זה ויסות. אבל בכלל, זו בעיה תקציבית. היום אנחנו צריכים לחדש 1,000 אוטובוסים למשק התח-בורה הציבורית.

אם לא היתה שאילתה בטח תהיה שאילתה, בצדק, על מה שקורה בין השעות שבע ושמונה בבוקר בתחנות האוטובוסים בגוש דן, למשל.

מאיר זורע (התנועה הדמוקרטית לשינוי):  
בין השעות שבע לעשר.

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
משק האוטובוסים הולך ומתיישן, הולך ומידלדל, אין חידוש ואין צמיחה. שוב אנחנו מגיעים לאחת הבעיות הקשות ביותר והכבדות ביותר, שבמשך שלוש-ארבע השנים האחרונות, בעצם מאז מלחמת יום-הכי-פורים, לא טופלה בצורה מסודרת. אינני מאשים אי-כך התנאים האובייקטיביים היו קשים.

אני רוצה, אדוני היושב-ראש, בסוף דברי להת-ייחס לשתי שאלות אולי קצת יותר ספציפיות, האחת — נושא כביש הערבה, והשנייה — פרשת חלקי החילוף. לגבי כביש הערבה יש מצב מיוחד. כביש הערבה הוא כביש טוב ודווקא בגלל זה שהוא כביש טוב ובגלל מיעוט התעבורה בו רבות בו יחסית, לא באופן אבסולוטי, תאונות הדרכים. יש תופעה יותר מענ-ינית: תאונות הדרכים הקטלניות. בה בשעה שבכביש חיפה-תל-אביב על כל עשר תאונות עם נפגעים יש תאונה קטלנית אחת, הרי בכביש הערבה על כל שלוש תאונות יש תאונה קטלנית אחת. כלומר, לכביש הערבה יש תכונות מיוחדות, אם אפשר לומר כך. דרך אג, בחודש מאי 1977 היתה ועדה בין-מוסדית שיצאה ועברה את כביש הערבה ובדקה שם כל מפגע אפשרי וכל המפגעים חוק-נו. אחת ההצעות היתה, למשל, להרחיב מפרצי מנוחה

ואחרון אחרון, יש פה בעיה של כלי הרכב עצמם ומצבם, כפי שחבר-הכנסת פדר תיאר. אני לוקח את המכלול כולו, את הקונצפציה, את הבעיה של ההשקעות שאינן מספיקות ושנאחנו חייבים למצוא להן מקורות — אם לא תקציביים, אז מקורות אחרים — את בעיית חינוך הציבור ומצב כלי הרכב. בכל המכלול הזה יש לטפל כמקשה אחת.

הלל זידל (הליכוד):

האם נושא הכבישים הועבר למשרד התחבורה?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
התשובה היא לא. מטפלים בזה. אינני רוצה לצאת ידי חובה בהערות כלליות, אני רוצה לגעת בכמה דב-רים יותר ספציפיים.

כאשר אנחנו מדברים על חינוך והדרכה, הדבר הזה קשור בשורה ארוכה של דברים שנעשים ושצריך להג-ביר אותם. אם זה בהדרכה והסברה, למרות המשאבים הדלים המוקצים, אפשר באמצעים לא שיגרתיים להג-דיל את הפעולה וגם לגייס גורמים חיצוניים לא ממ-שלתיים. בהחלט אפשר לעשות יותר. אם מדובר על הכנת חומר הדרכה — ספר לימוד שיטתי, בשיתוף עם משרד החינוך, כדי להכין תכניות לימוד. כאן אני נוגע בעניין החינוך בשלבים המוקדמים שלו, כא-שר מדברים על ילדים ועל נוער.

אנחנו מתכננים לטווח ארוך גם רביזיה בשיטת לי-מוד הנהיגה ומבחני הנהיגה. כל הדברים האלה הק-שורים בהדרכה בהחלט אינם מספקים וטעונום טיפול יותר אינטנסיבי. אני מודע לכך, אינני יכול לתת כרגע תשובות יותר מפורטות, אבל בהחלט, בהחלט, צריך לטפל בנושא הזה.

אני בא לשאלה השנייה. יש בעיה שנקראת אכי-פת החוק. יש תוקים. יש תופעה מוזרה: מספר הנה-גים במדינה גדל ב-60% בחמש השנים האחרונות, אבל מספר הדו"חות והטיפול בעבירות תאונות דרכים גדל רק ב-20%.

חיים קורפו (הליכוד):  
מספר השוטרים לא גדל.

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית:  
מכל מקום, לפי דעתי, קיים הנושא של אכיפת החוק. אתה הזכרת שיפוט מהיר. שיפוט מהיר הוא פועל יוצא. אני יכול לקרוא לנהגים: סעו בצד ימין של הדרך. אתם יודעים כמה תאונות קורות בגלל נסיעה בצד שמאל של הדרך? מכונים נעה באיטיות, מאחוריה פוקעת הסבלנות של הנהגים ומתחילה עקי-פה. אלפי תאונות מהסוג הזה קורות בדרכים. המשטרה צריכה להקפיד על העניין הזה לפני השיפוט המהיר ול-הוריד מהכביש את הנהגים האלה.

אינני רוצה להרחיב את הדיבור על נושא התש-תית. ניגע בזה כאשר נדון בעניין התקציב. אני מייחס לעניין זה חשיבות רבה מאוד. זה לא רק סלילת כבי-שים. הבעיה היא חוסר האיוון בין הכבישים הבין-עירוניים והכניסות העירה, כל המערכות של השירותים אשר קשורות לעניין, כל מערכת הרימזור והתימזור. אנחנו ניגשים עכשיו לכל הדבר הזה בצורה כוללת

אני רוצה לומר בסיום, אדוני היושב-ראש, אינני אוהב קריאות דראמטיות, אבל אנחנו הולכים לקראת החורף. אני חושב שהציבור כולו — אם יקח בחשבון שעד שנקים את הרשות העליונה, עד שנרחיב את הכ"ב בישלים ועד שנעשה עוד תמרוזים ועוד רמזורים יעברו שנים, ואם כל אחד ישמור בינתיים על כללי הנהגה, ולא צריך לעשות יותר מזה אלא לשמור על החוק, אנחנו נחסוך בעמל, נחסוך למשק, נחסוך בחיי האדם שאין להם שיעור, כפי שאמרת. אני מקווה שה ציבור ישתף פעולה.

אשר להצעה, אני מציע, אדוני היושב-ראש, אם אנחנו רוצים להיות מעשיים, ואני מבקש שחברי-הכנסת זיידל במקרה זה יצטרף אלי, להעביר את הנושא לדיון בוועדה שבה נוכל לדון על פרטים.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :  
לאילו ועדה ?

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית :  
ועדת הכלכלה עוסקת בזה. נשב ונדון בוועדה על פרטים ולא נעסוק בהכרזות.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :  
אני שואל את חברי-הכנסת נפתלי פדר : האם אתם מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדה ?

נפתלי פדר (המערך) :  
אני מסכים.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :  
אני שואל את חברי-הכנסת זיידל : אם אתם מסכים להעברת הצעתך לדיון בוועדה ?

הלל זיידל (הליכוד) :  
אני מסכים.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :  
אני מעמיד להצבעה את הצעתו של שר התחבורה להעביר את הצעתו של חברי-הכנסת נפתלי פדר ואת הצעתו של חברי-הכנסת הלל זיידל, בדבר האמרת מחירי חלקי חילוף ברכב וריבוי תאונות דרכים, לדיון בוועדת הכלכלה.

#### הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

### 3. אדמות הכפר הדרוזי ג'וליס בגליל

השואפת לפתח את החברה שלה ולתעש את המדינה, שאינה מפקיעה קרקעות. גם איני נגד הפקעת קרקעות במדינת ישראל. אני יודע שזו מדינה שהתפתחה עקב תכנון תשתית והפקעת קרקעות, גם אם לפעמים הפקעה בלתי-מוצדקת וקשה מאוד.

נושא הפקעת הקרקעות במדינת ישראל הפך להיות נושא רגיש ושנוי במחלוקת, למרות האלמנטים

לנהגים, כי זו דרך ארוכה והנהגים מתעייפים ויכול להיות שצריך להגדיל את מספר המפרצים.

אמנון לין (הליכוד) :

נצטרך גם להכין משהו שיחייב אותם.

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית :  
מי שיחייב אותם ?

אמנון לין (הליכוד) :  
מי שיחייב אותם שינוחו.

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית :  
הכל הא בהא תליא, מה אפשר לעשות. אנחנו עוסקים בנושא כבד וחשוב ביותר, כי אין שיעור לחיי אדם ואין מחיר לחיי אדם.

לגבי כביש הערבה אני רוצה לומר שאין כמעט פתרון. אפשר להגדיל את הפיקות — עושים זאת בימי חגים — אבל הבעיה, לפי דעתי, איננה בעומס דווקא אלא בתקופות שאין עומס ושדוהרים.

אני רוצה לומר כמה מלים, לאחרונה, בנושא חלקי החילוף. אני אומר לחברי-הכנסת פדר שדבריו צודקים ביסודם. אנחנו מודעים לעניין הזה ועוד לפני שנכנסתי למשרד התחבורה מונתה ועדה, בראשותו של פרופסור ירון, שתפקידה לבדוק באופן יסודי את הנושא, לקבוע מדיניות מחירים ומדיניות מיסוי, כי יש בעיה כפולה לכל חלקי החילוף, ובעיקר לחלקי החילוף הבטיחותיים. אני רוצה רק לומר שנכון שהיום מחירי דולר הוא 65 לירות ומחצית מזה הוא מיסוי. הדבר נבחן באופן יסודי. עד סוף החודש הזה או עד חודש דצמבר צריך להיות כבר דו"ח הוועדה לפנינו. אני רוצה רק לומר שוב שבחלקו זה קשור בדברים שאותה אמרת ובחלקו זה יעלה לאוצר המדינה — עשינו חשבון שזה צריך לעלות לאוצר המדינה — כ-200 מיליון לירות בהנמכת תקרת המיסוי של הדברים האלה, אני לא אומר שלא צריך לעשות זאת. אנחנו נמליץ, המשרד שלנו ימליץ, אבל צריך לדעת בכל דבר את המחיר האלטרנאטיבי.

משה שחל (המערך) :

השאלה אם הצרכן ייהנה מן ההורדה או שהתמורה תיכנס לכיסו של היבואן.

שר-התחבורה ושר-התקשורת מ. עמית :  
אמיתי, חברי-הכנסת שחל, שיש ועדה אשר בודקת את כל המכלול, לא רק את המיסוי אלא גם את מדיניות המחירים והייצור בארץ וכל הדברים שהועלו פה. אני מודע להם בהחלט.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת זידאן עטשי : אדמות הכפר הדרוזי ג'וליס בגליל. רשות הדיבור לחברי-הכנסת עטשי.

זידאן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי) :  
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאגע בנושא אני רוצה לומר שאין מדינה השואפת להתקדם,

אמנון לין (הליכוד):

כל הדרוזים הם פליטים שברחו מלבנון.

זידאן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

הדרוזים שבהר הדרוזים התיישבו בהר הדרוזים מיד עם הפצת הדת, כאשר המרכז הרוחני עבר מלבנון לשם. אנחנו מדברים על תחילת המאה ה-11.

אני רוצה לומר עוד פעם: אני ער להיסטוריה היהודית. איני רוצה להרחיק לכת. מי כמוני יודע שהיית שלם היתה ליהודים קרקע קבועה ניסו האומות האחרות להשפיל אותם. היום, כאשר היהודים על אדמת ישראל, כאשר האדמה שלהם, הם אדונים לעצמם. יש להם קרקע משלהם. עוד יותר: בזכות זו של ישיבת קבע על קרקע שמרו הדרוזים על קיומם הפיסי והרוחני. זה אחד האלמנטים החשובים ביותר בעצם קיומנו הרוחני. אם נצא לאורבאניזציה, לעיר, ניט מע ולא תהיה עדה דרוזית. אנחנו רוצים לשמור על הצביון הזה.

אמנון לין (הליכוד):

איש אינו רוצה — — —

זידאן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אני אומר: אפילו הדרוזים ירצו לעבור לעיר.

דבר שני. יש שני דברים מקורשים אצל העדה הדרוזית: אלארד — הקרקע, והערד — כבוד האשה הדרוזית. שניהם הם בבחינת כבוד העדה הדרוזית. אלמנט נוסף: כולנו יודעים שהחברה הדרוזית במדינה איננה מתועשת, איננה מפותחת מבחינה טכנולוגית ומבחינת המדע. מה שיש לה זו עבודה פיזית. תודה לאל, בשנים האחרונות יצאו קצת מזה לשטח אינ-טלסטואלי יותר. חלק ניכר מן הדרוזים חי מן הקרקע שאותה הוא מעבד. זה כולל את אנשי ג'וליס שאנחנו מדברים עליהם.

דבר נוסף: החברה הדרוזית אינה פיאודאלית. אין אצלנו אלפי דונאם של אדמות. אף אחד לא רכש אלה דונם או אלפיים דונם קרקע. יש מאות דונאמים ועשרות דונאמים, וגם אלה אין להם היום. אם יש להם מעט, שישאירו להם את המעט הזה.

אני רוצה לומר שבמקרה של ג'וליס יש כמה משפחות שכולות — אני בדקתי את הנושא — ועשרות ילדים החיים מאותה קרקע ומקרקע הסובבת אותה. אלה ילדים של משפחות שכולות, של אנשים שנתנו חייהם למדינה.

אם אנו רוצים לתרום — ואנו "תרמנו", לקחו מא-תנו קרקע והתנהגנו לפי החוק, גם בבית-ג'ו, גם בחורפיש, גם בשפרעם — גם ג'וליס תיתן את חלקה, גם עוספיא וגם אני אתן.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשויון):  
מה הטענות שלך, בעצם? אינני מבין.

זידאן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אם אנו באמת משתמשים בקרקע זו לצרכי ציבור.

(חבר-הכנסת א. לין קורא קריאת ביניים)

החוקיים בער הפקעה, מאז קום המדינה. היו מקרים רבים של הפקעה בדרך שרירותית, ללא הכנת הדרך עם האו-לוקיה שהאדמה שייכת לה. המטרה המיידית, המוכרת, היא הפקעה לצרכי ציבור. אני רוצה לומר כאן לחברי הכנסת שאדם הוא אדם, הוא אנוכי, אינו מוכן לוותר על שלו גם אם זה למען הציבור. אם לא נכין אותו מראש ונשכנע אותו שהאדמה תביא ברכה לו, לבעל האדמה, ולציבור כולו, ניצור אנטאגוניסם באופן אוטומאטי. לעצור, זה מה שהיה. אזרחי מדינת ישראל קיבלו צווים: האדמה שלך בגוש זה וזה מופקעת. יש לאדם שתי ברירות: או להתדיין עם מינהל מקרקעי ישראלי או לפנות לבית-המשפט. לפי מה שקראתי בפקודת הקרקעות משנת 1943, אף אחד אינו מעוניין לפנות לבית-המשפט, כי אוטומאטית בית-המשפט יפסוק לרעתו. היו הרבה תקדימים לכך במדינת ישראל.

הלל זידל (הליכוד):

בית-המשפט יפסוק לרעתו אם אינו צודק.

זידאן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

גם אם הוא צודק.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת שאני מצטער שלמרות פנייתי לחברי הכנסת אני רואה שרבים מהם נעדרים מן הישיבה. אני חושב ששליחתנו הציבורית והפוליטית כנציגי ציבור מחייבת אותנו לא להשאיר את האלם הזה ריק וללכת למזנון, פרט לעיסקים חיוניים ביותר של שרים ושל חברי כנסת. הציבור צריך לשפוט אתנו אחרי ארבע שנים לפי הצורה שבה אנחנו דנים בנושא מסויים. נאמר לי בימים האחרונים עלידי ידיו דים רבים, בעיקר יהודים: אז מה? גם ליהודים מפיקעים קרקעות. גם אני אומר שצריך להפקיע קרקעות, אבל יש הבדל, אדוני שר החקלאות, שר האוצר וממלכת ישראל, בין יהודי שאין לו קשר — לא היסטורי ולא רוחני — לאותה קרקע, איני מדבר על קשר מבחינה לאומית אלא מבחינה פרטית ספציפית —

שר-החקלאות א. שרון:

האם אתה חושב לרגע אחד ליהודי אין קשר?

זידאן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אני מדבר על עניין ספציפי של קרקע מסוימת ליו-לגא-א-יב שבעלה רכש אותה לצרכי מסחר והבן לא גדל על אותה קרקע. היו הרבה מקרים כאלה במדינת ישראל. יש הבדל בין אדם כזה לבין אדם הרואה את האדמה חלק מחייו: הוא השקיע בה, סימל אותה, חרש אותה וניקה אותה במשך ימים, חודשים ושנים. לבוא ולקחת את האדמה מאתו אדם — הרי אם אין זה מוכן מראש זה מעשה שרירותי. מדובר, כמוכר, באופן מיוחד בעדה הדרוזית. יש כמה אלמנטים המייחדים את העדה הדרוזית שאני רוצה להתעכב עליהם. אומ' מה ה"אני מאמין" של בני העדה הדרוזית מבחינת האדמה. אני מעמיד אתגר בפני כל חברי הכנסת ובפני ממשלת ישראל שצביעו לי על פליט דרוזי אחד באשך היסטוריה כולה, בהיסטוריה הדרוזית של אלה שבה לא היו פליטים, כיוון שהם האמינו כל הזמן שאם לא יישבו על הקרקע שלהם, שום אומה, שום מדינה ושום עדה לא תהיה מוכנה לסבול אותם.

היא עדיין בחיתוליה. מי אמר שבטוח הוא שתקום העיירה? אבל מתחילים להפקיע קרקע. תתחילו בהקמת העיירה, שיתחילו אנשי ג'וליס להקים את העיירה לפני שיפקיעו קרקע נוספת. אני יודע ששרים בממשלה הקודמת התנגדו לאותה תכנית. אינני בטוח מתי תקום העיירה, אף כי אני מסכים להקמתה. אבל מדוע להפקיע קרקעות עוד לפני שהוקמה העיירה?

**עמית הדר (הורביץ) (המערכ):**  
מדוע לא ביררת את הדברים עם חברי-הכנסת זורע במזכירות ד"ש?

**יוראן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):**  
אני נמצא במשא-ומתן עם חברי-הכנסת זורע כל הזמן ואינני צריך שיטיפו לי מוסר מתי לדבר עם חברי-הכנסת זורע. גם במצע שלנו מופיע הדבר בבירור ואין שום חילוקי-דעות בנושא זה ביני ובין חברי-הכנסת זורע. חילוקי-הדעות הן לגבי ה"אני מאמין" של חברי-הכנסת זורע, ואני מכבד את ה"אני מאמין" שלו.

**אסף יגורי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):**  
חברי-הכנסת הדר, כחקלאי הנושא יכול לעניין אותך.

**יוראן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):**  
אני יודע שאין כוונה לממשלת ישראל ולחברי הכנסת לפגוע באדמות הדרוזים. אני בטוח שגם שר החקלאות שרון אינו רוצה לפגוע בדרוזים. זה דבר שנעשה עליידי קודמיו. אבל החוק הוא יבש. לכן אני רוצה לומר לשר שרון כלמציבא דגול: אנו רוצים בעלייה של יהדות העולם לישראל ומחלקים אדמה לעולים. אנו מעודדים עלייה ולוקחים אדמות ונותנים אותן לעולים. אולי תחשבו שגם הדרוזים הם עולים קבועים ומגיעות להם אדמות?

**אמנון לין (הליכוד):**  
אמרת שהם לא עולים.

**יוראן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):**  
אמרת שהם אינם הולכים. אם אמרת שהם אינם עולים, אני חוזר בי.

**שרי-החקלאות א. שרון:**  
מדוע אתם מפריעים לו? הוא מעלה בעיה כאובה.

**אמנון לין (הליכוד):**  
אנו עוזרים לו.

**שרי-החקלאות א. שרון:**  
הוא מציג את דעותיו טוב מאוד.

**יוראן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):**  
חברי הכנסת, אני חושב שהעדה הדרוזית הוכיחה את עצמה ב־29 שנות קיום המדינה ועוד לפני כן. היא הוכיחה את נאמנותה למדינת ישראל, נאמנות שאינה מוטלת בספק. אני חושב שהיא בעל-הברית הנ"אמו ביותר למדינת ישראל לא רק במזרח התיכון אלא גם בעולם כולו. ואם נחשוב על משפט זה לרגע אחד אני בטוח שנשקול כל צעד מהצדדים שלנו לגבי העדה הדרוזית ואדמותיה.

עדיין לא. יש תכנית להקים עיירה ערבית. אני מסכים עם התכנית ההומאניטארית, האנושית, ליישב ערבים על אדמת קבע. אבל גם הדרוזים אינם גורדים. גם הם רוצים את האדמה שלהם. ואני אומר לשר החקלאות: אין שם סיבה שאנשי ג'וליס — שממילא אין להם עוד איפה לבנות, והקרקע נמצאת בקרבת מקום — אין שום סיבה שהם לא יהיו שותפים לקרקע שעליה מתוכנן להקים עיירה. והם מצהירים אפילו שהם מוכים נים להתחיל בבניית העיירה על הקרקע שלהם. אין שום סיבה להפקיע ואחר-כך לעשות להם טובה ולתת להם קרקע. אם רוצים עיירה ערבית — גם בעוספיא יש ערבים, גם בדלית אל כרמל יש ערבים. שיהיו גם במגאר ערבים, אבל יישבו על הקרקע שלהם.

אני חושב שהעדה מאמינה שזו אדמתה. משום כך היא צריכה להגן עליה כחלק בלתי-נפרד מהמדינה. לכן ההתנגדות לפני קום המדינה ואחריה כדי לשמור על האדמה כחלק מהמולדת.

לגופו של עניין, מדובר בהפקעה של 2,000 דונאם, מהם 250 דונאם השייכים לתושבי כפר ג'וליס משנת 1928. חשיבות האדמה היא גם בכך שהיא נמצאת על אס-הדרך בין צפת ובין עכו. הדרוזי שואל את עצמו: מדוע אני צריך לתת את האדמה לחושב שעתידי להיות, כל עוד אני יכול להיות שתוף לפיתוחה, ביי-חוד בגלל מיקומה החשוב?

**חברי הכנסת, האדמה מחולקת ל-120 חלקות ולכל חלקה יש, אם אינני טועה, קושאן טאבו במינהל, קושאן על שם ג'וליס.**

**מאיר זורע (התנועה הדמוקרטית לשינוי):**  
הקושאנים אינם במינהל אלא במשרד המשפטים.

**יוראן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):**  
סליחה, במשרד המשפטים. אדמה זו חולקה ב־1928, כאשר לאפוסטרופוס יש 70 1/3 מניות ולאנשי ג'וליס 49 2/3 מכלל אדמות ג'וליס. אני מקווה שהמינהל וגם שר החקלאות יבדקו זאת, כי המינהל חושב שיש לו 70 1/3 רק מאדמות אלה ולא מכלל אדמות ג'וליס.

**כפי שאמרתי, הקרקע המופקעת מיועדת להקמת עיר לערבים המפונים מעכו ופליטים מהסביבה. זהו דבר הומאניטארי ואנושי ממדרגת ראשונה. אבל יש לזכור שכל אדמות ג'וליס, לרבות ג'וליס עצמה, נמצאות בתהליך של הסדר. כך לגבי רוב הכפרים הדרוזיים ולגבי הרבה כפרים ערבים במדינה. גם ג'וליס והזיתים שלה יהיו בהסדר. אני חושב שזהו חקדים מסוכן ביותר לגבי אדמה זו.**

**תכנית העיירה היא עדיין בחיתוליה. אני זוכר בשנות ה־50, כאשר הייתי ילד, הפקיעו קרקע לצרכי ציבור; באו בשנות ה־60 ושוב הפקיעו ליד אותו מקום קרקע לצרכי ציבור; בשנות ה־70 שוב הפקיעו קרקע. שלוש הפקעות נעשו וכל גוש האדמות שהופקע עדיין אינו מנוצל. לפני שבאים להפקיע אדמה נוספת תוכיחו שהשתמשתם כבר באדמות ההפקעה הראשונה ואתם עומדים להשתמש באדמות ההפקעה השנייה. אי-אפשר לומר שמפקיעים קרקע לצרכי ציבור ולא להשתמש באותה קרקע לצרכי ציבור. אני יודע שעשרות אלפי דונאמים בארץ נמצאים במצב כזה. תכנית העיירה**

חבורת ד', ישיבה ל"ט  
— הצעות לסדר-היום (עטשי, הלוי, שרון) —

אינו יכול לעמוד בו — בטלו אותו, תקנו אותו. אנשי ג'ולים והעדה הדרוזית אינם יכולים לשאת את החוק הזה. הבה נשתף כולנו פעולה כדי לתקנו.

לסיכום, אני פונה בצורה נרגשת לכל חברי הכנסת הנוכחים כאן, ובמיוחד לשר החקלאות, לעצור מיד את קביעת העובדות עליידי עיור. השטח שעליו אנו מדברים ולתת לאנשים לעבד את אדמתם עד שייגמר הטי-פול בנושא. ידוע לי, ידיברתי עם אנשי ג'ולים: הם מאוחדים בדעה לא לקבל פיצוי ולא להחליף אדמה. אני מבקש לקחת בחשבון גם את רצונם.

אני מבקש מהשר להקפיד או לבטל את הצו של שר האוצר. צו זה לא הוצא עליידי בית-משפט. לפי עמים אנחנו גם מבטלים צווי בית-המשפט.

אני רוצה לומר עוד ששלשום קיבלתי מכתב נרגש מהשיך אמין טריף, המנהיג הרוחני של העדה הדרוזית, והיום באו לכנסת 25 נכבדים מהכפר ג'ולים כדי להפגין את דבקותם לאדמתם. אני מבקש לכבד את רצונו של המנהיג הרוחני של העדה ושל אותם נכבדים שבאו היום להיות נוכחים בעת הדיון בנושא זה.

לבסוף, אני מבקש ממכבוד שר החקלאות להעביר את הנושא לוועדה, שם נתעלה מעבר לשיקולים פוליטיים ונדבר לגופו של עניין.

היוז"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לשר החקלאות, לתשובה.

שר-החקלאות א. שרון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, העדה הדרוזית היא בעלת-הברית הנאמנה של העם היהודי בארץ-ישראל. בני העדה הדרוזית שותפים אתנו עשרות שנים בהגנת המדינה ובפיתוחה. כמי שפעל שכם אל שכם עם הד-רוזים שנים רבות אני מכיר את בני העדה הדרוזית ואני יכול רק לחזור ולהדגיש פעם נוספת את הידידות שבין הדרוזים לבין היהודים בארץ-ישראל. אני בהחלט שטח לראות ביציע את הנכבדים הדרוזים שהגיעו מהגליל ואני בהחלט מקדם אותם בברכה. הידידות שהייתה קיימת לא רק שלא נטשקה אלא אני מאמין שבימי כהונתה של הממשלה הנוכחית, בשל יחס שאותו הביעה מספר פעמים אל בני עמים אחרים החיים בארץ, היא תימשך ותיחסי האלה רק יתהדקו וישתחו הפעולה רק יגבר.

ועכשיו לעובדות המקרה עצמו. ב-19 במאס 1976 הופקעו עליידי המדינה כ-2,000 דונאם בקרבת הכפר מגאר לשם הקמת עיירה בשביל אזרחים מפוני עכו העתיקה. בנוב 18461, זה הגוש שמדובר בו, ששטחו 495 דונאם והנכלל בהפקעה זו, מתחלקת הבעלות כדל-קמ: בבעלות המדינה 138 דונאם, בידי האפוס-רפוס לנכסי נפקדים 32 דונאם, בידי אנשים פרטיים — 25 דונאם, ובהליכי הסדר — 270 דונאם.

האדמות הפרטיות שהופקעו מהכפר ג'ולים הן בעי-קר אדמות טרשים וגיר שאינן ניתנות לעיבוד. אבל אני מקבל שבימינו אלה, כשיש ציוד מכאני, אפשר לעבד כל שטח. ועובדה היא שבני הכפרים הדרוזיים בגליל חדרו לשטחים גדולים מאוד, הרבה יותר גדולים מהשטח שהוכרת כאן, חברי-הכנסת עטשי, שהם בבעלות מובהקת של המדינה: הם חדרו לשם עם ציוד מכאני והכשירו אותם לעיבוד חקלאי.

אדמות אלו סווגו כאדמות טרשים. אבל אני מוכן להישבע שמאז ילדותי ראיתי לא רק שמעבדים אדמה זו אלא שמשתמשים בה כמרקו כל היבול של כל הקר-קעה באזור. זה המרכז לריכוז היבול, זה המרכז החקלאי שלהם שנמצא על אם-הדרך וזה המרכז המת-אים ביותר לא סוף התוצרת החקלאית מכל הקרקעות בסביבה. מדוע מסווגים אדמה זו כאדמת טרשים? אינני יכול להתווכח עם משרד החקלאות איזה סוג אדמה זה. אבל אדמה זו בודאי איננה אדמת טרשים. עיבדו את האדמה הזאת מאז עלו עליה הם ומאז עלו עליה אבות אבותיהם.

ולבסוף, מה יגידו אותם חיילים משוחררים ואלה העומדים לתגיגים, כאשר בבוקר אחד אדמת אבותיהם נשללת מהם וניתנת לאחרים? אדרבה, בעוד עשר שנים ממילא לא יהיה איפה לבנות בג'ולים, כמו שעכשיו אין קרקע לבנייה. ואם הקרקע מיועדת להקמת עיר עליה, אני הורר ושואל מדוע אותם דרוזים לא יגורו באותה עיר שזקים על האדמה שלהם ויפתחו אותה למסחר ולתעשייה? ואני מדגיש שוב במיוחד את המיקום של אותה עיירה.

חברים שאלו אותי השבוע: הרי האדמה הזאת מופקעת כבר שנה-חצי, מדוע קמו אנשי ג'ולים רק עכשיו? — כי הממשלה הקודמת לא היתה מוכנה לש-מוע אף מאחד בנושא קרקעות. היום אני מקווה למצוא שפה משותפת עם שר החקלאות, עם מנהל המינהל ועם כל הנוגעים בדבר. אני יודע שהצו איננו צו בית-משפט אלא הוא הוצא עליידי שר האוצר. אינני חושב שצו שר האוצר הוא דבר קרוש שאי-אפשר להקפידו או לבטלו.

חברי-הכנסת הדר, אני רוצה לומר לך משהו בקשר לחוק. אינני חושב שכנסת ישראל חוקקת את החוק הזה. אינני יודע באיזו זכות כנסת ישראל מאמצת חוקים שאנחנו נלחמנו נגד המחוקק שלהם בשנות ה-20, ה-30 וה-40. אם ת-קנו חוקים רבים הנוגעים לזכויות הפרט בתקופת מדינת ישראל, עלינו לתקן גם את החוק המשווע הזה. אנחנו מאמצים חוקים של המאגדאל הברטי. אני חושב שאלמנטים רבים בחוק הזה שזוקק ב-1943 נועדו לפגוע ברכישת אדמות על-ידי יהודים בארץ-ישראל. ואנחנו מאמצים עכשיו את אותו החוק. האם אין לנו כאן מחוקקים ומשפטנים, שעד עכשיו לא תוקן החוק הזה, דבר המלך במועצתו, "הספר הלבן" המפורסם?

ב-28 באוקטובר באה המשטרה ועצרה 21 מב-גרם ו-3 קטינים שהתחילו לעבד את האדמה. אינני יודע באיזו זכות עוצרים אנשים שהלכו לעבד אדמה, כשעדיין יש חילוקי-דעות על האדמה הזאת. לפי מכ-תבים שיש בידי מ-מינהל הנצרת ובירושלים אומרים לאנשים האלה: נפצה אתכם ונחליט. אם מדברים פ-צויים, סימן שאתם מכירים בזה שהאדמה הזאת שיי-כת להם. אם המינהל רוצה לפצוע אותם בעד האדמה הזאת, סימן שהיא שייכת להם. זה כתוב במכתב של מנהל המינהל. אז למה להפגיע את האדמה? והמשט-רה באה ועוצרת אותם.

אני גם קובל על התנהגות המשטרה. אינני רוצה להתנגח עכשיו עם המשטרה. אבל השוטרים הגיעו לשם בהוראתו של משהו. הוץ מזה, מדוע אנחנו צריכים לחשוב תמיד שהמשטרה צודקת? יש חוק שהאזרח

**יוראן עטשי** (התנועה הדמוקרטית לשינוי):  
הם, הכשירו אותם גם בשבילכם.

**שרי-החקלאות א. שרון:**

אני רק אומר שבימינו אלה, עם הציוד המכאני הקיים, אפשר להכשיר גם אדמות טרשים. ועובדה שבני העדה הדרוזית עושים זאת יום יום והם נכנסים ומשתלטים על קרקעות מקרקעות המדינה. כך שניתן לעשות זאת.

בתאריך 28 באוקטובר 1977 נכנסו מספר אזרחים דרוזים לשטח המופקע כדי לבצע עבודות שונות, ולא הייתי רוצה לפרט כאן איך זה קרה שבתאריך הזה כל הקבוצה הזאת נכנסה לשטח. היתה לה סיבה לכך, כי התחילו לבטוע שם נטיות. כתוצאה מכך הם געזרו על-ידי המשטרה. לא ידוע לנו על מעצר ילדים. הם שוחררו לאחר שהבטיחו שלא ייכנסו עוד לשטח המופקע. השטח דרוש למדינה לאותה מטרה ציבורית שלמי ענה הופקע, דהיינו להקמת עיירה למפוני עכו העתיקה הסובלים ממצוקת דיור קשה. כפי שהמינהל העמיד עכשיו מאות דונאמים למרכז אזורי דרוזי ליד הכפר קיסרא — שבו אנחנו עומדים לבנות מרכז אזורי לכפר ובו יהיו בנייני המועצה האזורית, בתי-ספר, שיכונים לחיילים וכן הלאה — כן הצמידה המדינה מאות דונא-מים ליד הכפר קיסרא לטובת בני העדה הדרוזית.

המינהל הכללי של מינהל מקרקעי ישראל הונחה על ידי לבוא בדברים עם כל בעלי החלקות, שמהם הופקעו האדמות, במטרה לפצותם מיד בקרקע או בכסף. לאחר שסיירתי באזור לפני מספר ימים הודעתי לכפרים הדרוזיים שאני עומד לבקר תוך זמן קצר במ-קום במיוחד כדי לטפל בנושא זה וכדי להגיע להסדר שייהיה מקובל על כולנו.

אני רוצה להדגיש שהממשלה הנוכחית — מדיניותה שונה והיא תהיה מבוססת על שיתוף פעולה גם בשלב של קבלת ההחלטות. כך עשינו בהקמת ועדה משותפת לנושא הבדואים בנגב. היתה בעיה מאוד קשה לגבי הבדואים בנגב. הקמתי ועדה משותפת שבה חברים

**היו"ר ב. הלוי:**

אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, בנושא: כוונות הממשלה לגבי התיכנון החקלאי. יביא את ההצעה חברי-הכנסת עמוס הדר.

**עמוס הדר (הורביץ) (המערך):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. לאחרונה, בעקבות עליית האלטרנאטיבה לשלטון ואולי בעקבות המדיניות הכלכלית החדשה, החלו מדברים על משק חפשי בחקלאות הישראלית. בפירסומים שהופיעו בימים האחרונים נרמז שגממת משרד החקלאות היא לבטל את התיכנון החקלאי בענפים החקלאיים ושהנסיון הראשון לכך ייעשה בבנף ביצי המאכל.

אינני יודע אם פירסומים אלה הם ספקולאציה עתונאית או "ברווזים" שהופרחו ממשרד החקלאות כדי לבחון את תגובת הציבור לרעיון זה. מכל מקום, עד היום לא הובהרה לציבור עמדתו הרשמית של משרד החקלאות בנושא זה.

נציגי הבדואים בנגב, נציגי המינהל, נציגי משרד החקלאות ונציגי משרד הפנים. זו ועדה שיושבת ופועלת במשותף. אין היום החלטה אחת, בעניין הפסקת בנייה או בנייה בלתי-חוקי שנעשה שלא כחוק, שאינה מתקבלת במשותף על-ידי הוועדה המשותפת. המגמה שלנו היא בכלל לפעול באופן משותף, ואם עשינו זאת בנגב — ודאי נעשה זאת בגליל.

אני הייתי מבקש את הבית להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

**היו"ר ב. הלוי:**

חברי-הכנסת עטשי, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדה?

**יוראן עטשי** (התנועה הדמוקרטית לשינוי): כן.

**היו"ר ב. הלוי:**

לאיוו ועדה אתה מציע, אדוני שר החקלאות?

**פסח גרופר** (הליכוד):

לוועדת הכלכלה.

**יצחק נבון** (המערך):

לוועדה המתאימה.

( ק ר י א ה : לוועדת הפנים.)

**שרי-החקלאות א. שרון:**

אני חושב שהנושא הזה צריך לעבור לדיון בוועדת הפנים.

**היו"ר ב. הלוי:**

אם כן, לפנינו הצעה אחת — להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים. אני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

#### 4. כוונות הממשלה לגבי התיכנון החקלאי

עוד זכורים הימים בטרם אומצה שיטת התיכנון החקלאי, כשהכנסתם של החקלאים היתה בשפל המדרגה והספקת התוצרת החקלאית לא היתה סדירה. עקב מצב ששרר אז וכדי לאפשר קליטת אנשים נוספים בחקלאות, אומצה אז מדיניות של תיכנון חקלאי ונל-ויתה אליה הסיסמה "חקלאות לחקלאים", מתוך כוונה להקצות את השוק הישראלי למוצרים חקלאיים לאנשי שים העוסקים בחקלאות בלבד, כשהיקף התיכנון יהיה תואם את תצרוכת השוק המקומית, זאת, כדי להבטיח הספקת מלאי הצריכה של האוכלוסיה וכדי להבטיח תמורה הוגנת ליצרן.

היקף הייצור בכל ענף נקבע על-ידי הממשלה וחו-לק לפי מפתח מסוים בין היצרנים השונים. התמורה לתוצרת נקבעה בצורה שונה לענפים שונים. יש ענפים שבהם התמורה לתוצרת נקבעת על-ידי השוק, כשמוטבט לה מחיר מינימום מקרן משותפת של היצרנים והממ-שלה; יש ענפים שבהם נקבע מחיר קבוע לצרכן ול-יצרן, וזאת משיקולי הממשלה.

תנועות ההתיישבות אינן מסגרת שנקבעת על-ידי שר החקלאות. אם אכן ירצה "גוש אמונים" להוכיח עצמו כתנועת התיישבות ולא כתנועה בעלת מטרות פוליטיות בלבד, יהיה עליו להוכיח זאת בהקמת ישר-בים, באיושם, בלוותו אותם בימיהם האפורים, בדאגתו למקורות פרנסתם של המתיישבים באותו מקום שיישבו בו ולא בדיוור בלבד, כאשר הפרנסה היא בשפלה. בזאת יבחן "גוש אמונים" ותקוותי כי אכן יעמוד במבחן.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעלות את נושא התיכנון החקלאי לדיון במליאת הכנסת.

היו"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לשר החקלאות.

שר-החקלאות א. שרון :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הפירסומים שע"י להם מסתמך חבר-הכנסת עמוס הדר נובעים מדיונים שקיימו לקראת אפשרויות של צימצום סובסידיות וה"השלכות שיש לכך על תיכנון ענפי החקלאות השונים. אין למשרד החקלאות כוונות לבטל את התיכנון החקלאי, גם לאחר הפעלת התכנית הכלכלית של הממשלה. אני רק מקווה שזה יהיה תיכנון טוב יותר שימנע עיוותים.

התיכנון החקלאי בעבר, בימי הממשלות הוקדמות, למרות הסובסידיות, נכשל פעמים רבות.

משה שחל (המערך) :

מה הצליח בממשלות הקודמות ? אולי יבוא מישור יוגלה זאת. הכל בכלל נשמע ונראה כשולן אחד גדול. לפחות החקלאות, שכולם מדברים עליה בחיוב, לפחות עליה חשבנו לשמוע דברים חיוביים.

שר-החקלאות א. שרון :

אתה חבר כנסת שיש לו אפשרות לדבר ללא הרף, כאן ובכל מקום אחר, ואתה מנצל את זכותך זו בשל-מות. אני מציע שנהיה דבקים בנושא.

אני רוצה להביא דוגמה, מתוך דוגמאות אחרות, דווקא בנושא שהזכיר אותו חבר-הכנסת הדר ואשר לפי מיטב ידיעתי חבר-הכנסת הדר, כאיש התיישבות ותיק, מודע לו היטב : בסקר שנעשה ב-13 מושבים, שהם מאפי-יינים אזורי התיישבות ושבהם במיוחד יש צורך להקפיד על חלוקה של אמצעי הייצור, מסתבר כי כ-10% מהיצרנים היגעו להיקפי ייצור של 3/4 מיליון עד מיליון ו-300 אלף ביצים כל אחד, כאשר התקן ההת-יישובי הוא 220 אלף ביצים. כלומר, היצרנים האלה קיבלו בין 200 אלף ל-300 אלף סובסידיות בשנה, לפי מחירי השנה שעברה.

עמם הדר (הורביץ) (המערך) :

אני מכיר תופעות כאלה גם בענפים אחרים.

שר-החקלאות א. שרון :

זאת בעוד שכי-15% מהיצרנים ייצרו פחות מ-50 אלף ביצה ליצרן — והייתי אומר : פחות מרבע מהתקן ההתיישבותי המקובל כיום — כאשר הסובסידיה ששול-מת להם היתה פחות מ-10 אלפים לירות לכל אחד מהיצרנים האלה. כך שבכל מקרה אני חושב שלא זה הדבר שאנחנו צריכים לשאוף אליו. אגב, זה קרה בזמן

כתוצאה ממדיניות זו אופשר יישובם של מתיישבים חקלאיים נוספים, כשמוכסחים להם אמצעי ייצור ומוב-טחת פרנסתם. אין צורך לומר שאלמלא תיכנון זה היתה נמנעת מאתנו האפשרות ליישב חקלאים נוספים. ברור לכול שהחקלאים הוותיקים בעלי הנסיון, הידע והמשאבים הכספיים, היו מונעים מהמתיישב החדש את היכולת להתמודד אתם במחיר התוצרת ובאיכותה. באמצע את מדיניות התיכנון החקלאי ובהגבילם עצמם מריצו באפשרויות התרחבותם, הראו חקלאי ישראל ווותיקים דוגמה של תרומה לאומית ממדרגה ראשונה. רק עובדה זו, של הגבלת הייצור על-ידי הוותיקים והפניית גידול שוק הצריכה למתיישבים החדשים, איפ-שרה העלאתם של מאות יושבים חדשים על הקרקע ברחבי הארץ, כשפרנסתם מובטחת להם פחות או יותר וכשנמנע מהם הצורך להיאבק עם הוותיקים והחזקים מהם.

ספק אם קיימת בעולם וגם בארץ תופעה דומה, שמגזר מסוים באוכלוסיה מעודד ביוזמת הקמת מת-חרים בתחום עיסוקו. כשה"פורום החקלאי" כבנסת טו-ען להקמת יושבים נוספים ולפיתוח הייצור באותם יושבים, משמעות הדבר בפועל הקמת מתחרים למייצגי אותו "פורום" חקלאי. אף-על-פי-כן הדבר נעשה ברצון על-ידי ה"פורום" ושולחיו, משום ראייתם הלאומית ומ-שום העובדה שהתיכנון החקלאי ימנע מהם שואה כתר-צאה מעודף ייצור ומתחרות הדדית.

עדיין יש יושבים רבים באזורים רגישים שאינם מסוגלים להתמודד בתחרות חפשית. עדיין שומה עלינו ליישב שטחי ארץ חדשים, שההתנהלות בהם בלבד היא שתבטיח אחיזתנו בהם. יושבים אלה לא יקומו בתנאי תחרות חפשית. הגענו להקלאות מפוארת אשר הפכה לגאוותנו הלאומית. הגענו לימים שבהם נוער טוב כמה להתיישבות חקלאית. אל נערער את ההישגים האלה.

אדוני היושב-ראש, יורשה לי להוסיף מספר מלים שאינן קשורות ישירות לנושא, אולם בכל זאת קשורות אליו. עקב הוויכוח על פער התיווך, שאינני יודע אם הוא גדול מהמקובל בארצות המפותחות, החלו מעלים רעיונות של הבאת התוצרת ישירות לשוק. כל יצרן יבוא ישירות לשוק עם מכוניתו ועם תוצרתו. אדוני שר החקלאות, אל לך לתת יד לתופעה זו. אם יש דרכים לצמצם את חוליות השיווק ולהוזילן, הרי צריך לעשות זאת, ותבורך על כך. אך אל לך לנסות להוזיל את התוצרת על ידי תחרות פרועה בשוק בין יצרנים שונים המציעים את מרכולתם.

ואחרון, אדוני היושב-ראש, הערה שולית : אני מעריך את אנשי "גוש אמונים". אמונתם ונכונותם וזכיות להערכה רבה. ייתכן שנכוננו להם תפקידים חי-שובים בשטחי פעולה שונים. ברם, הודעת משרד החקלאות ש"גוש אמונים" היא תנועה התיישבותית, אין בה די.

שר-החקלאות א. שרון :

אני חייב לתקן אותך : משרד החקלאות מעולם לא הודיע.

עמם הדר (הורביץ) (המערך) :

אדוני השר, מיד תעלה על הבמה כדי להשיב לי, אם אינני טועה, ואז תוכל גם לתקן אותי.

בעצמך, ויש בעיות של תיכנון, יש בעיות של מכסות, יש בעיות קשות ומסובכות. בוועדה גם תהיה לשר שהות ואפשרות, יחד עם המומחים, לעדכן את חברי הוועדה ולמסור להם על הלבטים והקשיים שיש בנושא הנקרא תיכנון ומכסות ובכל הבעיות השונות הקשורות בנושא זה.

אני שמח ששמענו מן השר שנושא התיכנון יימ-שך; יחד עם זאת ראויים הלבטים והבעיות לדיון בוועדה. אשמח אם השר יסכים שהנושא יידון בוועדה.

**שר-החקלאות א. שרון :**

הדברים האלה ברורים. יש מינהל תיכנון, יש מג-עים עם תנועות. אני לא מקבל את ההצעה, אני בעד הסרת ההצעה מסדר-יומה של הכנסת.

**מאיר פעיל (מחנה שלי) :**

תוותר פעם; מה יקרה לך, אריק?

**היו"ר ב. הלוי :**

חבר-הכנסת עמוס הדר, האם אתה מסכים להצעה להעביר את הנושא לוועדה?

**עמוס הדר (הורביץ) (המערך) :**  
מסכים.

**היו"ר ב. הלוי :**

יש הצעה להעביר את ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת הדר לוועדה ויש הצעה אחרת שלא לכלול אותה בסדר-יומה של הכנסת. אני מעמיד אותן להצבעה.

**ה הצ ב ע**

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדה — מיעוט

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא

בסדר-היום — רוב

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של

הכנסת נתקבלה.

## 5. ההכרה הקרובה ב"גוש אמונים" כתנועה מיישבת

**שר-החקלאות א. שרון :**  
כדאי שתתעניין.

**יוסי שריד (המערך) :**  
מה שמו?

**שר-החקלאות א. שרון :**  
בראון.

**יוסי שריד (המערך) :**

אני מודה לך על ההערה. אני אינני יודע, אתה מתקן אותי ואני מקבל את זה.

אורי בראון, עוזר שר החקלאות, איש משרד החק-לאות, שמייחסים לו את התפקיד של מתאם ההתיישבות בארץ, בישר לנו בראשית השבוע כי קרובה השעה להכרה ב"גוש אמונים" כתנועה מיישבת. ועוד אמר

שנתנו סובסידיות מלאות. זאת אומרת שאנו עדים לתופעה שבזמן מתן סובסידיות מלאות — — —

**(חבר-הכנסת ע. הדר (הורביץ) קורא קריאת-ביניים)**

**אמיתי :** התיכנון יימשך. אנחנו בהחלט מאמינים שחייב להיות תיכנון ואנחנו בעד תיכנון. אתה העלית את הנושא שלך כתוצאה מכך שהיתה הודעה על ביטול הסובסידיות. משרד החקלאות איננו מפריח "ברווזים". אנחנו מוכנים לגדל ברווזים אם יתברר שזה כדאי, אבל לא להפריח "ברווזים". התיכנון יימשך — אי אפשר לקיים חקלאות ללא תיכנון — ואני מקווה, זו בעיה קשה מאוד, שנצליח לתקן את העיוותים התמוריים. אני רוצה לציין שאותם 13 מושבים שעליהם דיברתי הם מושבי הדר, מושבים שבהם צריך היה להקפיד יותר מאשר במקום אחר על חלוקה צודקת, ומי כמוך יודע שבמקומות אלה יש עיוותים יותר מכל מה שניתן לחשוש. אנחנו מקווים שנמצא את הדרך לתקן את העי-וותים האלה כדי שהחקלאים יוכלו להתקיים בכבוד וכדי שלא ייווצרו עיוותים מהסוג שדיברתי עליו — ואני יכול לתת דוגמאות גם בתחומים אחרים — במסווה של תיכנון, כביכול.

אי לזאת אינני רואה שנוצר מצב חדש המחייב דיון בנושא ואני מבקש מן הבית להסיר את ההצעה מסדר-היום.

**אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית) :**  
הצעה אחרת.

**היו"ר ב. הלוי :**

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבטבי, להצעה.

**אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית) :**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי רשות הדיבור כדי לבקש משר החקלאות, אף כי הציע להסיר את ההצעה מסדר-היום, שהנושא יידון בוועדה — משום שהנושא חשוב מאוד, כפי שאתה, אדוני, השר ציינת

**היו"ר ב. הלוי :**

ההצעה הבאה לסדר-היום — הצעתו של חבר-הכנסת יוסי שריד : ההכרה הקרובה ב"גוש אמונים" כתנועה מיישבת. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שריד.

**יוסי שריד (המערך) :**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אורי בראון או אורי בראון — אינני יודע את שמו — עוזר שר החק-לאות — — —

**שר-החקלאות א. שרון :**

כדאי שתדע. אתה חי בארץ, אתה מתיימר שאתה מכיר אנשים. זה איש התיישבות ותיק — — —

**יוסי שריד (המערך) :**

אינני מכיר את כל הקצינים הבכירים בצה"ל.

התנחלויות בשטחים המוחזקים, אשר הוקמו על-ידי התנועות שעוזר שר החקלאות מכנה אותן "כל התנועות האחרות".

רוצים עכשיו להעניק הכרה כתנועה מיישבת לגוף אשר הצליח ליישב עד כה 500 איש ואשה בלבד: 500 מתיישבים ב-6 התנחלויות מול כרבע-מיליון גפ" שות בקרוב ל-700 מושבים וקיבוצים בכל רחבי הארץ; רוצים עכשיו להעניק הכרה כתנועה מיישבת לגוף שכל אנשיו המגשימים כולם משתווים במספרם לקיבוץ בינוני אחד ויחיד; לגוף שרבים ממנהיגיו אינם מגשימים כלל ואין בכוונתם להתיישב ביום מן הימים בהתנחלות כלשהי. התיישבות אינה רק אמצעי הבא לשרת מטרות לאומיות שונות. היא קודם כל מטרה בפני עצמה: ייעוד ודרך של חיים. האם יעלה על הדעת שמנהיגי תנועות התיישבותיות לא יהיו בחלקם מתיישבים בעצמם? האם יעלה על הדעת שמנהיגי תנועות התיישבותיות ואנשיהן, גם אלה המגשימים ב"עצמם, יחזיקו אישית ברכוש ובנכסים במקום אחר בעיר?

ל"גוש אמונים", חברי הכנסת, אין כמעט אף לא מאפיין אחד המכשיר אותו להכרה כתנועת התיישבות, כתנועה הרואה את מפת ישראל כולה; כתנועה המתחשבת בצרכים לאומיים רחבים; כתנועה אשר איננה רק מקימה יישובים בהבל פה אלא דואגת גם שנים ארוכות לחיזוקם ולביסוסם; כתנועה החיה מיגיע כפיה והקושלת את גורלה בדרך ההתיישבות כדרך חיים והנשענת לא רק על אנשים שרק משנים את מקום מגוריהם אלא גם על אנשים המשנים את אורח חייהם.

מדוע רוצים, חברי הכנסת, להעניק עכשיו הכרה ל"גוש אמונים" כתנועה מיישבת? לא כדי להגביר התיישבות בארץ, לא כדי להרבות נקודות בגליל ובנ"גב, לא כדי לעבות מקומות שהקמתם וקיומם חשובים לבטחונה של ישראל. רוצים להעניק הכרה עכשיו ל"גוש אמונים" כמכשיר לסיפוח אפשרי, כאמצעי לכ"פיית שלטוננו על מיליון ערבים. הרי "גוש אמונים" אינו מעוניין בהתיישבות כלשהי וזולת ההתמקמות בתוך תוכה של האוכלוסיה הערבית הצפופה בגדה המערבית. "גוש אמונים" אינו יכול להיות תנועה התיישבותית, כי הוא מצמצם את עניינו אך ורק בתחום צר השנוי במחלוקת פוליטית נוקבת. מעשיו של ה"גוש" באים לקבוע עובדות פוליטיות ועומדות בסתירה גמורה לרצון הרחב והעמוק לקיים את ישראל כמדינה בעלת רוב יהודי ואופי יהודי.

ההכרה הקרובה ב"גוש אמונים" נועדת גם לאפשר הזרמת משאבים, אמצעים ותקציבים לקופתו של ה"גוש" כדי לממן את תמרוניו ואת הפגנותיו.

אמנון לין (הליכוד):

כאשר השומר הצעיר הקים התנחלויות, האם הוא אמר שלא יקים התנחלויות בשטחים המיועדים לערבים?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

חבר-הכנסת לין, השומר הצעיר הצמיח אפילו אותך.

(קריאות: — — —)

המתאם הזה בשידור ראדיו כי הרורבה היחידה להתתיישבות היא ב"גוש אמונים" וכי לתנועות ההתיישבות האחרות אין רזובה של כוח-אדם להתתיישבות. ועוד אמר המתאם כי התנועות האחרות דורשות תשתית לפני ההתיישבות בעוד אנשי "גוש אמונים" מוכנים לכל ההתיישבות קשה ללא תנאים.

חברי הכנסת, אני בא לשאול: מי הוא זה האיש אשר ככה יציג את תנועות ההתיישבות האחרות — את איהוד הקבוצות והקיבוצים, את הקיבוץ המאוחד, את הקיבוץ הארצי, את תנועת המושבים, את הקיבוץ הדתי, את תנועת ההתיישבות של העובד הציני ותנועות נוספות? מיהו זה האיש, יהיה אפילו קצין בכיר לש"עבר בצה"ל, שיציג את כל התנועות המפוארות האלה כ"תנועות האחרות", כתנועות אשר תש כוחן ואין להן עוד ממשיכים להגשמה; כתנועות אשר העלו פימה וכסל ומבקשות לעצמן אך ורק התיישבות דה-ילוקס? מיהו האיש שככה יציג את התנועות אשר כיסו במשך עשרות שנים את כל הארץ כולה במעטפה רחבה של יישובים; אשר העלו מאות רבות של נקודות בכל אזור ואזור; אשר לא נרתעו מלהכות שרשים בחבלי הארץ הקשים ביותר; אשר הקימו כמעט את כל ההתנחלויות גם בשטחים המוחזקים, ברמת-הגולן, בפיתחת-רפיח ובגדה המערבית? מיהו האיש ובשם מי הוא דובר — בשמו של "גוש אמונים", בשמו של שר החקלאות או בשמה של ממשלת ישראל כולה?

חברי הכנסת, ולמי רוצים להעניק עכשיו הכרה כתנועה מיישבת? רוצים להכיר בגוף אשר לא הקים אפילו נקודת התיישבות אחת בגבולות 1967, אף לא התנחלות אחת בגליל, אף לא אחת בנגב. חברי הכנסת, רצוני לספר לכם: מנהיגי "גוש אמונים" התבקשו לא פעם לחקוק מקומות יישוב חלשים בארץ, להתגבר ע"י רות של מצוקה, והם כאילו נענו בחיוב והר ההבטות וההתחייבויות אפילו עכבר של הגשמה לא הוליד עד עצם היום הזה.

זאת ועוד: הממשלה הקודמת פנתה כמה פעמים ל"גוש אמונים", כדי שיסכימו להצטרף למקומות יישוב חדשים בבקעה אשר סבלו מחוסר כוח-אדם, והפניות התזירות וגשנות העלו חרס.

רוצים עכשיו להעניק הכרה כתנועה מיישבת לגוף שבסך-הכל, במשך 10 שנים של הפגנות, של גילגול עיניים שלשימים, של דיבורי גבוהה — העלה 6 נקודות יישוב, 6 ולא יותר. ככה נצאו את שם ההתיישבות לשווא. ומכלל ה-6 רק 2, קדום ועפרה, נושאות אתן הבטחה כלשהי של התיישבות ממש. 4 האחרות הן עזרים המתקשים לנשום את נשימותיהם הראשונות.

(שר-החקלאות א. שרון קורא קריאת ביניים)

מיד אתה תקבל את רשות הדיבור, אדוני השר, ותהיה לך אפשרות להשיב, אבל אולי לשאלתך או להערת-הביניים שלך אבאי את הדוגמה של יתיר. זו התיישבות חדשה, נתנו לה את כל המשאבים, הקצו לה את כל התקציבים, וביתר יישובות 6 נפשות, 6 נפשות לבדן יישובות ביתר, וגם מקום אומלל זה — שם ההתיישבות נקרא עליו. 6 אלה מול למעלה מ-10

הראוונות והמזיקות; אינן כל הצדקה לעודד באמצעים לאומיים תפיסה פוליטית כיתתית, צרה ומסוכנת.

הוויכוח שאני מבקש לעורר היום, אם כך, איננו, למעשה, ויכוח על התיישבות, כי "גוש אמונים" אין חלק ונחלה בהתיישבות. הם רחוקים ממנה מרחק מזרח ממערב. הוויכוח שאני מנסה לעורר כאן בכנסת הוא, למעשה, ויכוח על דרכה המדינית של מדינת ישראל ועל גורלה בעתיד.

**מיכאל דייקסל (הליכוד):**

כאשר גליליים היה קיבוץ עירוני זו היתה התיישבות או לא?

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

אפשר להקים קיבוץ עירוני ב"גוש אמונים". שיקימו קיבוץ עירוני במצפה-רמון.

**מיכאל דייקסל (הליכוד):**

הקב"טים נכללים בהתיישבות או לא נכללים? על מה אתם מדברים?

**היו"ר ב. הלוי:**

רשות הדיבור לשר החקלאות.

**שר-החקלאות א. שרון:**

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח שניתנה לי האפשרות להשיב על ההצעה של חבר-הכנסת שריד. אמנם נשמעו בדבריו לא מעט דברים צורמים שאינם שייכים לדיון הזה כלל וכלל. היתי אומר גם לא מעט שנאה ביצבצה מדברים אלה, ואני עוד כילד — חבר-הכנסת שריד, אתה בוודאי לא זוכר זאת — זוכר אותו טון דברים. נולדתי במקום הקשור להתיישבות יותר מאשר אתה עצמך. אני מכיר את הטון הזה והי שנהא הזאת שאני זוכר אותה עוד כילד בשנות ה-30. אני חושב שיהיה זה דבר חמור מאוד לחזור היום ולנסות להכניס לחיינו אותה נימה של קנאות וקיי צונית ואותה נימה של שנאה שהיתה כל כך אופיינית, בזרם שאתה מייצג אותו היום, עוד בשנות ה-30.

**יוסי שריד (המערך):**

אדוני, אל תטיף לסובלנות. ראינו כיצד הורדת בכוח הרוב הצעה מסדר-היום.

**שלמה הלל (המערך):**

השר שרון, זאת אתה אומר לחברך בהסתדרות עם כל מה שעוללו במשך היום-יום שלוש האחרונים?

**שר-החקלאות א. שרון:**

הכנסת נועדה לעבודה ולא לטפל בנושאים שיש גופים המטפלים בהם.

אני חושב שיהיה מיותר שאני אעמוד כאן ואציג את דעתי על ההתיישבות על כל זרמיה. אני בא מן ההתיישבות, נולדתי בהתיישבות, גדלתי בהתיישבות וליוותי את ההתיישבות ואנשיה במשך כל שנותי בארץ. אני מכיר את משקל ההתיישבות: אין דבר שתרים יותר לבטחונה של ישראל, לעיצוב דמותו של

אמנון לין (הליכוד):

קיבוץ משמר-העמק התיישב באזור מיושב עלידי ערבים או באזור שהוא פנוי מערבים?

**יוסי שריד (המערך):**

עוד מעט, חברי הכנסת, תיווכחו לדעת שאין בכלל על מה לטעון, כי יש להניח ששר החקלאות יעלה כאן על הבמה ויאמר שהממשלה בכלל אינה אשמה, אינה הכתובה לכל הדברים שאני אומר, משום שהכתובה היא, כביכול, מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית. ואני רוצה לומר לשר החקלאות שלא טוב הישען הממשלה על קודמתה, כפי שהיא נוהגת לעשות לעתים קרובות, ולא טוב הישען הממשלה הזאת על נשיא המדינה כאשר רוצים, נניח, להסביר ולתרץ שיחרורו של זה או חנייתו של זה.

(חבר-הכנסת מ. נסים קורא קריאת-א-ב-יניים)

בהחלט, אדוני, ואני מתייבב כאן ואומר: כתבתי. אינני אומר שנשיא המדינה אשם, אחראי, כפי שעשה פה ראש הממשלה, ולא טוב לומר בשם הממשלה שמחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית היא הכתובה. הממשלה נקראת לומר כאן את עמדתה שלה ואין לה ניהל שמחלקת ההתיישבות של הסוכנות תחליט בניגוד לדעתה של הממשלה.

אותם משאבים ותקציבים שיוזרמו עכשיו ל"גוש אמונים" מכספי משלם המסים יהיו את הבסיס הכספי לפעולותיו של מיעוט שולי בארץ הדבק בתפיסת ארץ-ישראל השלמה.

**אמנון לין (הליכוד):**

ותבוא עליו ברכה.

**יוסי שריד (המערך):**

קודם נתנו ל"גוש אמונים" כספים מתחת לשולחן. עמית, חבר-הכנסת דניאל רוזנלוי, שאל כבר לפני כמה שבועות בוועדת הכספים של הכנסת מניין, מה הם המקורות שמהם נלקחו הכספים לממן את 6 ההתיישבויות המפורסמות שגכנסו במחנות צה"ל, והוא מחכה עד עצם היום הזה לתשובה מאילו מקורות ניתן הכסף, על סמך מה, מי אישר זאת. אנחנו יודעים שנתנו 6 מיליון לירות ל"גוש אמונים", כביכול תמורת כל ההשקעות שהיו להם בעפרה ובמקומות אחרים.

**חיים קורפו (הליכוד):**

אלה המשאבים היחידים שישנם.

**יוסי שריד (המערך):**

עכשיו, חברי הכנסת, רוצים לתת את הכסף ל"גוש אמונים", לתנועה פוליטית, לארץ-ישראל השלמה, מעל השולחן. יכול מאוד להיות שאת הכסף הזה רוצים להלבין עכשיו.

**אמנון לין (הליכוד):**

יוצא מן הכלל.

**יוסי שריד (המערך):**

חברי הכנסת, אין כל הצדקה להכיר ב"גוש אמונים" כתנועה מיישבת; אין כל הצדקה לממן את פעולותיו

מלא כבוד והערכה לפעלן במשך עשרות שנים, וישור-  
ביות עומדים ריקים. לכן אני מוכיר כרגע רק את  
הישובים שהוקמו מוקדם יותר — הישובים עפרה, קשת  
ואלון-מורה שנוסדו ויושבו על ידי "גוש אמונים" אינם  
נופלים במאומה מכם-שלום, מקליה או ממושב שדות.

חייקה גרוסמן (המערך):  
באמת?

שרי-החקלאות א. שרון:  
במאומה. חברת-הכנסת גרוסמן, רציתי רק לומר לך  
שבעפרה היום, שהוא ישוב המפרנס את עצמו — — —

חייקה גרוסמן (המערך):  
ממה?

שרי-החקלאות א. שרון:  
מתעשיה מקומית ומהתחלה של חקלאות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
מעניין כמה מאנשי עפרה עובדים בירושלים,  
ב"דיעות אחרונות" ובמקומות כאלה.

שרי-החקלאות א. שרון:  
רבותי, אנחנו בנושאים האלה יכולים להרחיק לכת  
ואני יכול לצייר לך, לצערי, תמונה קודרת מאוד על  
כמה תנועות אחרות שקיימות ונמנו עם התנועות המ-  
כובדות, אבל אינני רוצה לעשות זאת.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
בבקשה, נתחיל בכרם-שלום.

שרי-החקלאות א. שרון:  
חברי הכנסת, בכרם-שלום היום 56 תושבים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
היכן הם עובדים? כמה מהם עובדים ב"דיעות אחר-  
רונות"? כמה מהם עובדים בתל-אביב? כמה גרים  
שם? ישובי "גוש אמונים" הם כמו שכונה עירונית  
נוסח סביון.

שרי-החקלאות א. שרון:  
חברת-הכנסת חייקה גרוסמן וחברת-הכנסת פעיל, אני  
מציע שתקשיבו, כדאי שתדעו את העובדות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
אולי תקשיב גם אתה פעם לקול התבונה שאולי  
נמצא אצלך שם בפנים?

מיכאל דייקסל (הליכוד):  
ביד חנה סנש אין אף מתיישב אחד.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
כמה יש היום ביד-חנה? כמה מהם עובדים בנת-  
ניה?

מיכאל דייקסל (הליכוד):  
ביד-חנה אין אף מתיישב אחד.

יוסי שריד (המערך):  
אני מציע לחברי שנסכים שלאחר 10 שנים יש  
ל"גוש אמונים" 2 נקודות ישוב.

האדם בישראל, מאשר ההתיישבות. זה היה בעבר,  
זה היום וזה יהיה גם בעתיד. בל ינסה איש להכניס  
דרך הסדק הזה דברים המבטאים, כביכול, את עמדת  
הממשלה ביחס להתיישבות.

עמדת הממשלה ביחס להתיישבות תהיה, לפי דע-  
תי, תומכת לפחות באותה מידה כפי שהיתה הממשלה  
הקודמת. אני מאמין שבימי הממשלה הזאת ההת-  
יישבות שתבוצע תהיה רחבה הרבה יותר מזאת שהיתה  
בעבר.

מעשי ההתיישבות היו תמיד בראש וראשונה אקט  
מדיני. כל מעשה התיישבותי שבוצע בארץ היה אקט  
מדיני.

מאיר זורע (התנועה הדמוקרטית לשינוי):  
אבל גם התיישבותי.

שלמה הלל (המערך):  
אקט מדיני נגד הממשלה שהיתה קיימת אז. אתם  
וקוקים כיום לאקטים מדיניים נגד ממשלת ישראל?  
— זו היא בעצם השאלה.

חיים קורפו (הליכוד):  
גם נגד הערבים, לא רק הממשלה.

שלמה הלל (המערך):  
תסלח לי, כמדינה ריבונית היא יכולה לכוון את  
מעשיה לא עליידי גופים פוליטיים אלא עליידי גורמים  
ממשלתיים שיבטאו את החלטות הממשלה — לא  
אקטים פוליטיים נגד ממשלת כיבוש.

(חברת-הכנסת ה. קורפו קורא קרי-  
את-ביניים)

אם אתה מתרגז סימן שהדבר פוגע בך ואתה יודע  
שזה נכון.

אמנון לין (הליכוד):  
חברת-הכנסת הלל, הגופים ההתיישבותיים יכריזו  
שהם מוכנים להתיישב בהתאם להחלטות הממשלה  
הזאת.

שרי-החקלאות א. שרון:  
מעשי ההתיישבות, לפחות בשלב הראשון שלהם,  
הם בראש וראשונה אקט מדיני. כך היו מאז התחלת  
ההתיישבות היהודית בארץ. כל התיישבות כזאת, שהת-  
בססה אחר כך, הפכה במשך הזמן לא רק לנכס מדיני  
אלא לנכס חברתי וכלכלי, אבל בראש וראשונה —  
אקט מדיני.

לעצם העניין: ההכרה בתנועה מייסדת איננה נע-  
שית עליידי הממשלה. ההנהלה הציונית העולמית היא  
המכירה בתנועה כתנועה מיישבת. אם תחליט ההנהלה  
הציונית העולמית — ואני מקווה שאמנם כך תחליט  
— להכיר ב"גוש אמונים" כתנועה מיישבת, נקדם החד-  
טה זה בברכה. ההתיישבות היתה מאז ומתמיד מטר-  
תה של הציונות וכל מי שמסוגל להרחיב את ההתייש-  
בות יש לקדמו בברכה.

הישובים עפרה, קשת ואלון-מורה — אינני מוכיר  
את הישובים החדשים. לצערי, אני יכול להצביע על  
ישובים שיושבו עליידי תנועות מפוארות ביותר, שכולי

באלון-מורה 150 ילדים. הם לומדים בבית-ספר.  
500 מאנשי אלון-מורה מתפרנסים מתעשייה במקום ש-  
הוקמה באמצעיהם, ללא הלוואה של אגורה אחת.

יוסי שריד (המערך):  
איזו תעשייה?

שרי-החקלאות א. שרון:  
מסגריה, נגריה, הייתי מציע, בייחוד לך שאתה  
נחשב לאדם שמכיר את הארץ, לבקר במקום ולסיר  
שם.

יוסי שריד (המערך):  
הייתי שם, אדוני.

שרי-החקלאות א. שרון:  
מצויין. היום נמצא בקדום גרעין שמחכה להתייש-  
בות. לגרעין זה יש היום 90 ילד. הוא חי היום בתנאים  
ששום ישוב בארץ, מאז ימי "חומה ומגדל", לא חי  
ולא חשב לחיות כך. אני מציע להתייחס לעובדות.

בקשת יש היום קרוב ל-200 נפש. זה לא גופל  
משום ישוב אחר. אינני רוצה לנגח אף אחד. יש כאן  
נציגים של תנועות התיישבות מכובדות מאוד. כל אחד  
יתווך לביתו ויבקש מתנועתו את המספרים של התו-  
שבים בישובים האלה, ולדעתי, סומק של בושע יעלה  
על פניו. זאת תהיה התוצאה לא בגלל מה שקורה אצ-  
לו, כי יש אמנם נתונים אובייקטיביים קשים ולדעתי,  
הממשלה הנוכחית, אם לא תעמיד את נושא ההתיישבות  
כיעד לאומי מרכזי, יוכל לקרות לה מה שקרה לממשלה  
הקודמת. הסומק יעלה על פני המתעניינים, כתוצאה  
מהטלת האשמות באחרים. אני חושב, חברי-הכנסת ש-  
ריד, שאתה אינך עוקב אחרי החלטות הממשלה. מעבר  
למספרים שנקבת, אני מציע להתייחס למספרים המת-  
פרסמים כהחלטות ממשלה. הישובים האלה אינם "ופ-  
לים במאומה. אין אנו שום גורם. אני ודאי, כשר חק-  
לאות, אינני גורם בשאלה אם גוף מסוים יהיה תנועה  
או לא יהיה. אשמח אם זאת תהיה תנועה. מדובר  
בהתיישבות מסוג אחר לגמרי. זה מין שאיננו מכירים.  
אלה ישובים כפריים קהילתיים. אני חושב שבנושא זה  
צריך שיהיה מאחורי הישובים האלה גוף שידאג לבי-  
סוסם החברתי, לקביעת סדרי חיים וכן הלאה.

אינני דובר "גוש אמונים". אבל אני מדבר עם  
מנהיגי "גוש אמונים". מנהיג אחד של "גוש אמונים"  
חבר קיבוץ עין-צורים, האחר חבר קיבוץ כפר-עציון.  
אלה אנשים שבאים מן ההתיישבות.

היו"ר ב. הלוי:

לכן אני מבקש את הבית להסיר את ההצעה מסדר-  
היום.

רשות הדיבור לחברי-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בא אני להציע  
לכנסת — ואני מקווה שהפעם שר החקלאות יסכים —  
להעביר את ההצעה לוועדה. נדמה לי שהוועדה המת-  
אימה ביותר היא ועדת הכלכלה או ועדת הכספים.  
אם נרצה להוציא מדברי שר החקלאות את לוז הטענה  
שלו, הריהו שהוא ציין לשבח את "גוש אמונים" והע-

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):  
התביישו לכם, 10 שנים קיים "גוש אמונים"?

שלמה הלל (המערך):

אתה תוקף את המפד"ל בממשלה וגם את הליכוד,  
כאשר היה בממשלה, כאשר אתה מדבר על 10 השנים  
האלו.

רוני מילוא (הליכוד):

הרצחת וגם ירשת?

חייקה גרוסמן (המערך):

הם התנחלו הרבה פעמים, כל אחד 8-9 פעמים.

שרי-החקלאות א. שרון:

אולי אתם מוכנים לא לעזור לי כדי שאוכל לגמור  
את התשובה?

אני מציע להיות דבקים בעובדות. ראשית כל,  
להסתכל על העובדות. העניין איננו עניין של סיס-  
מאות. אני מציע להתייחס לעובדות.

חייקה גרוסמן (המערך):

שאלנו אותך ולא ענית.

שרי-החקלאות א. שרון:

במיוחד קשה לי לענות לך בגלל הידידות העמוקה  
בינינו.

(קריאות: הו, הו.)

תנו לי בבקשה אפשרות לענות. אגע רק במספר  
הילדים. בעפרה חיים היום 140 ילד.

משה ל. מרון (הליכוד):

תגי: כן ירבו.

שרי-החקלאות א. שרון:

אני אומר זאת לגבי כל ישוב בארץ. בעפרה חיים  
היום 140 ילדים. עפרה נקבעה היום כישוב מודל  
להבנה בפיתוח הכפר התעשייתי. זה נקבע לא רק על-  
ידי אלא גם על-ידי המחלקה להתיישבות. כאשר אנחנו  
מדברים היום על כפת"ים — כפר תעשייתי — זה  
המודל. זאת צורת ההתיישבות הנוכחית של המושבים  
שאינו בהם חקלאות. נקבע שעפרה היא המודל. המודל  
הזה נוצר בלי אשראי מרוכז, בלי חשבון חח"ד, ואנשי  
ההתיישבות יודעים למה אני מתכוון.

משה נסים (הליכוד):

אבל אנחנו לא יודעים.

שרי-החקלאות א. שרון:

כולנו יודעים מה זה במצב הכלכלי, בלי אשראי  
להון חוזר, בלי עוד מאה הטבות אחרות. הדבר הוקם  
ברצונם החפשי. יש להם תעשייה, 50 דונאם דובדבנים,  
וכל זה ביוזמתם, ללא השקעה של אגורה אחת, רק  
בכספם שלהם. היום זה, למעשה, המודל היישובי שיש  
לנו כאשר אנחנו גישים לתכנון את המושבים.

אנחנו עומדים להעלות מושבים באזור תפן בג'-  
ליל. המודל היישובי שיש לנו היום הוא ישוב כזה.  
זה המודל היחיד שהמחלקה להתיישבות של הסוכנות  
נשענת עליו. עפרה הוקמה על-ידי "גוש אמונים".

עליו. אני מודאג מאוד מהתהליך שבקרב קבוצה מסר-ימת של חברי הממשלה וחברי הליכוד מסתמנים סימני קיצוניות-יותר — אפילו מסמך העבודה לא מצא חן בעיניהם. הם צריכים לגבש גרעין כל שהוא, וי-ניסטר או שניים, מספר חברי כנסת . . .

משה נסים (הליכוד):  
גם בעיני מפלגת העבודה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
גם בעיני כמה מסמכים לא מוצאים חן, אבל אני מדבר על מסמך העבודה שהממשלה הזאת סיכמה.

אמנון לין (הליכוד):  
מקובלים עלי דבריה של גולדה מאיר אתמול לקאר-טר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
הנה, הנה חזית הסירוב. הנה אתם שומעים אותה. הנה אלה. שר החקלאות הוא מוקד של חזית כזו, כמה חברי כנסת, החלק הקנאי ביותר מאנשי ארץ-ישראל השלמה — — —

רוני מילוא (הליכוד):  
כל אלה חזית הסירוב, אתה — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
"גוש אמונים" צריך להיות ה"עמך", התשתית אשר למטה, שתיתן להם את הבסיס של הפיראמידה.

רוני מילוא (הליכוד):  
לכן אתה הצעת להפיל את הממשלה בהפגנות רחוב.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
אפשר להתקדם? אולי עוד אחד מחזית הסירוב פתח את הפה. אם כי אתה צריך להיוזר, כי במי שאתה תלוי שם בחירות — מוטב שתיוזר.

רוני מילוא (הליכוד):  
אתה אל תדאג לי.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
אל תצטרף לחזית הסירוב הזאת. אני אגיד לך לאן אתה צריך להצטרף.

רוני מילוא (הליכוד):  
ודאי לא אצטרף להפגנות רחוב.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
והסיבה הרביעית — — —

מסח גרופר (הליכוד):  
חמש הדקות שלך עוברות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
הנה הן עוברות.

אמנון לין (הליכוד):  
אתה נפגשת עם אנשי חזית הסירוב באירופה. מה אתה כל כך מתנגד להם?

ריך אותם כגוף שהביא אולי להתיישבות נופך של רוח חדשה. אם נכון מה שאמר, כי עפרה יכולה לשמש דגם של כפר תעשייתי שמבקשים להקים כדוגמתו בתפן וכיוצא באלה, ואם יתברר שרוב חברי הכנסת או אולי כולם, פרט לשר החקלאות, לא יודעים את ה"מציאה" הגדולה הזאת, את הבשורה הגדולה הזאת — הרי טוב שהדבר יובא לוועדה. חברי הוועדה ידונו בנושא. הם יבקרו בעפרה, בקדום, בקשת ובתפן, ישוחחו עם אנשי "גוש אמונים", ידברו עם המחלקה להתיישבות של הסוכנות כדי לברר אם אכן מה שאמר שר החקלאות הם דברי אמת. זו הסיבה הראשונה. זה ממש מתבקש מדבריו של שר החקלאות. לוא צריך הייתי להמשיך את הלוגיקה של הגאוס שלו, הייתי אומר: אני רוצה ש-ר-בים וטובים מכם, שאינם מכירים עדיין את הייחוד הזה הנקרא "גוש אמונים", כיכרו אותו מקרוב. על כן יש להעביר את ההצעה לוועדה למען תראו במו עי-ניכם.

הסיבה השנייה — גם עליה רמז שר החקלאות — אני נוקט שיטה של טיעונים אלטרנטיביים — הסיבה השנייה קשורה באמנה שנחתמה בין מדינת ישראל לבין ההסתדרות הציונית. על פי האמנה שנחתמה — לא אתמול ולא שלשום, אישרו אותה הכנסת וההסתדרות הציונית — הכרזה על תנועת התיישבות צריכה להעשות בהסכם, וההסתדרות הציונית חייבת לאשרה. והנה קרה שעוזר שר החקלאות יצא בקולי קולות והו-דיע "גוש אמונים" עומד להיות תנועה התיישבותית מוכרת — הכרזה שגרמה לכעס בהסתדרות הציונית. אני חושב שכדי שלא יחול קרע עם ההסתדרות הציו-נית, מן הראוי שהנושא יועבר לוועדה. אם הכל יהיה בסדר, תעבורנה שלוש שנים של נסיון, על-פי הא-מנה, ויכול להיות שיתנו להם רשיון. אינני יודע, ייתכן שיגידו: הם כבר תנועת התיישבות ותיקה — הם כבר הוכיחו עצמם במשך שלוש שנים. שהרי בא-מנה כתוב כי דרושות שלוש שנות נסיון כדי לבחון קריטריונים כלכליים, חברתיים, ארגוניים, חי-נויים, אובייקטיביים ומקצועיים בהתיישבות.

מה פה קורה? השר מפיץ ומקים מוסדות התייש-בות, עוזרו הבכיר בנושא הזה כבר הודיע על כך קבל עם ועולם — אמר זאת חבר-הכנסת יוסי שריד. בינ-תיים יש כבר ניכור, יש מהומה; כל זאת בתיאום "נפלא", בדיוק ערב הקונגרס הציוני העומד להתכנס בארץ בפברואר 1978. אותו שר החקלאות, שהוא הרכו הראשי של חזית הסירוב, עוד יתרום לנו תרומה נכבדה מאוד וגם יטרפד את יחסינו עם ההסתדרות הציונית.

שר-החקלאות א. שרון:  
התרומה נכבדה, אני לא נכבד בעיניך.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
לא, לא, אתה נכבד מאוד. לצערי הרב, אתה משיג חלק ממטרותיך ואו אתה גם יעיל. הלוואי והיית נכשל.

(שר-החקלאות א. שרון קורא קרי-את-ביניים)

אני מקווה שלא יקום ולא יהיה. אם כבר "חזית סירוב" — זו, בכל אופן, יידישע חזית סירוב. כאן בא הנימוק השלישי — חבר-הכנסת נבון, הרי שאלת

— הצעות לסדר-היום (קורפו, פעיל, שרון, לין, גרופר, ג. כהן, מילוא, קטן, הלוי, שריד) —

(חברת-הכנסת ג. כהן קוראת קריי-

את-ביניים)

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני שמח, חברת-הכנסת גאולה כהן, ככה אתם נחשפים. חברת-הכנסת גאולה כהן היא חברה גוססת לקבוצה הזאת. הוא אשר אמרתי: זו חזית סירוב.

(קריאה: לא ייתכן שכל אחד יעלה לדוכן ויעשה מה שהוא רוצה).

שרה שטרן-קטן (חזית דחית לאומית):  
דפוסים לשון מחייבים את האנשים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

נכון מאוד, דפוסים הלשון האלה נקראים חזית סירוב.

(קריאה: חזית סירוב זה לא דבר שצריך להוכיח כאן).

(קריאה: זו תכנית הפרפראות של מאיר פעיל. מספיק).

היו"ר ב. הלוי:

עוד משפט אחד.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הסיבה הרביעית היא: כולנו נמצאים בתהליך פוליטי אובייקטיבי. התהליך הפוליטי מתבטא במלה אחת — ז'נבה. אני מודיע לכם שכל הכוונה הזאת לעודד קבוצה קנאית ואידאולוגית — על זה אין ויכוח, אפילו אידיאליסטית — ננסות להחזירה בכל הכח לים האפשריים, דווקא ליהודה ושומרון ודווקא בזמן הזה, היא הסימן המעיד על הרעיון המדיני של אותה קבוצה אשר רוצה להישען על "גוש אמונים" ולדחוף אותה במגמה לעכב ולחסום כל דרך לשלום.

פסח גרופר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, באמת מספיק.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מציע להעביר לוועדה ולדון.

היו"ר ב. הלוי:

חברת-הכנסת שריד, אתה מסכים להעביר לוועדה?

יוסי שריד (המערך):

כן.

היו"ר ב. הלוי:

לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת — להעביר את ההצעה של חברת-הכנסת שריד לוועדה; והצעה שנייה — שלא לכלול אותה בסדר-היום. נעבור להצבעה.

הצבעה

בעדה ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדה — מיעוט

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת — רוב

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של

הכנסת נתקבלה.

חיים קורפו (הליכוד):

אתה לא רוצה כוס מים?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני אגיד לך. אחת הצרות היא שעם חזית הסירוב הזאת אי-אפשר להיפגש. כואב לי הלב לראות שאצלנו, בקרב הקיצוניים, נוצרת קבוצה של קיצוניים שבקיצינו ניים ולכן אני קורא להם "חזית הסירוב". כמה מהם ניענעו בראש, אני יכול לסמן לכם אותם אפילו מבין חברי הכנסת.

שרי-החקלאות א. שרון:

מי הם?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אתה, חברת-הכנסת השר אריאל שרון, שר החקלאות, אתה אחד מהמוקדים המסוכנים ביותר המחבלים בש"לום מדינת ישראל, אתה עם כל הידידות שאני יכול להגות לך כחבר וכעמית למלחמה.

אמנון לין (הליכוד):

תחזור בד. איך אפשר לומר ככה: מחבלים במדינת ישראל?

פסח גרופר (הליכוד):

איך אפשר להמשיך ככה? חבל על הזמן.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אתה האיש. אנשי חירות לעומתך יהיו עוד מעט רודפי שלום.

(קריאה: לא צריך להגוים, אלה לא דברים שאומרים בכנסת).

אמנון לין (הליכוד):

מאירק'ה, אתה אמרת מלה חמורה.

(קריאה: אתה דמאוג ומגוים, חברת-הכנסת פעיל. שכחת מה זו דמוקראטיה).

גאולה כהן (הליכוד):

אני מוחה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

ואחרון אחרון חביב, או לא חביב: ממה אני מוד-אג?

אמנון לין (הליכוד):

מאירק'ה, תתאר לעצמך איך היו מגדירים אותך. אם אתה אומר לאריק שרון שהוא מחבל במדינת יש-ראל, איך היו מגדירים אותך? מישוה מאתנו פעם עשה את זאת? אני מציע לך לחזור בכך.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני אגיד לך מה שאמרתי: אריאל שרון עומד בראש אותה קבוצה שמחבלת בשלום של מדינת יש-ראל.

רוני מילוא (הליכוד):

זאת לא אמרת וזה גם לא נכון.

היו"ר ב. הלוי:

חברת-הכנסת פעיל, זמנך עבר.

## 6. העמקת גביית מס הכנסה

היו"ר ב. הלוי :

אנחנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום : העמקת גביית מס הכנסה — הצעתם של חברי-הכנסת גדעון האונזר ומאיר כהן. רשות הדיבור לחברי-הכנסת האונזר.

גדעון האונזר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעתון "מעריב" מיום ראשון השבוע, 6 בנובמבר, נתפרסמו תוצאות תחרות שנערך, לדברי העתון, בין רואי-חשבון, עורכי-דין, אנשי עסקים ועובדי מס הכנסה בהווה ובעבר.

התחקיר מגלה מציאות מדאיגה ביותר מבחינת כל מערכת הגבייה והשומה, עד כדי מסקנתם של בעלי המחקר שמערכת זו קרובה למצב של התמוטטות. עוד נאמר כי השתמטות מתשלום מס אמת כרוכה כיום בסיכון מועט ביותר ועקב זאת סיכוייו של ההון השחור טובים לגדול ולתפוח. הממצאים הללו מדאיגים מאוד וברור עננה ועתה הכנסת לעירעור שהגשתי לה לקיים דיון דחוף בנושא, כאשר, למרבה התמיהה, יושב-ראש הכנסת וסגניו לא ראו בפירסום דו"ח חמור זה נושא שיש לטפל בו בדחיפות.

אגיד כבר בראשית הדברים כי בעיני זוהי שאלה של מוסר ציבורי היורדת לשרשי חינוך, החורגת מעבר לשיקולי אופוזיציה וקואליציה, מה גם שמציאות עגומה זו לא נתהוותה בן-יום ולא בחודשים האחרונים בלבד. המצב צריך להדאיג את הכנסת כולה, על כל חלקיה, את הממשלה ואת הציבור.

אינני יודע על יסוד מה קובעים גדלו של ההון השחור. אינני חושב כי מישור ספר ומנה אותו. כל המספרים שננקבו הם השערות בעלמא. יש חייבי מס שהתחזית הקודרת של המחקר אינה חלה עליהם. הללו אינם מעלימים, כי מנכים מהם מס במקור — הלא הם כל ציבור השכירים שתשלומיהם מהווים כשליש מסד-הכל של גביית מס ההכנסה. כשליש נוסף בא מחברות מנהליות ספרות והנמצאות בביקורת רואי-חשבון. מותר להניח כי גם אלה אינם מעלימים של ממש, מנהלים ובעלי מניות אינם עומדים ליד הקופה הרושמת לתת הוראות להשמטת הכנסות. נוסף לכך ישנם עצמאים וחברות המספקים סחורות ושירותים למסודות ממלכתיים. גם מאלה מנכים מס במקור, אך נשאר פרוץ הסקטור של גישומים עצמאיים לחברות קטנות.

רמת החיים של חוגים נוצצים, קיום שמחות וחגיגות ראווה, ליד סימנים אחרים של התעשרות קלה, מעלים חשש רציני כי אכן קיימים בארץ חוגים שאינם משלמים מס אמת. השאלה המרכזית היא אם אכן צריכים העצמאים להוות רק 20% מפוטנציאל גביית המס. בעיני זה נראה כאחוז נמוך מדי.

שיטת הגבייה והשומה שלנו מופעלת לפי הדגם הנהוג בארצות-הברית, שהיא מדינה קאפיטאליסטית ומקפידה ביותר על הליכות מסחר ותשלום מסים. ארצות-הברית אימצה לעצמה שיטת הרתעה, ואפילו שיטת אכזרית, לגבי מעלימים.

ההנחה המקובלת היא כי סולם מיסוי סביר מעודד מס אמת. בארצות-הברית נותנים אמון לרוב המכריע של המצהירים — ושם מצהירים כולם — אך שם גם

יורדים לשורש ולעומק לגבי הצהרות המס של חשודים ושל חייבי מס נבחרים. זו נקראת שיטת ה"מדגם" והיא שנתקבלה אצלנו ונתערערה, למרבה דאבון הלב.

כשהוחלט על הנהגת השיטה הזאת לפני כשנתיים, בעקבות דו"ח בן-שחר, היתה המגמה לבחון מדי שנה כ-10,000 תיקים. לפי תחקיר של "מעריב", נבדקו בשנה שעברה רק כ-900 תיקים; לדברי עובדים בכירים במשרדי האוצר, נבדקו קרוב ל-2,000. כפי שביררתי באוצר, היעד לגבי מחצית השנה האחרונה היה לבחון לעומק כ-5,800 תיקים, אך בדיקה זו בוצעה רק בכ-3,800 תיקים, וגם אלה רובם משנת המס 1974.

גם אם האוצר יעמוד במשימת היעד שלו בשלמות, יבדקו השנה בריציות רק פחות מ-2% של הצהרות מס, בעוד שהשיטה תהיה יעילה ומרתיעה רק אם המדגם יקיף, לפחות בראשיתו, כ-10% מן ההצהרות — וזה ייתכן. במלים אחרות, במקרה הטוב ביותר תקיף הבדיקה הרצינית רק כחמישית ממה שדרוש.

חיים קורפו (הליכוד) :

חברי-הכנסת האונזר, אלה הן מליצות. אתה אומר שהמדגם יצליח רק אם יבדקו 10% מן התיקים. איפה זה נאמר? נתת מספר. יכולת לדבר גם על 15% ונא-מין לך.

גדעון האונזר (המפלגה הליברלית העצמאית) :  
זה נאמר עליידי מומחים במס הכנסה.

חיים קורפו (הליכוד) :

אגיד לך באופן פרטי, גם אתה נוהג כך.

סגן שר האוצר י. פלומין :  
הייתי רוצה לשמוע באופן ציבורי.

גדעון האונזר (המפלגה הליברלית העצמאית) :  
קודם כול, זה נאמר כשהוצגה השיטה, שלא מס-עיקים 10,000 תיקים. שנית, מותר גם לי לחשוב כך. אני חושב שיש צורך בבדיקה של כ-10%. אני חושב שיש צורך לבדוק כמספר הזה, לפחות עם הנהגת השיטה.

סגן שר האוצר י. פלומין :  
תודה רבה.

גדעון האונזר (המפלגה הליברלית העצמאית) :  
מכל מקום, המציאות של היום מדאיגה ומחייבת נקיטת אמצעים מיוחדים. הדבר חמור עוד יותר לאור המגמה המוצהרת של האוצר להלבנת הון שחור. אינני מאמין שכל חילופי שלטון מצדיקים חנינה לעברייני מס. אך אם פעולה כזאת מובאת בחשבון בכלל, ניתן לעשותה רק מעמדה של כוח, כשהמעלים יידע שאם לא ייאתו מיד בעוגן ההצלה של החלבנה והחנינה שניתן לו יהיה בסיכון רציני ששלטונות המס יגיעו אליו בקרוב; אז אכן יהיה לו כדאי "לנקות את השולחן" ולהצהיר על המגיע ממנו. לעומת זאת, הלבנת הון מתוך עמדת חולשה, כשהאוצר אינו מסוגל להשתלט על מע-

## פר תיקים מצומצם.

בשח זה הושגו התוצאות הבאות: (א) הצהרות ה" עצמאים שהוגשו למס הכנסה לגבי שנת 1975 גדלו ב-96% לעומת השנה שקדמה לה; (ב) השומה המדגמית הגדילה את ההכנסות בתיקים שבהם לא היה ניהול חשבונית קביל, ב-36%, ואילו בתיקים עם ניהול חש- בונות היתה תוספת ההכנסה בשומה 16% בלבד. כל זה מוכיח כי שיטת ההרתעה של השומה המדגמית היא אפקטיבית והשיגה חלק ממטרותיה, אם לא את כולן. לא ניתן כיום לחזור לשיטה של בדיקת כל התיקים. לכך אין ולא יהיה כוח-אדם מספיק. השיטה הזאת נהו- גה גם בארצות-הברית זה שנים רבות והיא הוכיחה את עצמה.

גדעון האונזר (המפלגה הליברלית העצמאית):  
גם אין הצעה כזו.

## סגן שר האוצר י. פלומין:

אני לפחות שמח שבנקודה זו אנחנו שותפים בד- עותינו, חבר-הכנסת האונזר.

הייתי רוצה לציון עובדה סטטיסטית. בחודשים אפריל-ספטמבר שנה זו סיימנו עריכת 3,300 שומות מדגמיות מעמיקות ואנחנו סבורים ומקווים שעד סוף שנה זו נמצא עוד כ-5,000 שומות מסוג זה. אגב, מס הכנסה משקיע מאמצים רבים באכיפת ניהול ספרים. מיבצע הביקורת לאכיפת ניהול ספרים גרם להקצאת כוח-אדם אשר, לצערנו, לא יכול היה להתפנות לזע- מקת הבדיקה בתיקים, כפי שרצינו לעשות וכפי שתיכ- ננו לעשות. סברנו כי בראש וראשונה עלינו להבטיח כי רוב ציבור משלמי המס אכן יכיל ברשת הנישומים. עד עתה נבדקו 150 אלף מנהלי ספרים עצמיים וחברות ועוד כ-36 אלף נישומים נמצאים בתהליך ביקורת וא- כיפה. זאת לעומת כ-15 אלף עצמאים וכ-22 אלף חב- רות שניהלו ספרים לפני שנתיים-שלוש.

לאור כל זאת, הטענה שאגף מס הכנסה אינו מתפ- קד כראוי נראית לי כמופרכת ביותר. ברור שיש בעיות. לא הסתרנו את קיומן. הגורם העיקרי להן הוא מחסור חמור בכוח-אדם, אבל אין לבטל את ההישגים הברורים של מס הכנסה ואגפי המסים האחרים.

אנו צופים שבשנה הבאה נגבה 90- מיליארד ל"י. רות. סכום כזה אינו קל להשגה. זה דורש עבודה קשה ומפרכת של אותם שנשארו מופקדים על מלאכת גביית המס. אל נמנע בהישג זה.

אנחנו עומדים כעת לפני מספר מהלכים ארוכי טווח כדי להבריא את המערכת ולתת לה שינויים של ממש, שינויים חזקים יותר, גושכניות יותר. זה מספר חודשים שאנו עורכים סקר אנטנסיבי כדי לבדוק אפי- שרות של שינוי כל מערך המסים שבקבוצתו אנו מק- ויים להביא למהפך בכל המערכת, בתפיסה שלה ובדרכי הביצוע. על כן הייתי מציע לעצמנו: הבה לא נגלה את אמריקה רק כיוון שהנושא עלה בעתון זה או זה. יש לאפשר להתארגן ולארגן את המערכת כראוי כדי שהיא תוכל לתפקד ברמה המאקסימלית. בוודאי כולנו שותפים לשאיפה זאת.

על כן, בשלב זה, כדי לאפשר התארגנות ולא לגרום תוצאות בלתי-צפויות כתוצאה מדיון מפורט בשלב זה,

רכת הגבייה, לא תיתן תוצאות משמעותיות, תגביר את המשך ההעלמה ותוריד את מוסר תשלום המס.

מובטחי שאגף המסים עובד קשה ועובדי מסורים. בנסיבות הקיימות גם זכה להישגים ולמילוי תחומות. לא הם אשמים במצב. התנאים אשמים.

אינני מציע לחזור לשיטת השומה והגבייה הקוד- מות, שגרמו להצטברות פיגורים של כ-400,000 שומות, אך ביצוע השיטה הנוכחית מחייב נקיטת מספר צעדים דחופים. בעניין זה אמרה ועדת-בן-שחר לאמור: "המ- טרה העיקרית של הרפורמה במיסוי היא להקים מע- רכת שמעצם טבעה תביא לכך שתשלום מס אמת יהיה נורמה חברתית מקובלת. לשם השגת המטרה העיקרית לא די בשינוי חוק המס. נראה לנו שכדי להפעיל את הרפורמה בהצלחה צריך לשלב בה שינויים מהותיים בתחום התיעול".

לכן, בראש ובראשונה יש לתגבר את אגף המסים בכוח-אדם, לאחר שפרשו ממנו כ-300-400 אנשי מק- צוע, ביניהם רואי-חשבון רבים שהשוק הפרטי משך אותם. זוהי משימה בעלת חשיבות ממלכתית.

הרחבת מעגל החייבים בניהול ספרים יצרה בשוק ביקוש רב לרואי-חשבון ולמנהלי-חשבוניות. אי-אפשר לממשלה להתחרות במשכורות עובדיה עם השוק החפ- שי. לכן, במגורים חיוניים, חייבת הממשלה להעסיק אנשים לפי חווים מיוחדים, לפחות לפרקי-זמן קצו-רים. לאחר שיטת המדגם כתבסס ותוכיח יעילותה, אפשר יהיה לחזור ולשחרר כוח-אדם, שיגויס במיוחד למשימה זו, ולהקטין את מספר ההצהרות הנבדקות לעומק.

שנית, יש להרחיב את חובת הניכויים במקור על עיסקאות נוספות כדי להקטין את תחום ההעלמה.

שלישית, לאחר הליברליזציה במשק יש גם לש- קול מחזור את הצורך בדיווח על תנועת מזומנים ועיס- קאות במזומנים. אלה הן מגבלות הנהוגות בנדון גם בארצות הברית.

רביעית, יש לבחון מחדש את החלוקה הפנימית של סולם המסים, כי האינפלציה מקפיצה לדרגות מס גבוהות בעלי הכנסות נמוכות. עם זאת יש לשמור על התקרה שנתקבלה בעקבות המלצת ועדת-בן-שחר.

הנושא הוא בעיה ציבורית חברתית, שהיא גם בעלת היבטים כלכליים ופיסקאליים מובהקים. יש לדון בו בהקדם.

היוזר ב. הלוי:

רשות הדיבור לסגן שר האוצר.

## סגן שר האוצר י. פלומין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. הרפורמה במס הכנסה שינתה את שיטת העבודה של מס הכנסה שלפיה נבדקו, בתיאוריה, כל התיקים וכל ההצהרות. השיטה הקודמת פשטה את הרגל וגרמה להצטברות של מאות אלפי דו"חות שלא טופל בהם. בדין עשתה ועדת-בן- שחר שהמליצה על שינוי השיטה, וכידוע כיום כל הנישומים העצמאיים, וכמובן חברות, חוייבו בניהול חשבוניות, וההצהרות המוגשות על בסיס חשבוניות קבי- לית מתקבלות ברובן ללא בדיקה נוספת.

שיטת העבודה הקיימת מתבססת על בדיקה מד- גמית של תיקים ועל גורם ההרתעה שבבדיקה של מס-

חוברת ד', ישיבה ל"ט, כ"ח חשון תשל"ח (9 נובמבר 1977)  
— הצעות לסדר-היום (פלומין, הלוי, שחל, האוזנר) —

הייתי מציע שלא לכלול את ההצעה בסדר-יומיה של  
הכנסת.

היו"ר ב. הלוי :  
אם כן, אנחנו מצביעים.

היו"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שחל להצעה.

משה שחל (המערך) :

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לברך את סגן שר  
האוצר על תשובתו העניינית והממצה. הייתי רק מציע  
לבית, גם בגלל חשיבות הנושא וגם עקב התשובה,  
שההצעה תועבר לדיון בוועדה.

היו"ר ב. הלוי :

האם חבר-הכנסת האוזנר מסכים להצעה להעביר  
את הנושא לוועדה ?

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :  
כן.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא  
לוועדה

— מיעוט

בעד ההצעה שלא לכלול את  
הנושא בסדר-היום

— רוב

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של  
הכנסת נתקבלה.

היו"ר ב. הלוי :

תודה רבה. הישיבה נעולה. הישיבה הבאה ביום  
ש' בשעה ארבע אחרי-הצהריים. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 14 : 45.

## נספחות

## א. סדר-היום לשיבות ל"ז-ל"ט

- א. דיין-חשבון משלחת הכנסת לכנס מועצת אירופה בדבר שימור משאבי הים-התיכון.
- ב. הצעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון שלא להחיל דין רציפות על הצעות חוק אלו:
  - (1) חוק שיפוט בתיים ואחזקתם, תשל"ז-1977;
  - (2) חוק לימוד חובה (תיקון מס' 11), תשל"ז-1977.
- ג. חוק רואי חשבון (תיקון מס' 2), תשל"ח-1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ד. חוק השופטים (תיקון מס' 4), תשל"ח-1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ה. בחירת נציגי הכנסת לוועדת מינויים לשופטים.
- ו. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח-1977 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק כלי היריה (תיקון מס' 6), תשל"ח-1977 (קריאה ראשונה).
- ח. הצעות לסדר-היום.
- ט. שאילתות ותשובות.
- י. חוק המילואות (הוראות שונות), תשל"ח-1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יא. חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 2), תשל"ח-1977 (קריאה ראשונה).
- יב. חוק הרשויות המקומיות (היטל סעד ונופש) (בירטול), תשל"ח-1977 (קריאה ראשונה).
- יג. זיהום האוויר בתל-אביב ובגוש דן — הצעת חברי-הכנסת ה. זיידל, ע. נוף וי. תמיר.
- יד. ההצעה למזג את יום כ"ז ניסן, יום זכרון השואה והגבורה, עם יום תשעה באב — הצעת חברי-הכנסת ג. האוזנר.
- טו. נערים בגיל 14 עד 17 שאינם לומדים ואינם עובדים — הצעת חברי-הכנסת מ. אלגרלי.
- טז. מערכת ההסברה הישראלית בחוץ-לארץ — הצעת חברי-הכנסת ז. עטשי.
- יז. המשא-ומתן למכירת חלקה של הממשלה בבנק "טפחות" לידי השותפים הפרטיים — הצעת חברי-הכנסת ע. אמוראי.
- יח. התרבות גילויי אנטישמיות והפצת ספרות וסרטים המכחישים קיום השואה — הצעת חברי-הכנסת ח. גרוסמן, ע. נוף וה. זיידל.
- יט. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז-1977 (קריאה ראשונה).
- כ. החלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה על שירותים (תיקון), תשל"ח-1977.
- כא. חוק הסדרים בעקבות נידוד המטבע, תשל"ח-1977 (קריאה ראשונה).

## ב. הצעות לסדר-היום לשיבות ל"ז-ל"ט

88. ח. מזויס (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון): בע-יותיהן של המועצות המקומיות הערביות.
89. ח. גרוסמן (המערך): התערבות מפלגתית של הממשלה בשירות הציבורי וברשות השידור.
- 90-91. האמרת מחירי חלקי חילוף ברכב וריבוי תאונות דרכים — הצעות חברי-הכנסת נ. פדר וה. זיידל.
92. ז. עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי): אדמות הכפר הדרוזי ג'וליס בגליל.
93. ע. הדר (הרביזן) (המערך): כוונות הממשלה לגבי התיכנון החקלאי.
94. י. שריד (המערך): ההכרה הקרובה ב"גוש אמונים" כתנועה מיישבת.
- 95-96. העמקת גביית מס הכנסה — הצעות חברי-הכנסת ג. האוזנר ומ. כהן.

## ג. הצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 2), תשל"ח-1977

1. החלטת סעיף 2 במקום סעיף 2 לחוק רואי חשבון, תשט"ו-1955<sup>1</sup> (להלן — החוק העיקרי), יבוא:
  - (א) תוקם מועצת רואי חשבון (להלן — המועצה), ואלה חבריה:
- (1) יושב-ראש שמינה שר המשפטים;
- (2) נציג שר האוצר;
- (3) נציג מבקר המדינה;
- (4) רשם התכרורות;
- (5) רשם האגודות השיתופיות;
- (6) המפקח על הבנקים או עובד בנק ישראל שמינה המפקח;

<sup>1</sup> ס"ח תשט"ו, עמ' 26; תשל"א, עמ' 110.

2. תיקון סעיף 12  
בסעיף 12 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
- "(ג) חבר המועצה שנחמנה לפי סעיף קטן (א) יוכל, באישור המועצה, להשלים חקירה שהתחיל בה אף לאחר שתמה תקופת כהונתו כחבר המועצה."
- (7) יושב-ראש רשות ניירות ערך או חבר או עובד של רשות זו שמינה יושב-ראש הרשות;  
(8) שישה רואי-חשבון שמינה שר המשפטים; הם יתמנו לשלוש שנים.  
(ב) שר המשפטים רשאי למנות ליושב-ראש המועצה ממלא-מקום מבין חבריה."

## ד. הצעת חוק השופטים (תיקון מס' 4), תשל"ח—1977

1. הוספת סעיף 17  
בחוק השופטים, תשי"ג—1953,<sup>1</sup> אחרי סעיף 17 יבוא:
- "17. מקום ששר הוסמך בחיקוק למנות שופט או מי שכשיר להיות שופט ליושב-ראש של ועדה או של גוף אחר, רשאי השר, לאחר התייעצות

<sup>1</sup> ס"ח תשי"ג, עמ' 149; תשי"ט, עמ' 134; תשכ"ד, עמ' 140; תשכ"ט, עמ' 90.

## ה. הצעת חוק המילואות (הוראות שונות), תשל"ח—1977

1. ריבית על מילואה שלא נפרע במועד  
(א) שר האוצר (להלן — השר) רשאי, באי-שור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע בתקנות הוראות בדבר תשלום ריבית על מילואה לפי חוק המצויין בתוספת הראשונה וכן על הריבית והפרישה ההצמדה על מילואה כאמור, שלא נפרעו תוך שישה חודשים מהמועד שנקבע לפרעונם (להלן — מועד הפרעון) ונפרעו אחרי תחילתן של התקנות.
- (ב) בתקנות כאמור בסעיף קטן (א) ייקבעו שיעורי הריבית, הסכומים שעליהם תשולם והתקופה אשר לגביה תשולם, וניתן לקבוע שיעורי ריבית שונים לפי המילואה, לפי מועד הפרעון או לפי התקופה שעברה ממועד הפרעון ועד לפרעון בפועל.
- (ג) לא תשולם ריבית לגבי תקופה שלאחר תום שש שנים ממועד הפרעון, ולעניין מילואות לפי החוקים המצויינים בפרטים 17 עד 21 לתוספת הראשונה — לגבי תקופה שלאחר תום שבע שנים ממועד הפרעון.
- (ד) מי שחל עליו חוק מילואה חסכון, תשל"ו—1976,<sup>1</sup> יהיה זכאי לתשלום ריבית מכוח סעיף זה רק לגבי התקופה שלאחר תום התקופה שלגביה הוא זכאי לריבית ולהפרישי הצמדה כאמור באותו חוק, ובלבד ששתי התקופות יחד לא יעלו על שש שנים; לעניין זה מועד הפרעון של המילואה החדש הוא המועד שבו תמה תקופת הזכאות לפי החוק האמור.
- (ה) השר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי
- לפטור את הריבית ממס הכנסה, פטור מלא או חלקי.
- (1) כי מילואה המצויין בתוספת השנייה יהיה חובה לשלם ריבית או כל פיצוי או תשלום אחר לגבי מילואה לפי חוק המצויין בתוספת הראשונה אלא לפי הוראות של אותו חוק או של תקנות לפי סעיף זה.
2. העברת מילואה  
(א) השר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע בתקנות —
- (1) כי מילואה המצויין בתוספת השנייה יהיה ניתן להעברה בתנאים הקבועים בתקנות;
- (2) כי מילואה מרצון לפי סעיף 14 לחוק מיל-וועת מלחמה ומימון רכש, תשל"ד—1973<sup>2</sup> (להלן — מילואה הרצון), יהיה ניתן להעברה ללא תמורה כתמורה למוסד ציבורי שאישר שר האוצר לעניין סעיף 46 לפקודת מס הכנסה.<sup>3</sup>
- (ב) בתקנות לפי סעיף קטן (א) יכול שייקבע כי ניתן להעביר את כל המילואה ששילם אדם או חלק ממנו, ויכול שייקבעו הוראות בדבר דרכי ההעברה ובדבר הוצאת תעודות מילואה חדשות במקום התעודות המקוריות ובדבר קביעת שינוי התעודה לעניין הזיכוי או הניכוי לפי סעיף 46 לפקודת מס הכנסה.

<sup>1</sup> ס"ח תשל"ו, עמ' 296.

<sup>2</sup> ס"ח תשל"ד, עמ' 3, עמ' 59, עמ' 125.

<sup>3</sup> דיני מדינת ישראל, גוסס חדש 6, עמ' 120.

3. פירון מקדם של מילווה מלחמה מרצון  
(א) ראה השר כי תאגיד ששילם מילווה מרצון נתון במצוקה כלכלית, רשאי הוא להורות כי המילווה ייפרע לפני מועד הפרעון; פרעון כאמור טעון אישור ועדת הכספים של הכנסת.
- (ב) ראה השר כי אדם ששילם מילווה מרצון הוא נכה שדרגת נכותו נקבעה על-פי דין ל-50% או יותר והוא נתון במצוקה כלכלית, רשאי השר להורות כי המילווה ייפרע לפני מועד הפרעון.  
(ג) השר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע בתקנות —
- (1) כי לא תחול הצמדה על מילווה שפרעונו הוקדם לפי סעיף זה, כולו או מקצתו, או כי תחול הצמדה חלקית בלבד;
- (2) הוראות בדבר דרכי הפרעון המוקדם וחישוב הריבית והפרשי ההצמדה.
4. תיקון חוקים  
בסופו של כל חוק המצויין בתוספת הראשונה יבוא סעיף בנוסח זה, במספר מתאים ובכותרת השו"ל יים "סייג":  
"הוראות חוק זה כפופות להיראות חוק המילווה (הוראות שונות), תשל"ח—1977".
5. תיקון חוקי מילווה בטחון  
בכל אחד מהחוקים המצויינים בפרטים 9 עד 12 לתוספת הראשונה, בסעיף 6(ג), ובחוק המצויין בפרט לתוספת הראשונה, בסעיף 5(ב), במקום הסיפה המתחילה במלים "קבע אחרת" יבוא "קבע בתקנות כי התעודות יהיו סחירות או ניתנות לשיעבוד, ובתנאים שקבע".
6. ביצוע ותקנות  
השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

#### תוספת ראשונה

(סעיף 1)

1. חוק מילווה חסכון, תשל"ל—1970;<sup>4</sup>
2. חוק מילווה חסכון, תשל"א—1971;<sup>5</sup>
3. חוק מילווה חסכון, תשל"ב—1972;<sup>6</sup>
4. חוק מילווה חסכון, תשל"ג—1973;<sup>7</sup>
5. חוק מילווה חסכון, תשל"ד—1974;<sup>8</sup>
6. חוק מילווה חסכון, תשל"ה—1975;<sup>9</sup>
7. חוק מילווה חסכון, תשל"ו—1976;<sup>10</sup>
8. חוק מילווה חסכון, תשל"ז—1977;<sup>11</sup>
9. חוק מילווה בטחון, תשל"ל—1970;<sup>12</sup>
10. חוק מילווה בטחון, תשל"א—1971;<sup>13</sup>
11. חוק מילווה בטחון, תשל"ב—1972;<sup>14</sup>
12. חוק מילווה בטחון, תשל"ג—1973;<sup>15</sup>
13. חוק מילווה בטחון (מפעלים מאושרים), תשל"ד—1974;<sup>16</sup>
14. חוק מילווה מלחמה ומימון רכש, תשל"ד—1973;<sup>17</sup>
15. חוק מילווה מלחמה על שבח מקרקעין, תשל"ד—1974;<sup>18</sup>
16. חוק מילווה מלחמה על שבח מקרקעין, תשל"ה—1975;<sup>19</sup>
17. חוק מילווה קליטה, תשכ"ב—1961;<sup>20</sup>
18. חוק מילווה קליטה (הארכה), תשכ"ב—1962;<sup>21</sup>
19. חוק מילווה קליטה וחסכון חובה, תשכ"ג—1963;<sup>22</sup>
20. חוק מילווה קליטה וחסכון חובה (הארכה), תשכ"ד—1964;<sup>23</sup>
21. חוק מילווה קליטה וחסכון חובה (הארכה), תשכ"ו—1966;<sup>24</sup>
22. חוק המילווה (תוספת יוקר), תשל"ה—1975;<sup>25</sup>

- 4 ס"ח תשל"ל, עמ' 52; תשל"א, עמ' 79; תשל"ב, עמ' 65; תשל"ג, עמ' 241; תשל"ד, עמ' 126.
- 5 ס"ח תשל"א, עמ' 76; תשל"ב, עמ' 64; תשל"ג, עמ' 242; תשל"ד, עמ' 126.
- 6 ס"ח תשל"ב, עמ' 62; תשל"ג, עמ' 98; תשל"ד, עמ' 127.
- 7 ס"ח תשל"ג, עמ' 96; עמ' 244; תשל"ד, עמ' 127.
- 8 ס"ח תשל"ד, עמ' 57; עמ' 128.
- 9 ס"ח תשל"ו, עמ' 178.
- 10 ס"ח תשל"ז, עמ' 44; תשל"ח, עמ' 61.
- 11 ס"ח תשל"ח, עמ' 58.
- 12 ס"ח תשל"ח, עמ' 67; תשל"ה, עמ' 165; תשל"ו, עמ' 158.
- 13 ס"ח תשל"ד, עמ' 114.
- 14 ס"ח תשכ"ב, עמ' 2; תשכ"ו, עמ' 25.
- 15 ס"ח תשכ"ג, עמ' 68; תשכ"ו, עמ' 25.
- 16 ס"ח תשכ"ו, עמ' 25; תשל"ז, עמ' 47.
- 17 ס"ח תשל"ה, עמ' 54.
- 18 ס"ח תשל"ה, עמ' 114.
- 19 ס"ח תשכ"ב, עמ' 60; תשכ"ו, עמ' 25.
- 20 ס"ח תשכ"ד, עמ' 87; תשכ"ו, עמ' 25.
- 21 ס"ח תשל"ה, עמ' 54.
- 22 ס"ח תשכ"ו, עמ' 25.
- 23 ס"ח תשכ"ו, עמ' 25.
- 24 ס"ח תשכ"ו, עמ' 25.
- 25 ס"ח תשכ"ו, עמ' 25.

## תוספת שנייה

(סעיף 2)

- |                                                  |                                                                    |
|--------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|
| 1. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ב—<br>; 1972 | 7. מילווה לפי חוק מילווה בטחון, תשל"ל—<br>; 1970                   |
| 2. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ג—<br>; 1973 | 8. מילווה לפי חוק מילווה בטחון, תשל"א—<br>; 1971                   |
| 3. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ו—<br>; 1974 | 9. מילווה לפי חוק מילווה בטחון, תשל"ב—<br>; 1972                   |
| 4. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ה—<br>; 1975 | 10. מילווה לפי חוק מילווה בטחון, תשל"ג—<br>; 1973                  |
| 5. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ו—<br>; 1976 | 11. מילווה לפי חוק מילווה בטחון (מפעלים<br>מאושרים), תשל"ד—1974 ;  |
| 6. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ז—<br>; 1977 | 12. מילווה לפי סעיף 2 לחוק מילווה מלחמה<br>ומימון רכש, תשל"ד—1973. |

## הסתייגות לחוק הנ"ל

לסעיף 3  
ע. הדר (הורכין) מציע:  
בסעיף קטן (א), אחרי "נתון במצוקה כל-

כלית" יבוא: "והשר סבור שיש למדינה עניין  
לסייע בידו".

## ו. החלטה בדבר אישור הוראות המשנות שיעורי מס קנייה על שירותים

בהתאם לסעיף 3א לחוק מס קנייה (טובין ושירותים), תשי"ב—1952<sup>1</sup>, מחליטה הכנסת לאשר את הוראות צו מס קנייה על שירותים ושיעורו (תיקון),

<sup>1</sup> ס"ח תשי"ב, עמ' 344 ; תשל"ו, עמ' 214.